

ІНСТИТУТ СОЦІОЛОГІЇ НАН УКРАЇНИ

СОЦІОЛОГІЧНИЙ МОНІТОРИНГ «УКРАЇНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО»

ЗМІНИ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ ВПРОДОВЖ ВІЙНИ

ЗАСТУПНИК ДИРЕКТОРА
ІНСТИТУТУ СОЦІОЛОГІЇ НАН УКРАЇНИ,
ЧЛЕН-КОРЕСПОНДЕНТ НАН УКРАЇНИ,
КЕРІВНИК СОЦІОЛОГІЧНОГО МОНІТОРИНГУ
«УКРАЇНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО»
Д.СОЦ.Н. СЕРГІЙ ДЕМБІЦЬКИЙ

Методологія дослідження

- ◆ Соціологічний моніторинг «Українське суспільство» проводиться з 1994 року.
- ◆ Інструментарій дослідження розроблений Інститутом соціології НАН України.
- ◆ У 2024 році збір даних за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) виконала Соціологічна група «Рейтинг».
- ◆ Результати опитування репрезентують доросле населення України, яке користується смартфонами; за виключенням АР Крим і тимчасово окупованих територій Донбасу (після зважування - у відповідності з демографічною структурою, що існувала на початок широкомасштабної війни Росії проти України).
- ◆ Дизайн опитування: CATI (рекрутинг, соц-дем) => CAWI (основна частина).
- ◆ Статистична похибка вибірки обсягом 4101 респондентів при довірчій імовірності 95% становить 1.5%. За припущення, що дизайн-ефект такої вибірки за звичайних умов становить 1.1, максимальна похибка вибірки має бути не більше 1.6%. Водночас можуть бути додаткові зміщення, пов'язані з воєнним вторгненням, які наразі повноцінно оцінити неможливо.
- ◆ Польовий етап дослідження тривав з 27 червня по 6 липня 2024 року.
- ◆ Дані моніторингу 2021 (N = 1800) та 2024 років зібрані з використанням самозаповнення анкет респондентами. З метою коректності порівняння цих даних з даними, отриманими за допомогою CATI, індикатори 2022 (N = 2007) та 2023 (N = 2004) року перевірені з точки зору відсутності зміщень, пов'язаних із соціальною бажаністю відповідей.

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Донори та виконавці

- ◆ Цей звіт підготовлений фахівцями Інституту соціології НАН України за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID).
- ◆ Дослідження (опитування), результати якого лягли в основу цього звіту, було проведено дослідницькою агенцією «Соціологічна Група Рейтинг» на запит проєкту «Трансформація комунікацій» за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID). Проведення цього дослідження стало можливим завдяки щедрій підтримці американського народу.
- ◆ Зміст продукції є винятковою відповідальністю Chemonics Inc. та не обов'язково відображає погляди USAID або уряду США. Забороняється відтворення та використання будь-якої частини цієї продукції у будь-якому форматі, включаючи графічний, електронний, копіювання чи використання в будь-який інший спосіб без відповідного посилання на оригінальне джерело.

Економіка у фокусі громадської думки

Ключові моменти

- В питанні державної політики у сфері власності кількість прибічників націоналізації (41,7%) зрівнялася з кількістю прибічників приватизації (41,6%). Найбільшу групу при цьому складають ті, хто виступає за приватизацію, але залишення ефективних підприємств у власності держави (34%).
  - Після покращення оцінок економічної ситуації в країні у 2022 та 2023, вони повернулися до рівня 2021 року.
  - Фінансові домагання українців продовжили зростати – як в гривневому, так і в доларовому еквівалентах. При цьому реальні доходи, як і раніше, здебільшого знаходяться значно або дещо нижче бажаного рівня.
-

Якою на Ваш погляд повинна бути державна політика України у сфері власності? %

* Українська держава має сприяти широкій націоналізації компаній та самостійно ними управляти.

** Широка націоналізація не потрібна, але і від подальшої передачі державних підприємств у приватну власність слід утриматися.

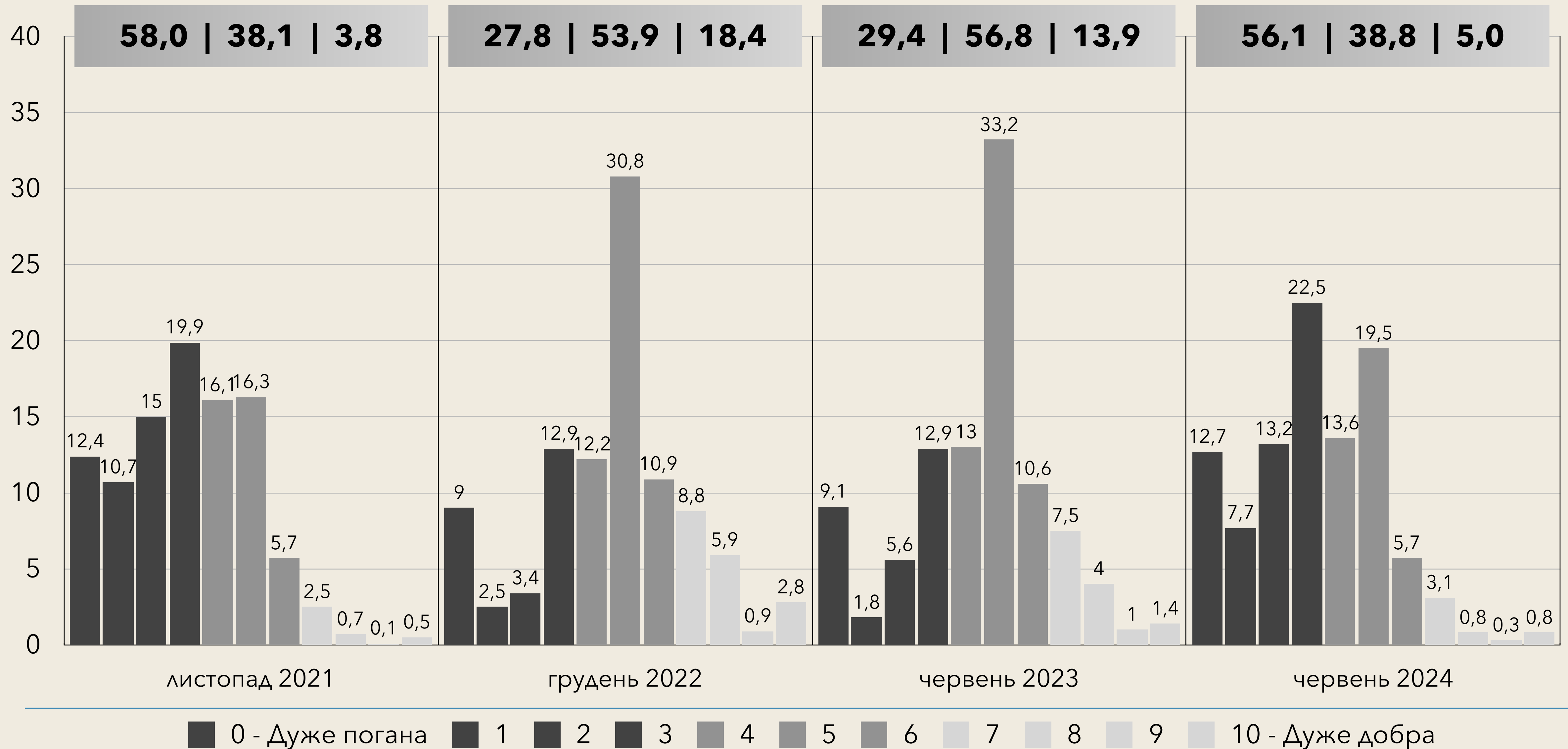
*** Державними повинні залишитися ті підприємства, які є ефективними, решту слід передати у приватну власність.

**** Українська держава має сприяти широкій приватизації, тобто передачі державних компаній у приватну власність.

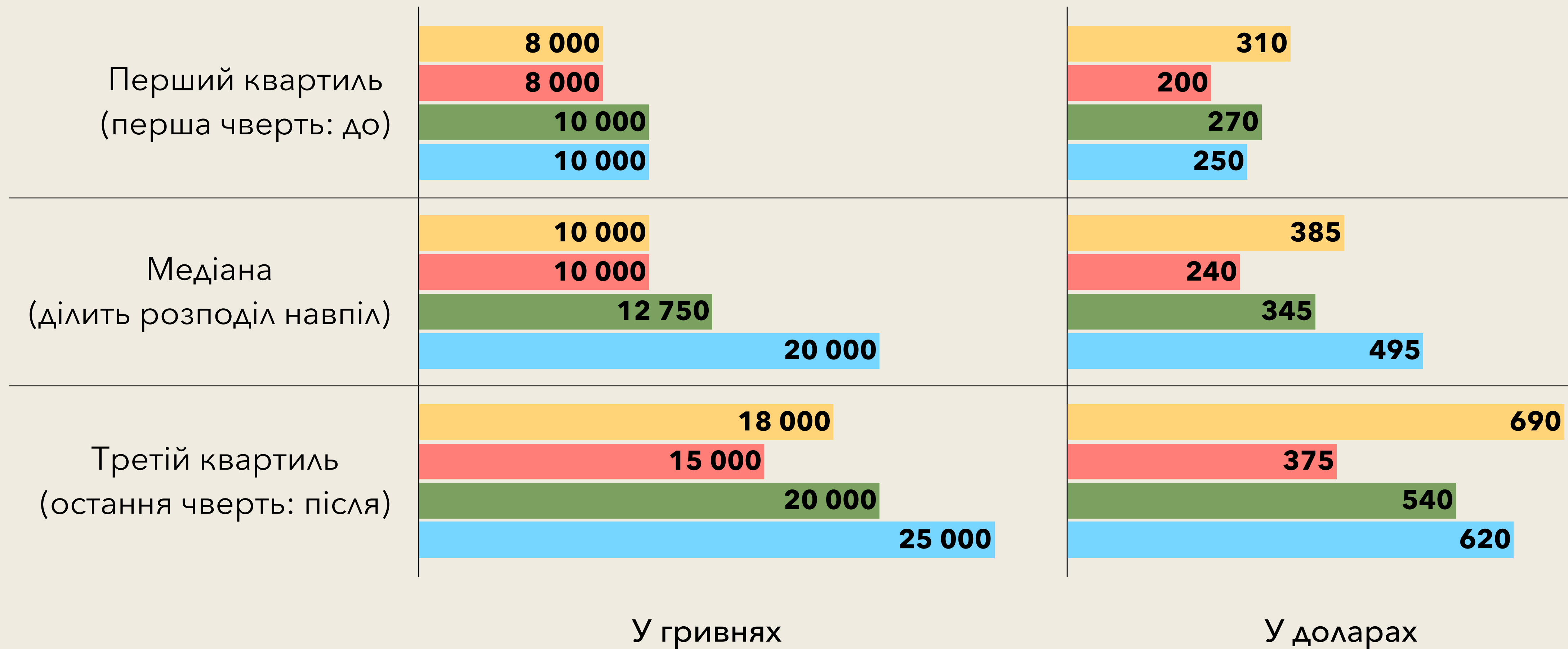
■ червень 2023

■ червень 2024

Як Ви оцінюєте нинішню економічну ситуацію в Україні? %

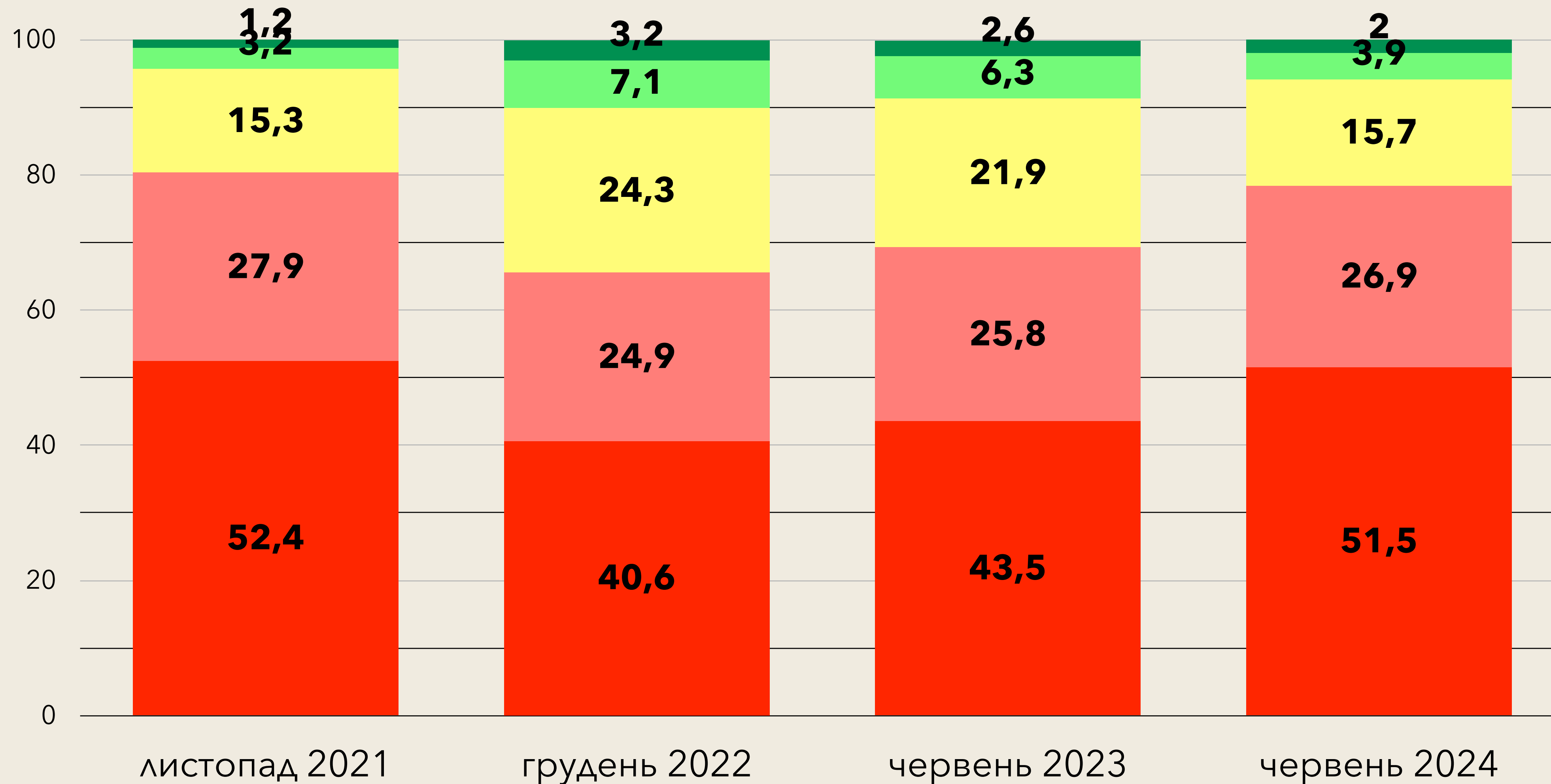

Скільки грошей потрібно зараз Вашій родині у розрахунку на одну особу на місяць, щоб жити, за Вашими уявленнями, нормально? В гривнях.

Говорячи про доходи Вашої родини, в розрахунку на одну людину на місяць, наскільки вони близькі до вказаної Вами суми? %

■ Відчутно нижче

■ Дещо нижче

■ Приблизно на цьому рівні

■ Дещо вище

■ Відчутно вище

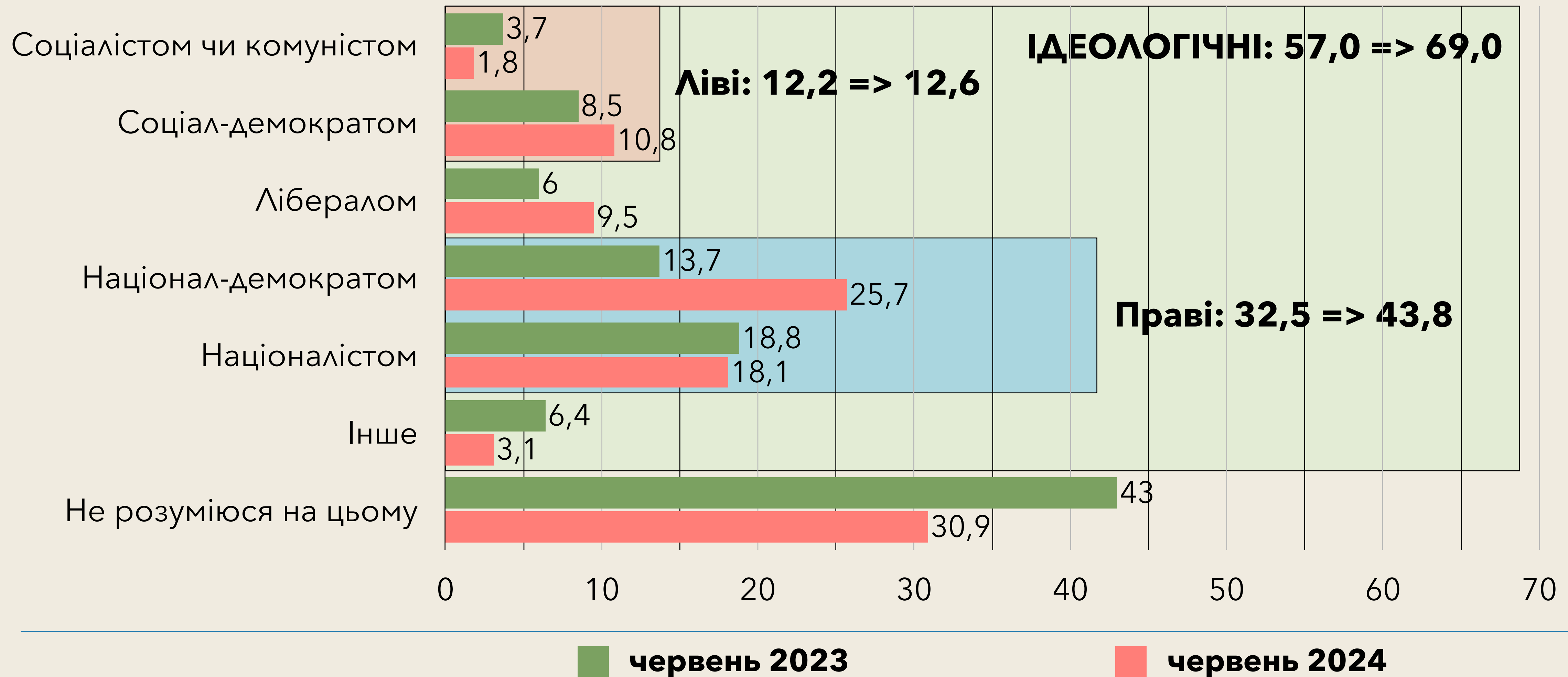
Політика у фокусі громадської думки

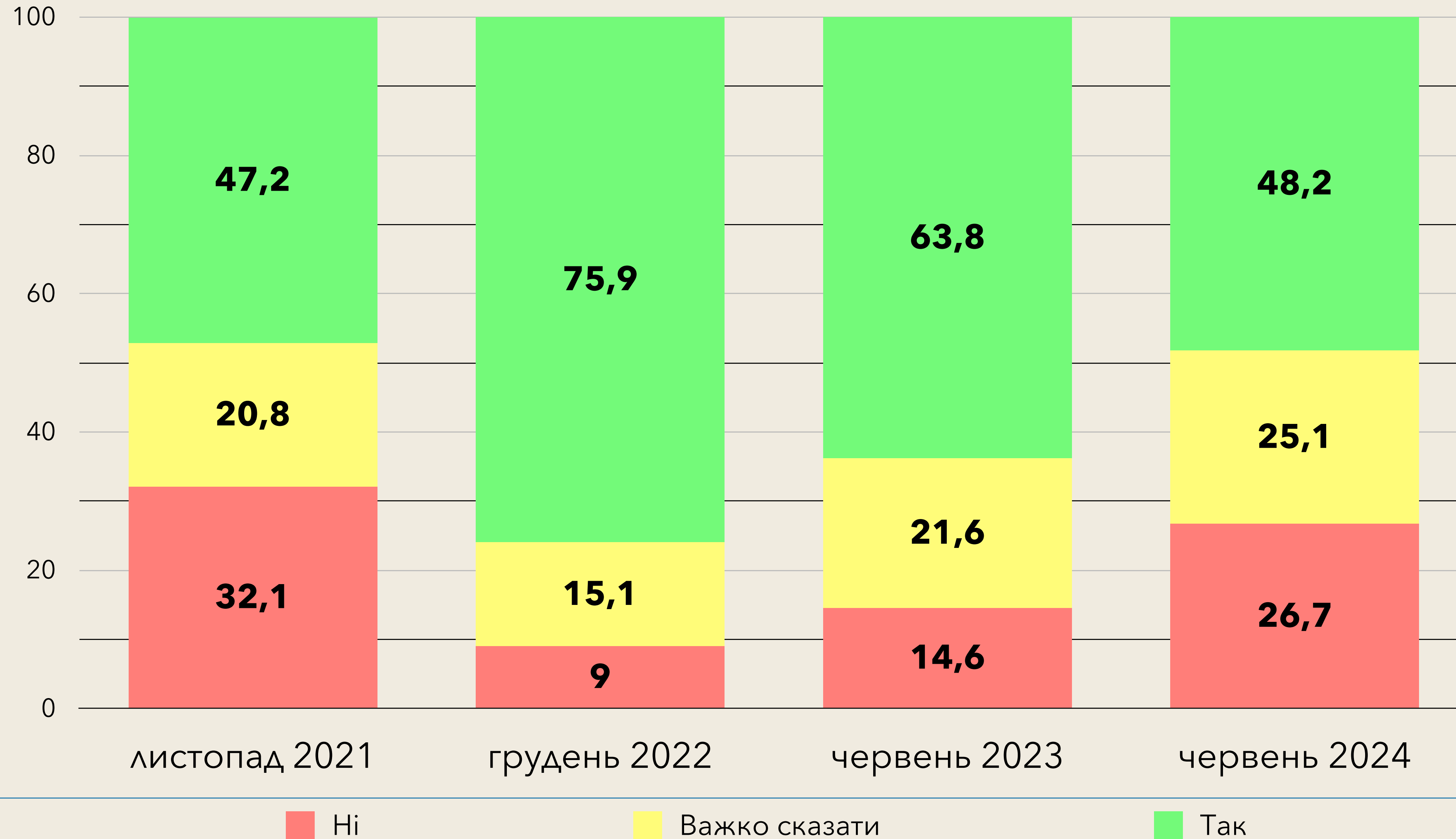
Ключові моменти

- Продовжується зростання правої ідеології. Головним чином за рахунок самоідентифікації з націонал-демократами (кількість останніх зросла майже у 2 рази).
  - Сукупно кількість ідеологічних (за самовизначенням) респондентів зросла до 69%. Серед них співвідношення «лівих» до «правих» дорівнює орієнтовно 1 до 3,5. Найменшою групою є ліберали (9,5%), але і їх кількість збільшилася.
  - Ефект національної консолідації щодо індикаторів свободи висловлення політичних поглядів, наявності політичних лідерів, а також партій та рухів, які заслуговують на довіру, зафіксований у 2022 році, продовжує послаблюватися. Вказані показники наблизилися до відповідних значень 2021 року.
  - Очікувано вищим, порівняно з 2021 роком, є схвалення вступу до ЄС та НАТО.
  - Порівняно з 2021 роком для респондентів зросла важливість демократичного розвитку країни, а також можливість висловлювати думки з політичних та інших питань, не побоюючись за особисту свободу.
-

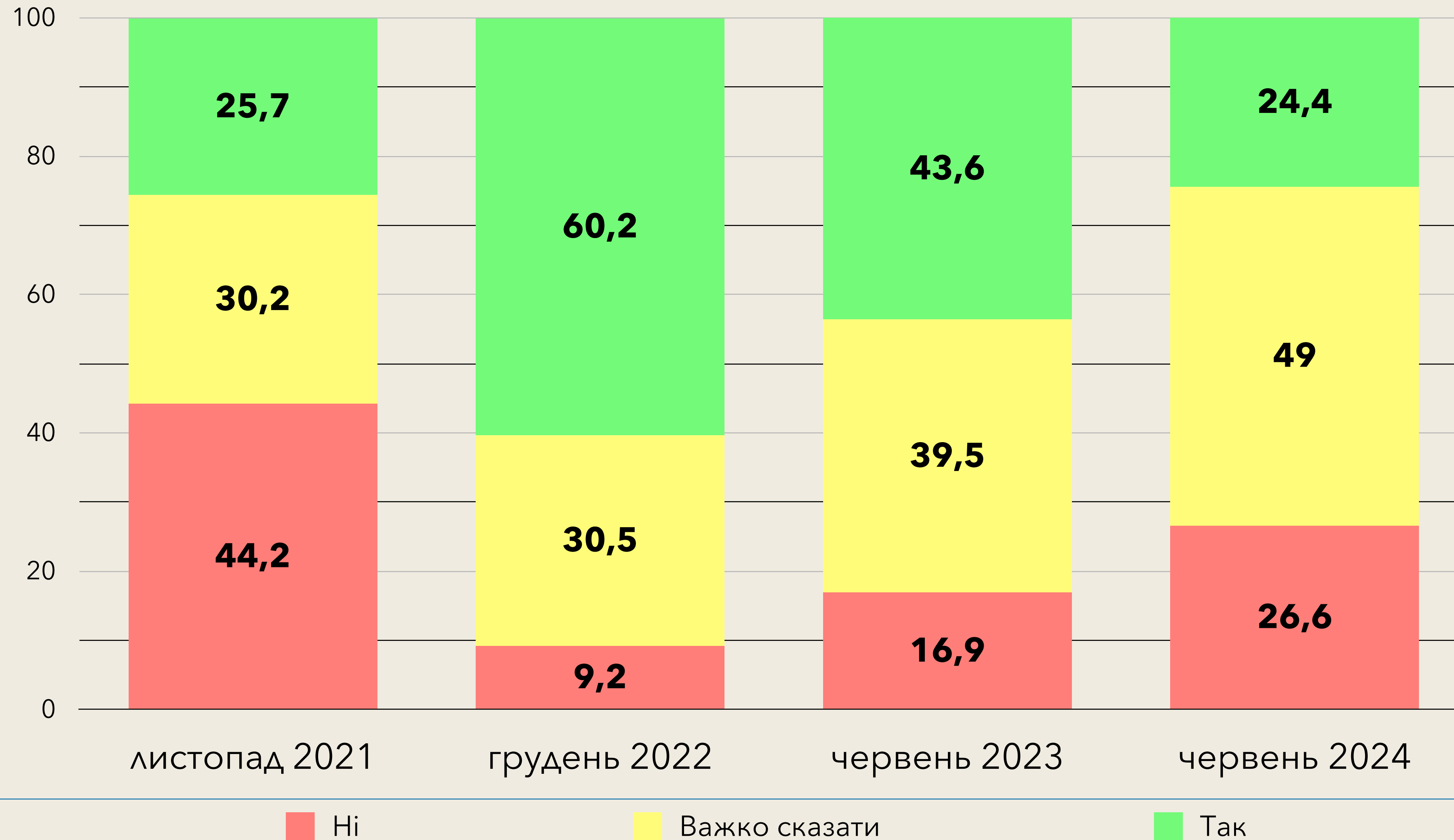
Ким би Ви назвали себе з ідеологічної точки зору? %

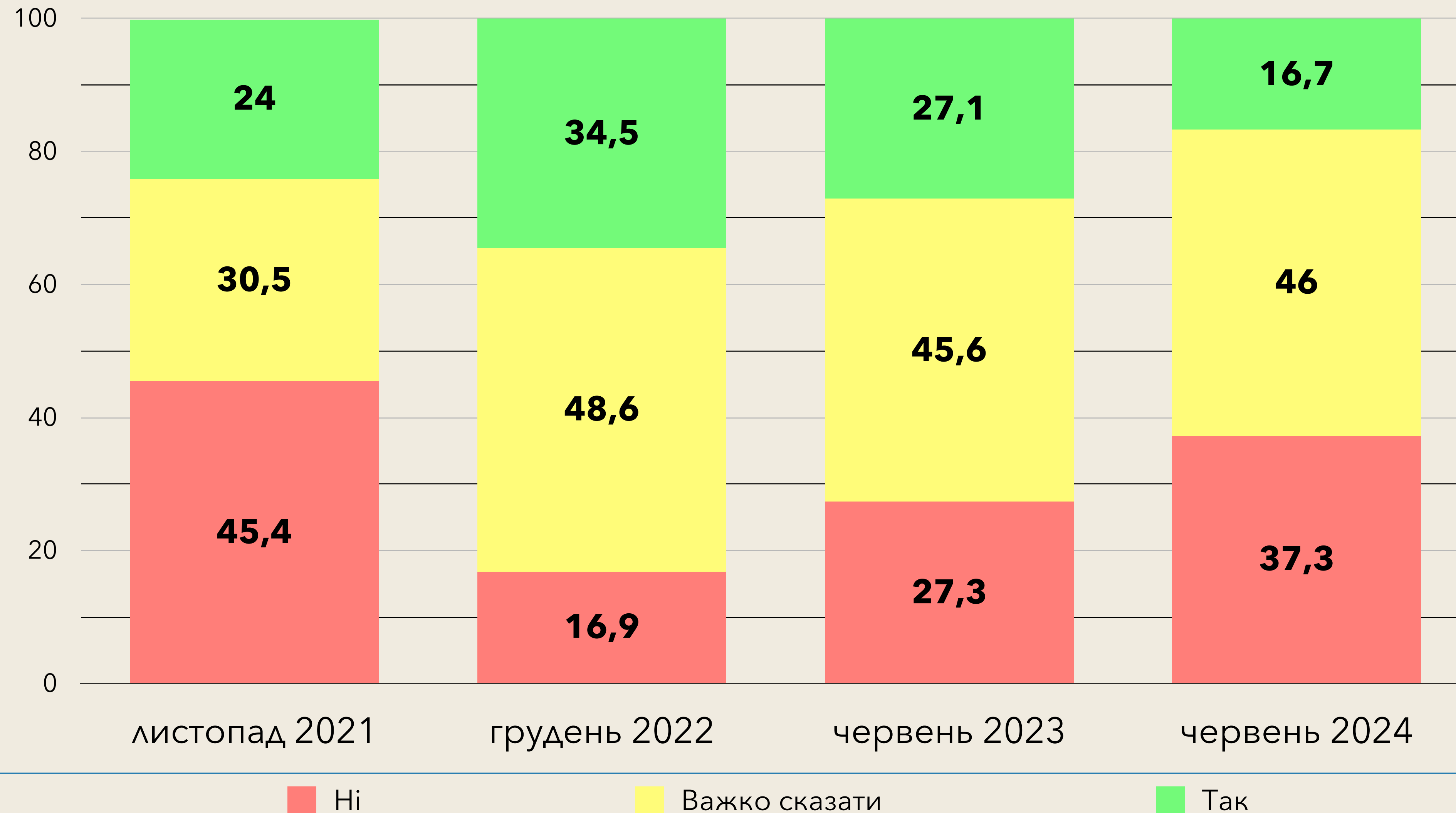
Чи можуть сьогодні в Україні люди вільно висловлювати свої політичні погляди? %

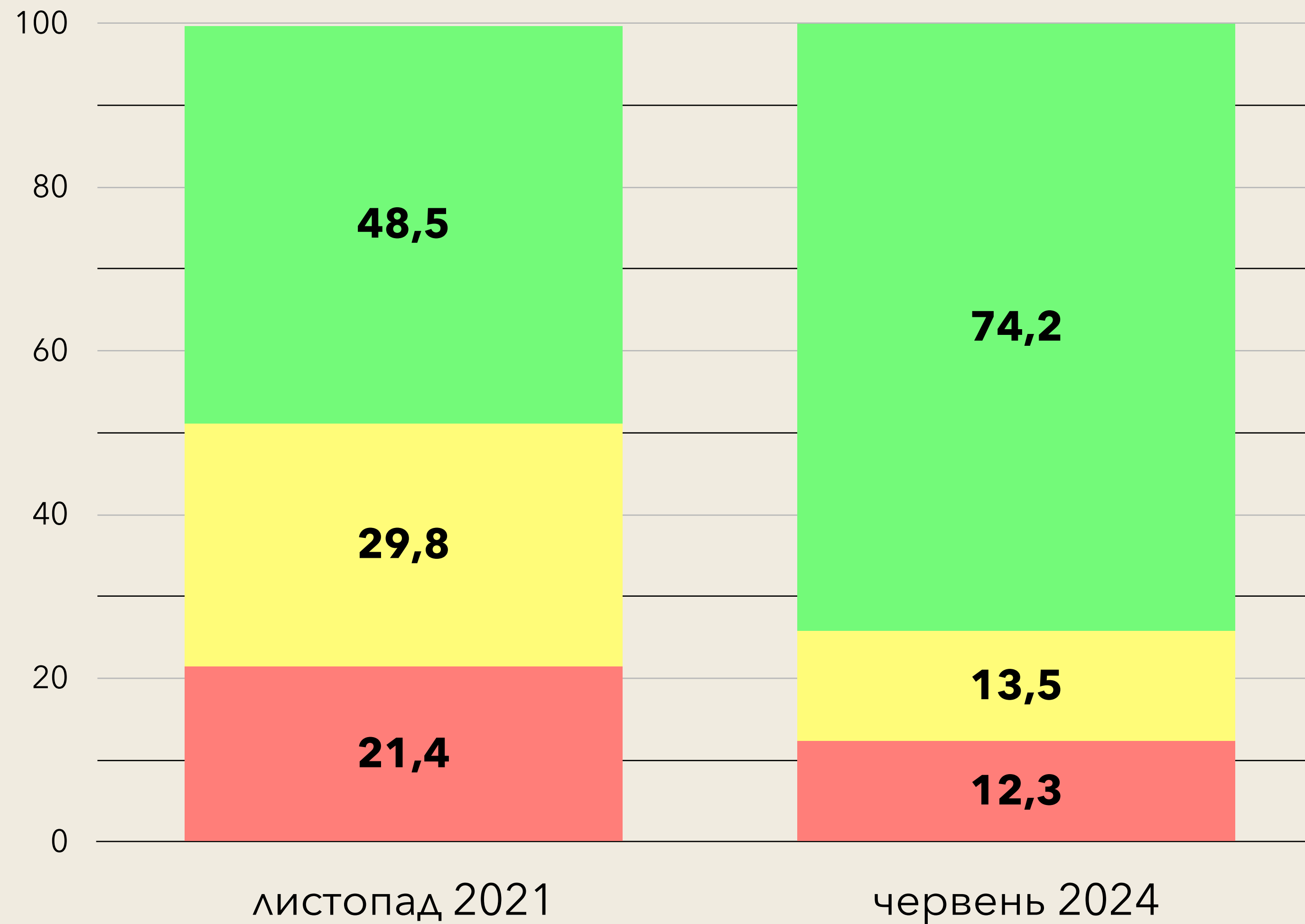
Чи є сьогодні в Україні політичні лідери, які могли б ефективно керувати країною? %

Чи є серед існуючих на теперішній час в Україні політичних партій і рухів такі, яким можна довірити владу? %

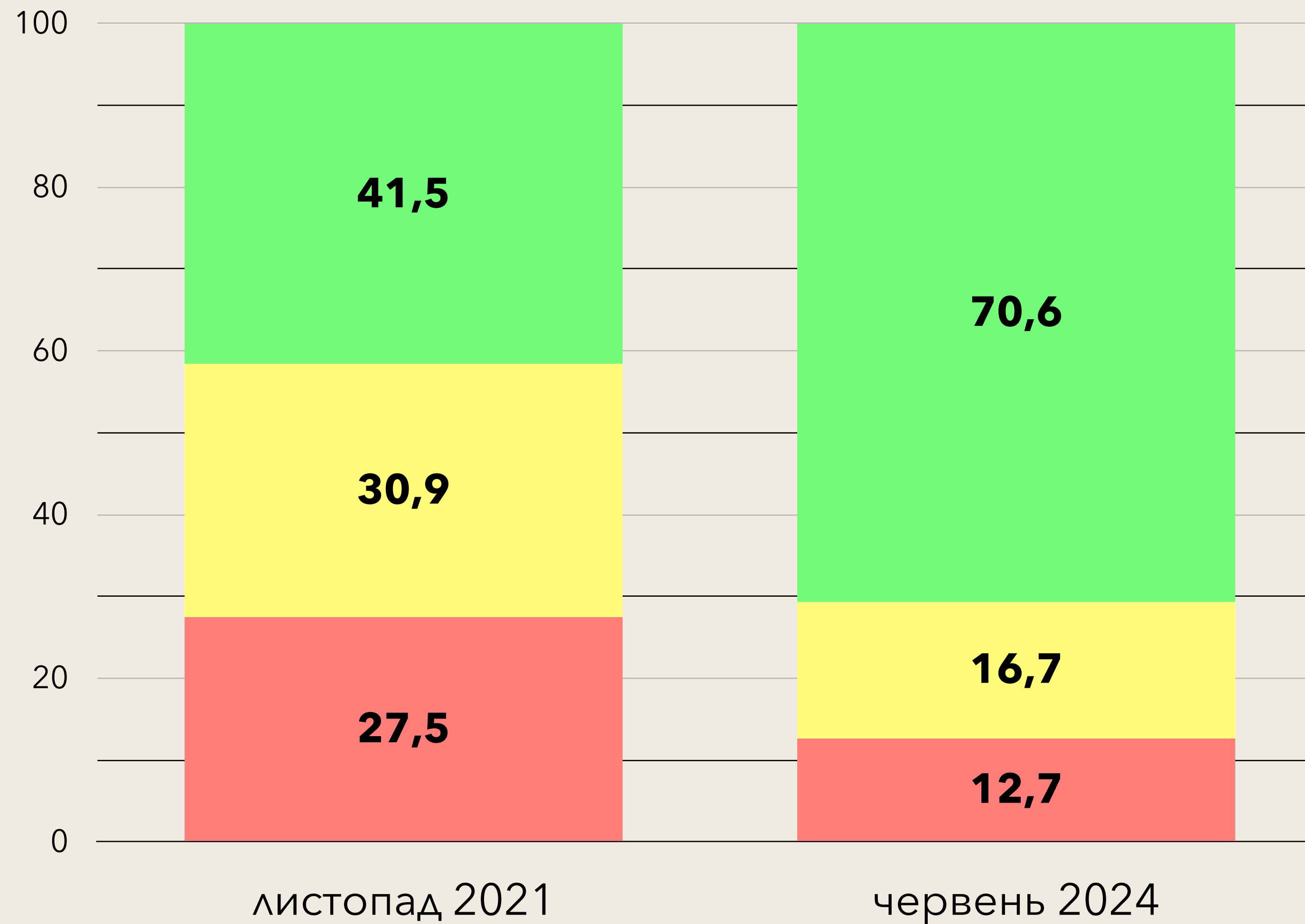
Як Ви ставитесь до вступу України до Європейського Союзу? %

Скоріше негативно   Важко сказати   Скоріше позитивно

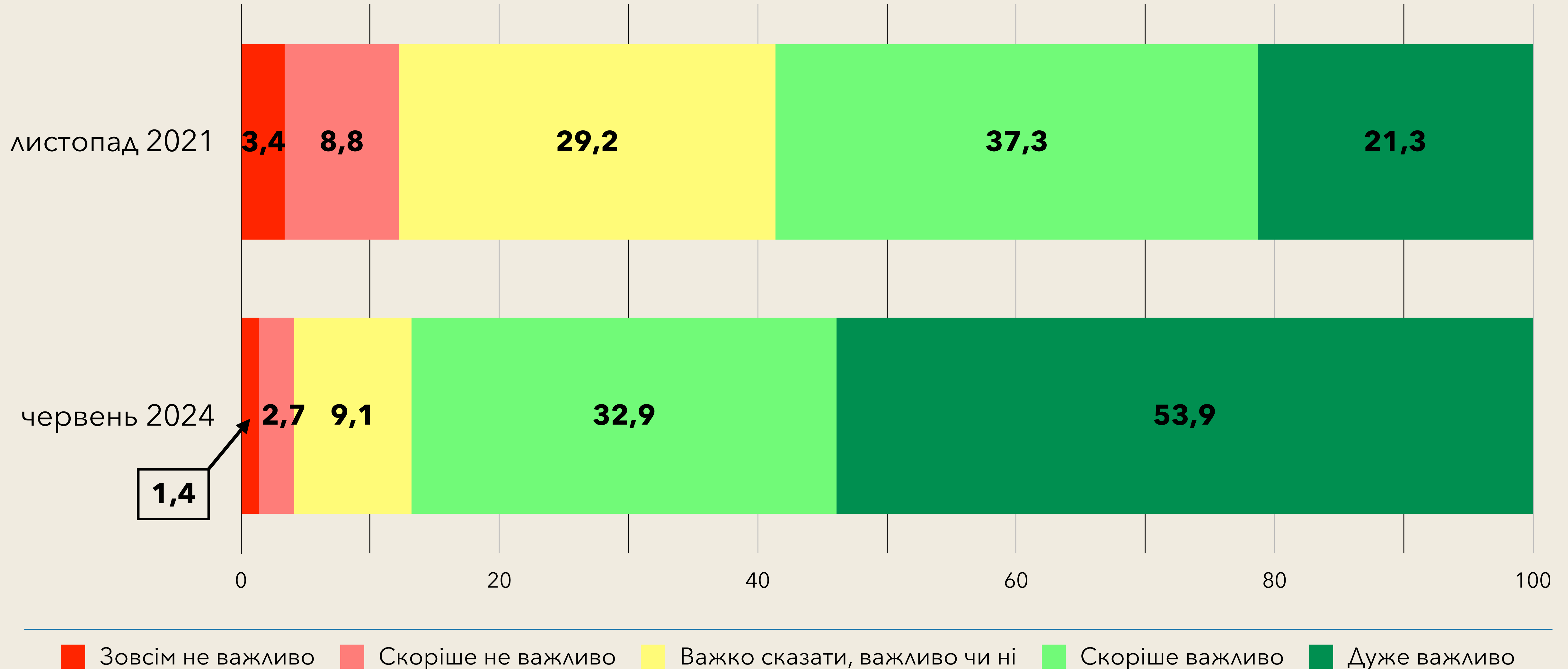

Як Ви ставитесь до вступу України до НАТО? %

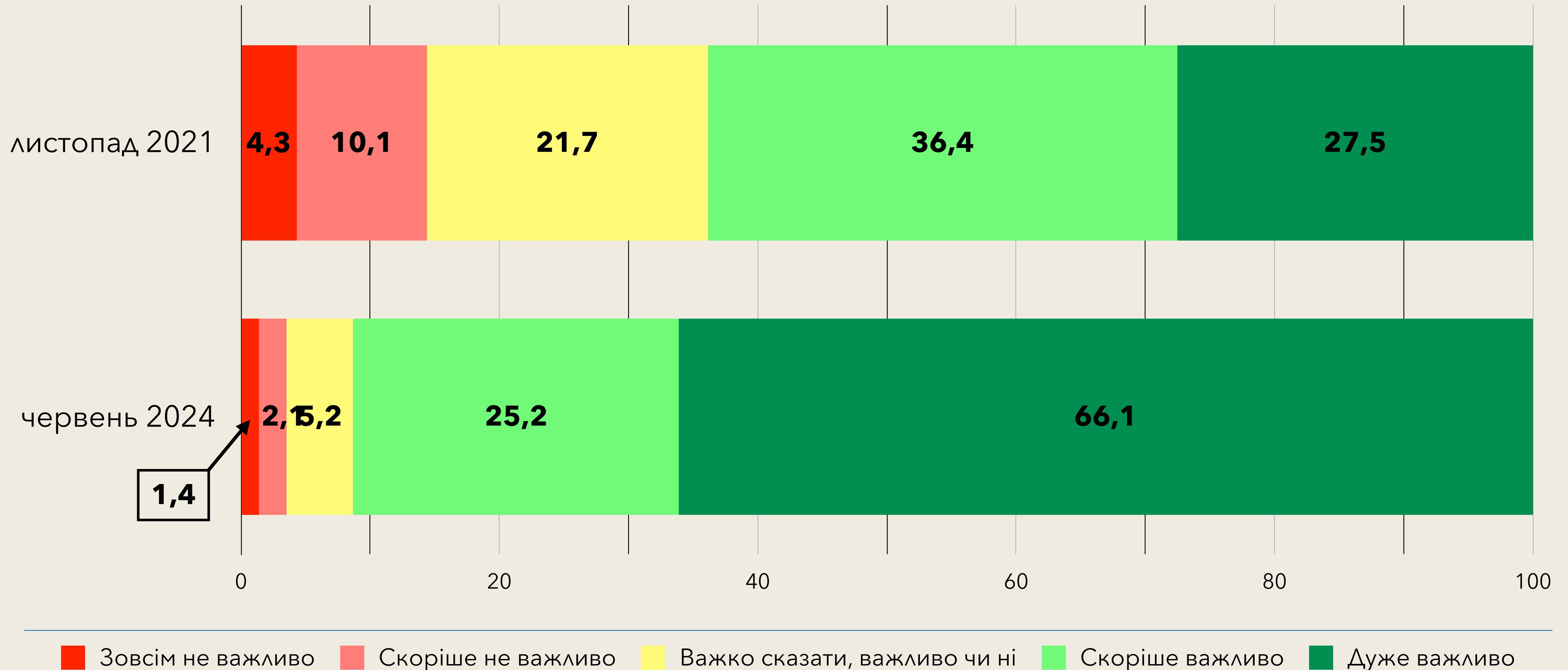

Скоріше негативно   Важко сказати   Скоріше позитивно

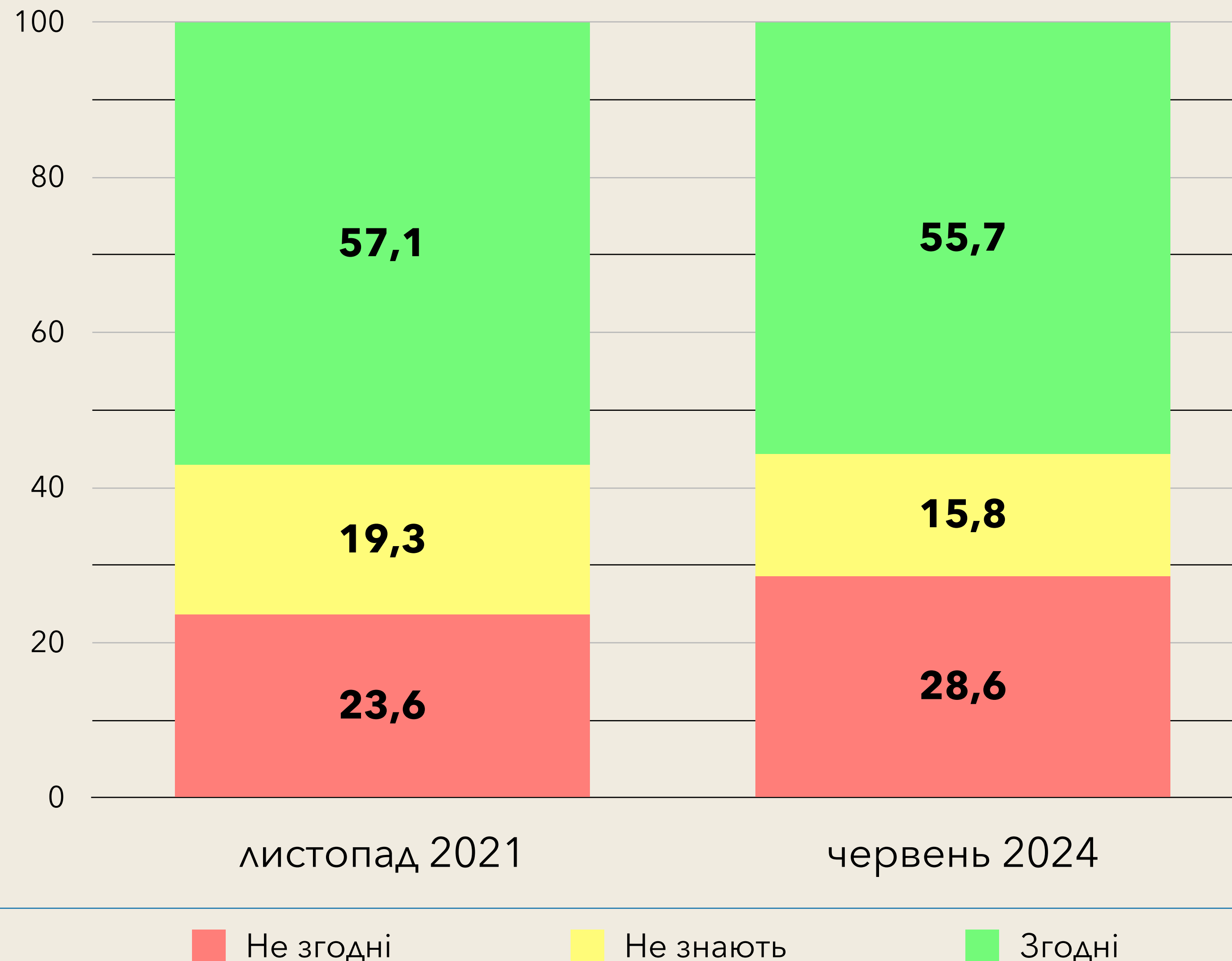
Оцініть наскільки особисто для Вас важливим є демократичний розвиток країни, %

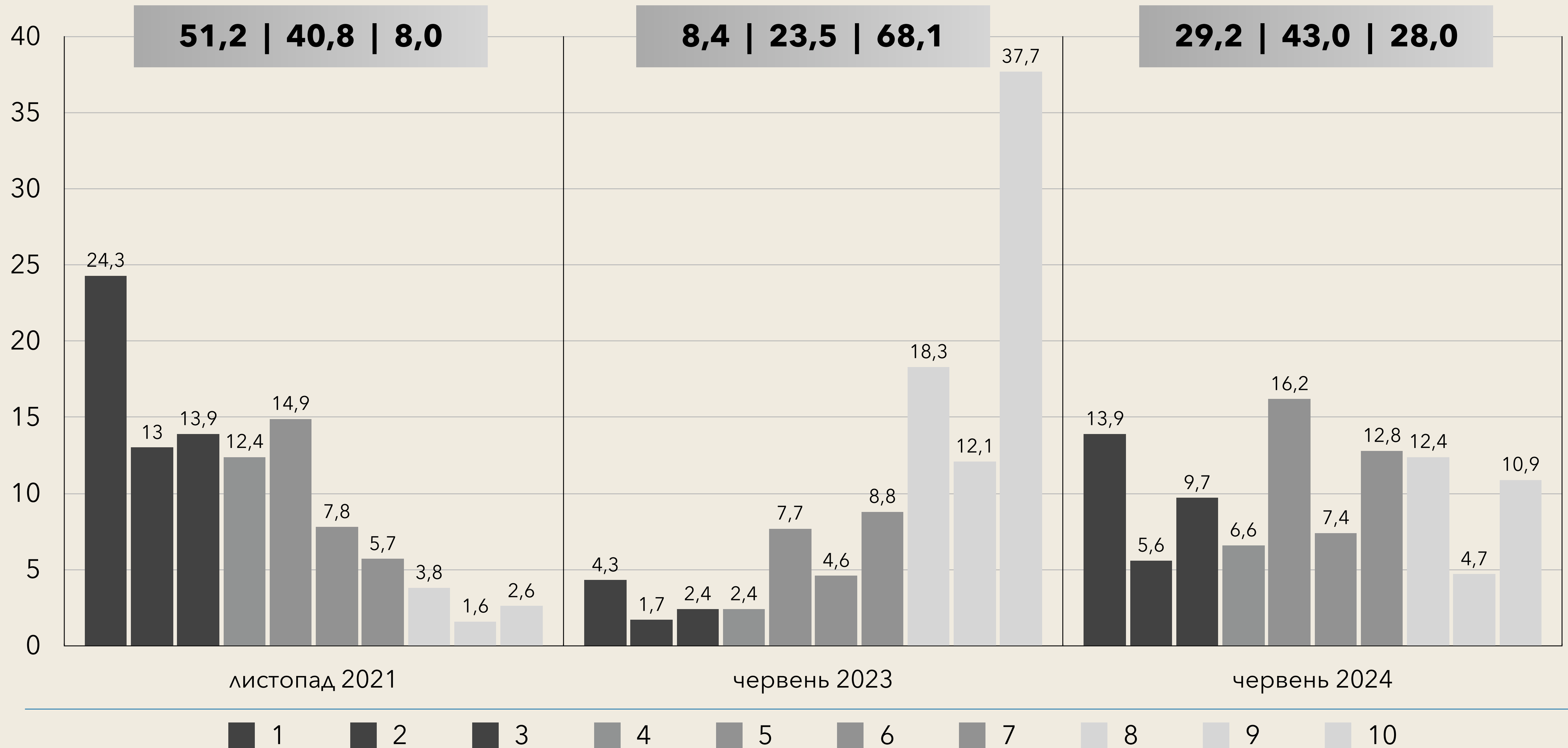
Оцініть наскільки особисто для Вас важливим є можливість висловлювати думки з політичних та інших питань, не побоюючись за особисту свободу, %

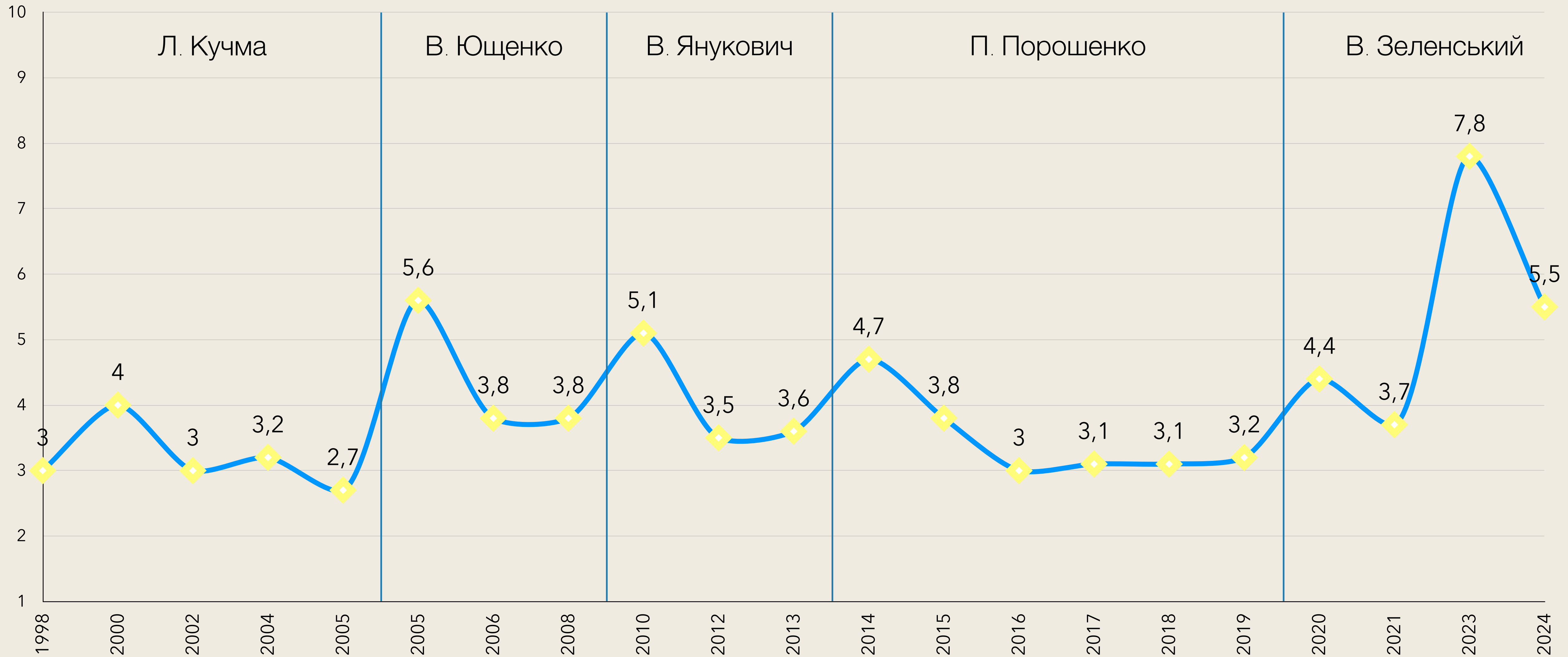
Декілька сильних керівників можуть зробити для нашої країни більше, ніж усі закони та дискусії, %

Яку оцінку Ви б дали діяльності В. Зеленського на посаді Президента України, якщо «1» – найнижча, а «10» – найвища оцінка? %

Яку оцінку Ви б дали діяльності Л. Кучми / В. Ющенко / В. Януковича / П. Порошенка / В. Зеленського на посаді Президента України? Середнє значення

Суспільна саморефлексія та соціальне благополуччя

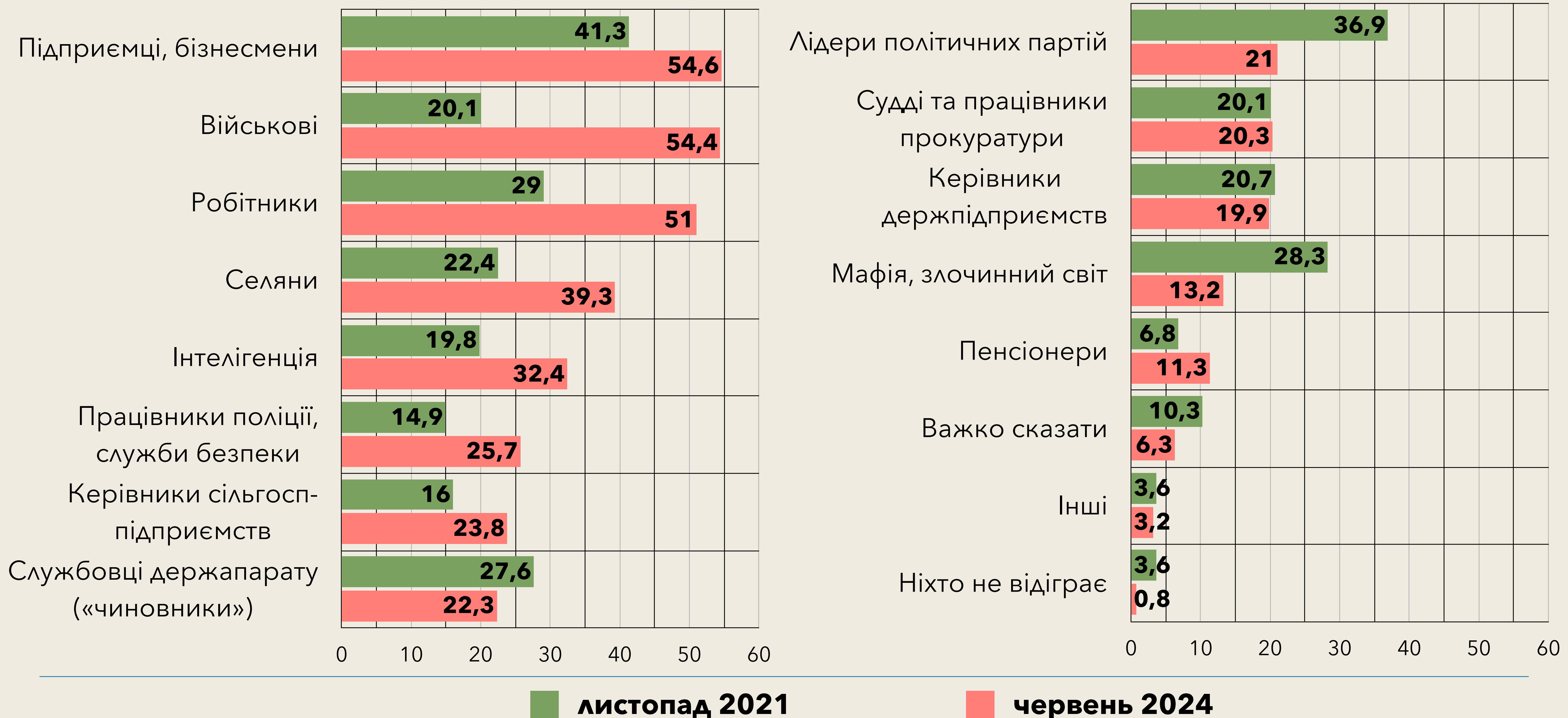

Ключові моменти

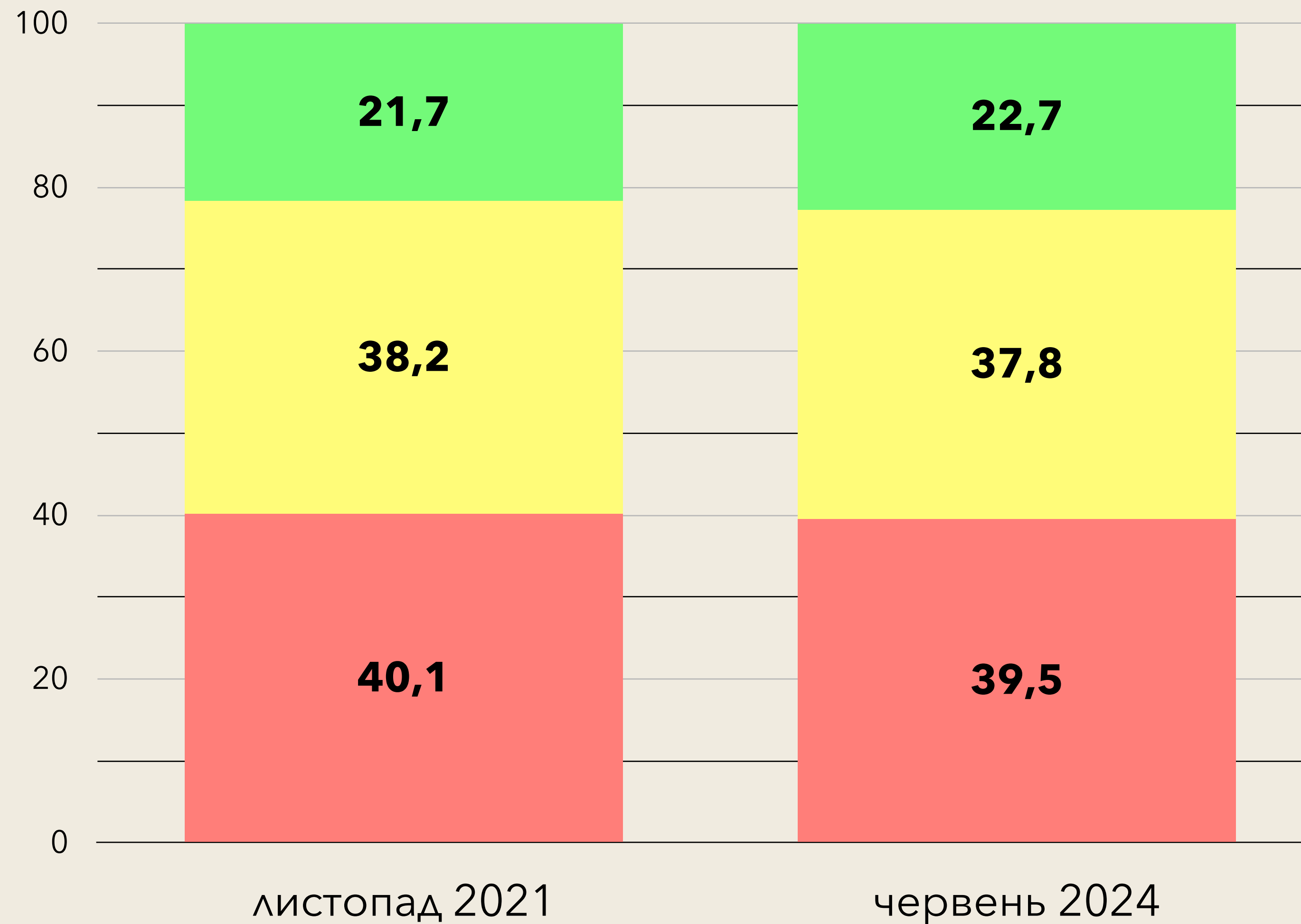
- Відбулося зростання національної самосвідомості українців, що у проявилось у збільшенні важливості, на думку респондентів, таких верств населення як інтелігенція, селяни, робітники, підприємці й, особливо, військові. При цьому відчутно впало визнання важливості таких груп як лідери політичних партій та мафія.
- Порівняно з 2021 роком фактично не змінилися характеристики таких показників як задоволеність своїм положенням в суспільстві, задоволеність життям в своєму населеному пункті, бажання виїхати з нього та задоволеність своєю роботою.
- Дещо погіршилося соціальне сапомочуття населення. Це відбулося за рахунок гіршої ситуації, в порівнянні з 2021, із задоволенням потреб у здоров'ї, хорошему житлі, повноцінній відпустці та дозвіллі, а також додатковому заробітку.
- Якщо у 2021 році частка людей, які не мали відпустки або провели її займаючись домашніми справами складала 59,4%, то у 2024 вона досягла 75,7%.
- Порівняно з 2021 роком респонденти частіше говорили про різноманітні стресові ситуації, в які вони потрапляли за останні 12 місяців. Перш за все це стосується втрати соціального оптимізму, відчуття безпорадності, зневіри в людях та втрати віри в свої сили.

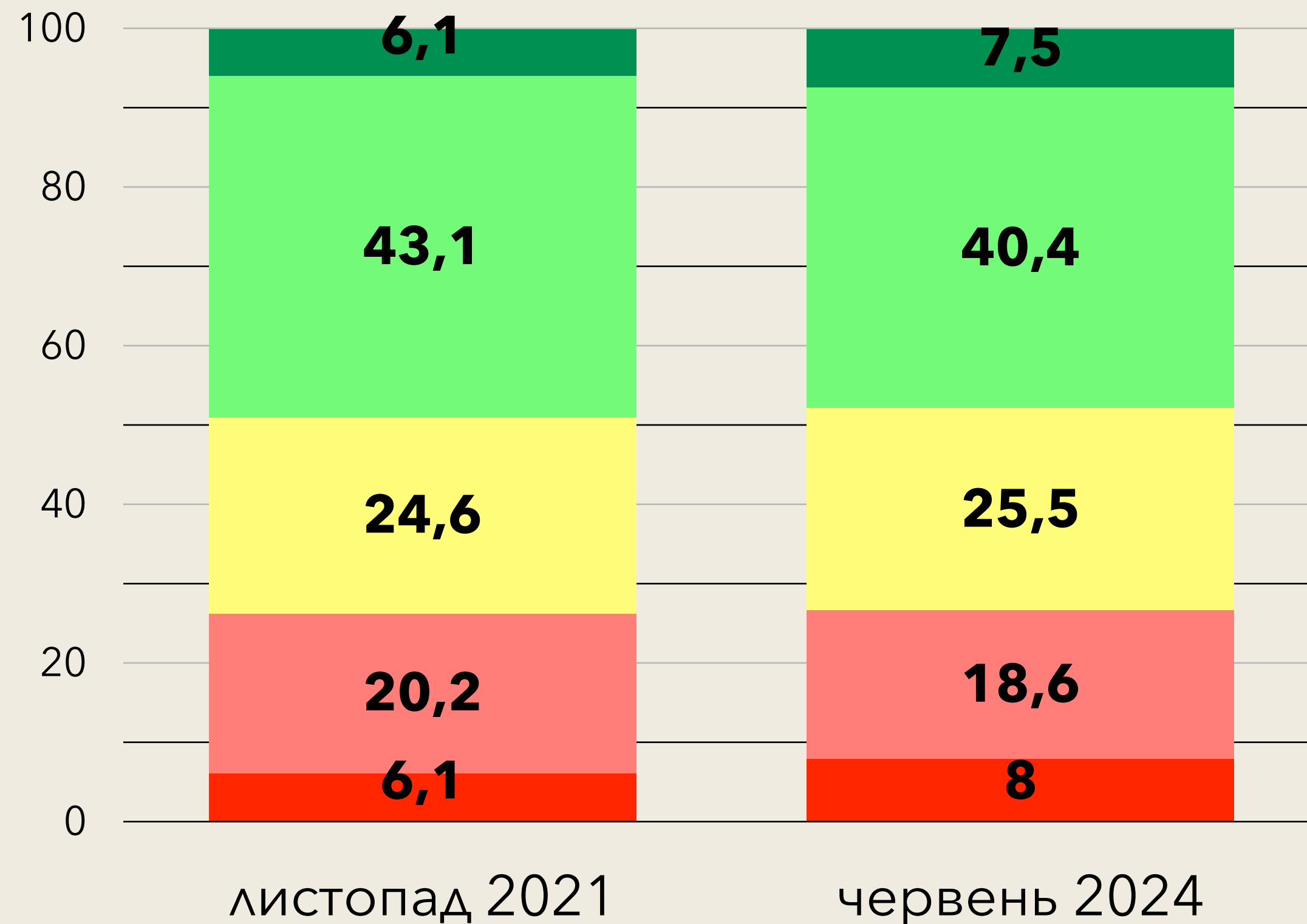
Як Ви думаєте, які соціальні групи відіграють значну роль у житті українського суспільства? %

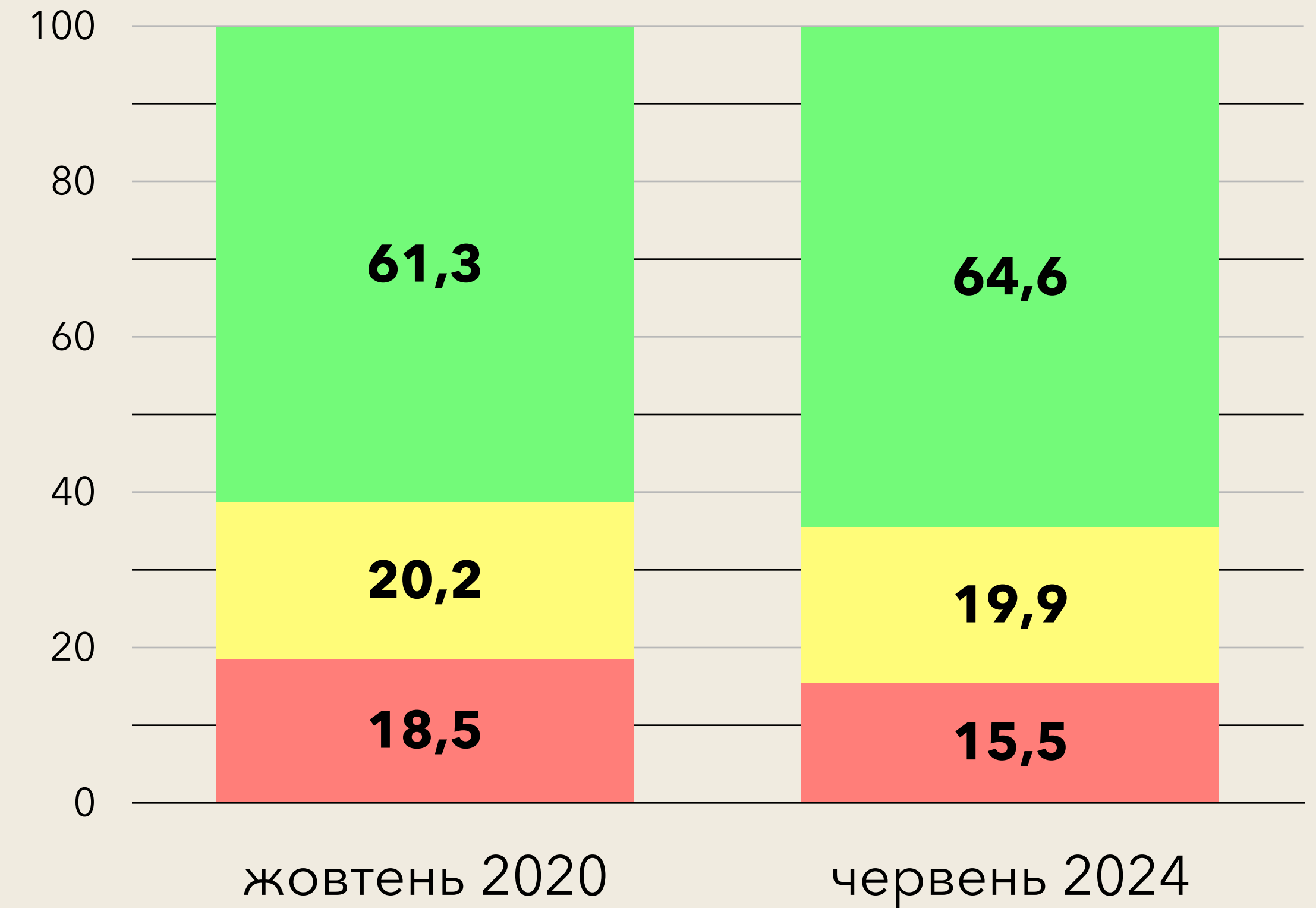
Якою мірою Ви в цілому задоволені своїм становищем у суспільстві на теперішній час? %

Якою мірою Ви задоволені життям у Вашому населеному пункті? %

Чи хотіли б Ви виїхати з населеного пункту, де Ви живете? %

Зовсім не задоволений

Важко сказати, задоволений чи ні

Цілком задоволений

Скоріше не задоволений

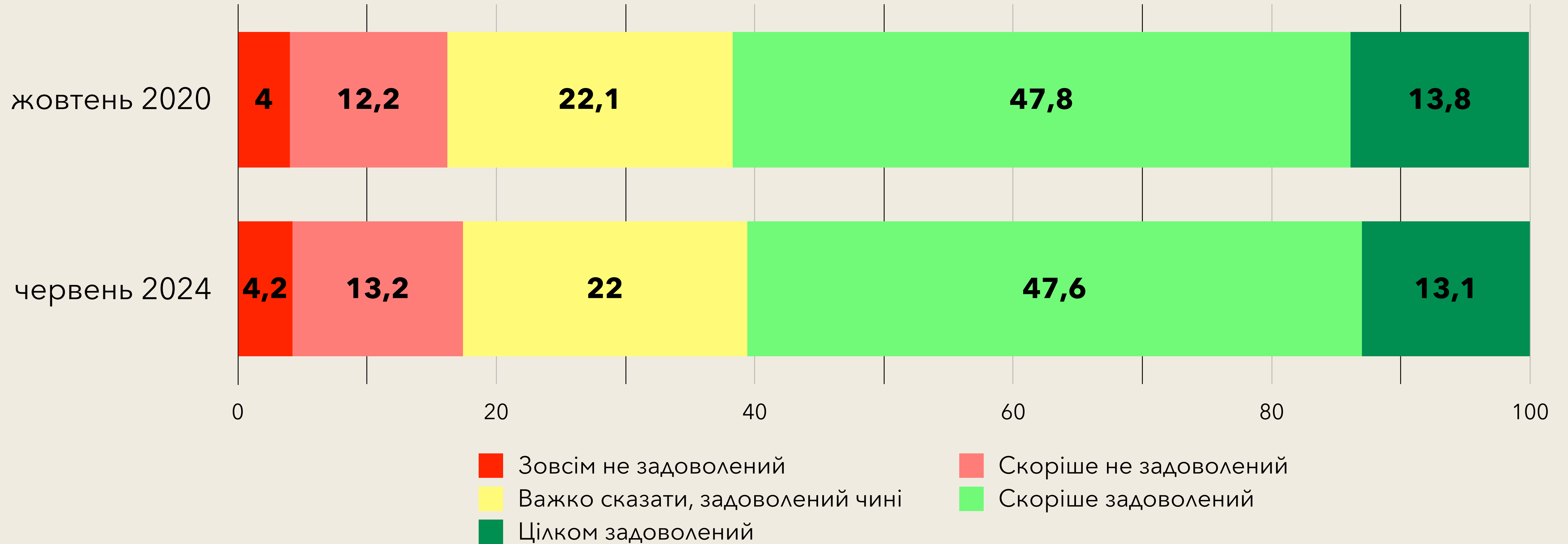
Скоріше задоволений

Не хотіли б

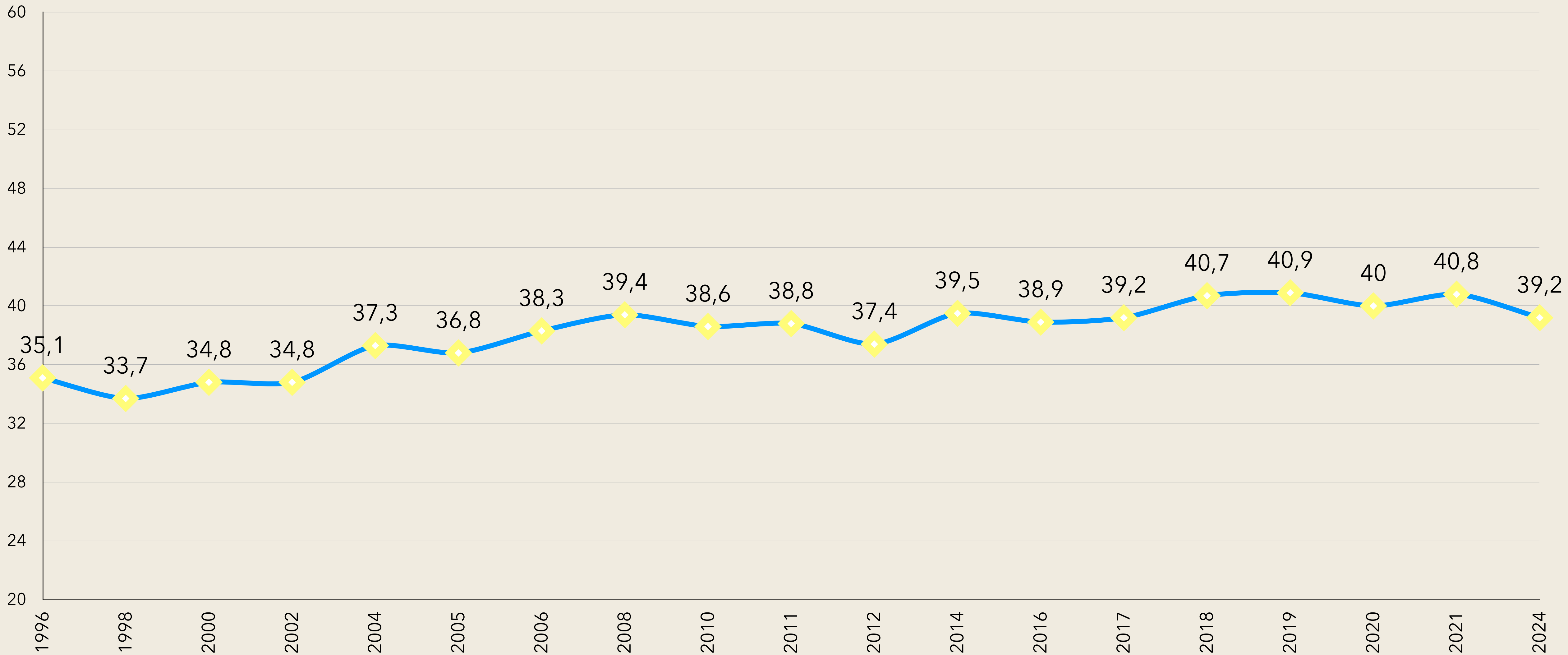
Важко сказати

Хотіли б

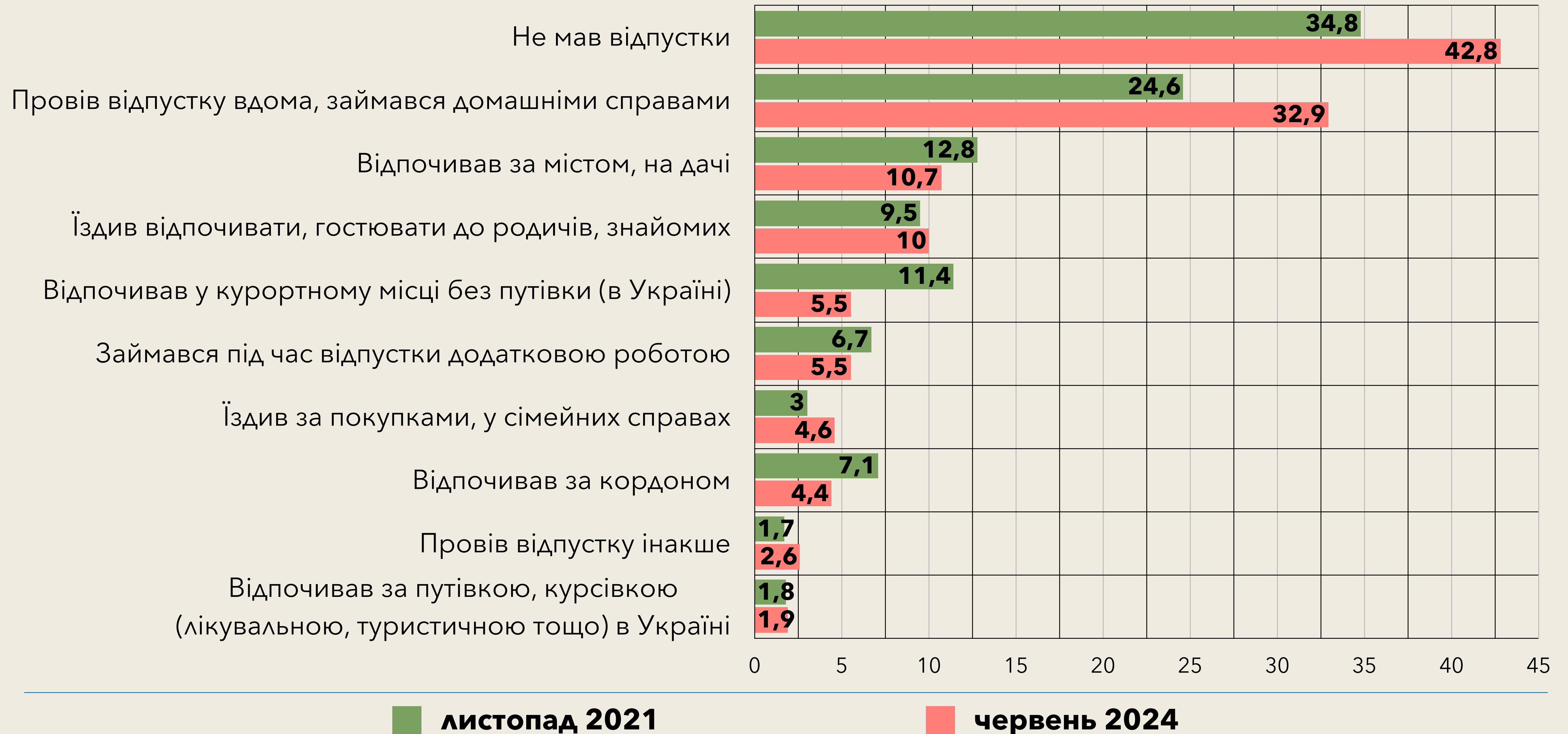
Якою мірою Ви задоволені своєю роботою в цілому? %

Соціальне самопочуття: як задоволеність основних соціальних потреб, *індекс* (діапазон значень від 20 до 60)

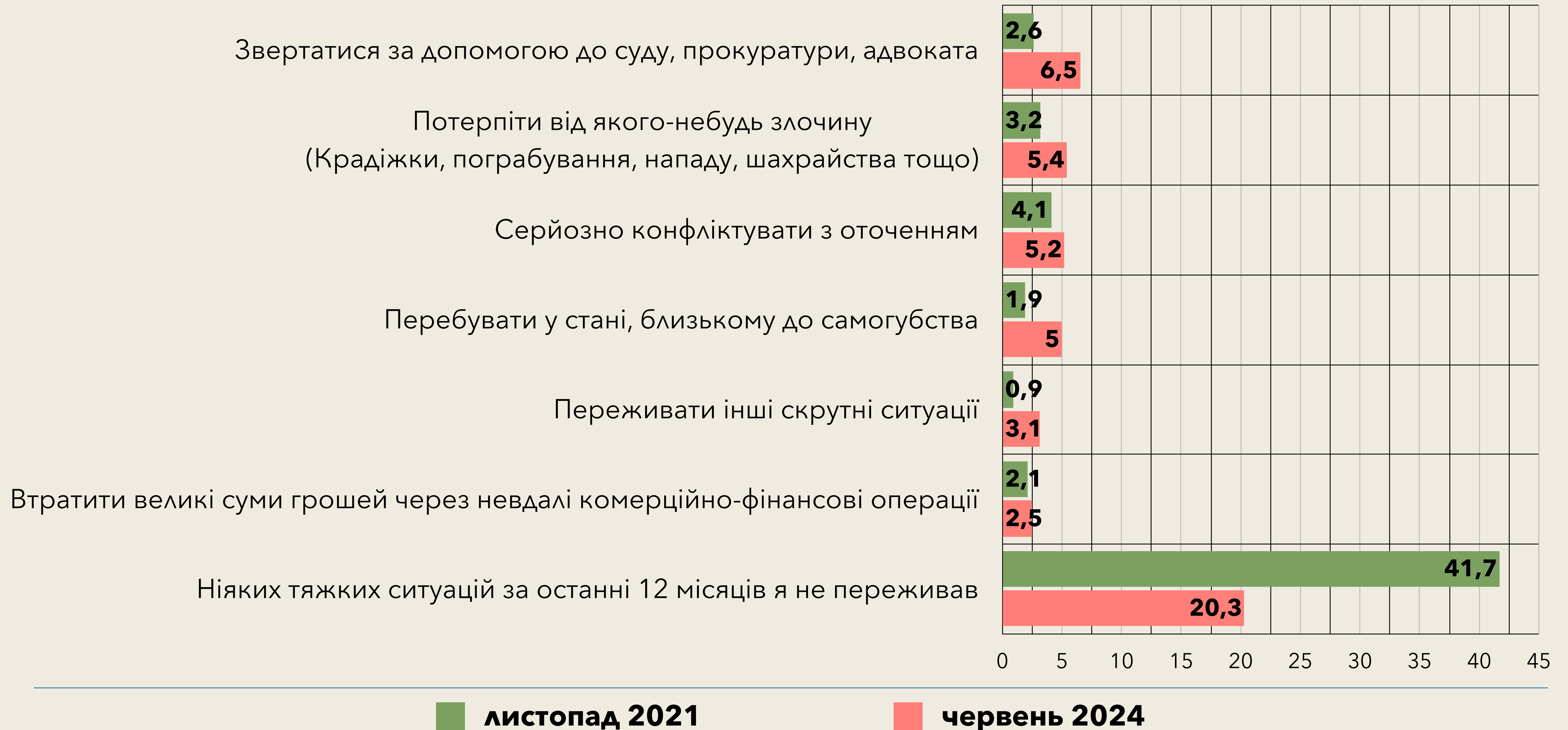
Як Ви відпочивали, провели більшу частину своєї відпустки, канікул минулого року? %

Відзначте, будь ласка, в яких із наведених нижче ситуаціях Вам довелося хоча б раз перебувати впродовж останніх 12 місяців? %

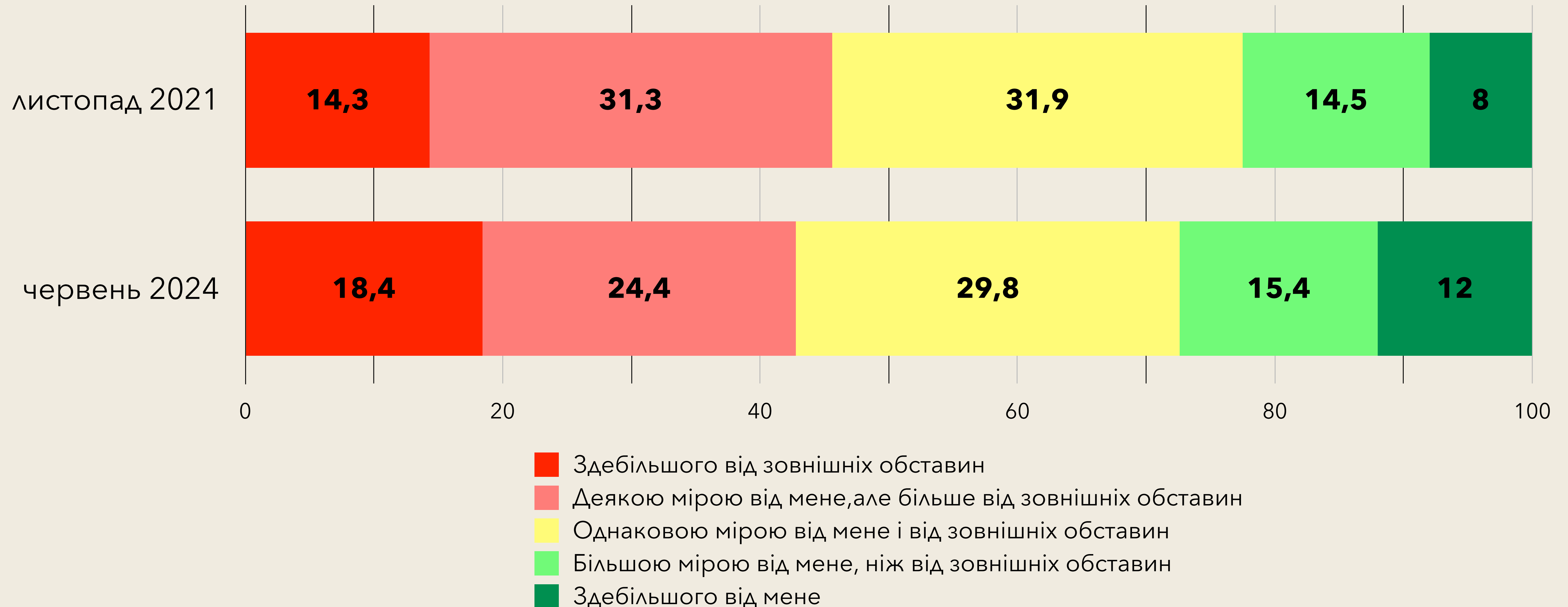

Відзначте, будь ласка, в яких із наведених нижче ситуаціях Вам довелося хоча б раз перебувати впродовж останніх 12 місяців? %

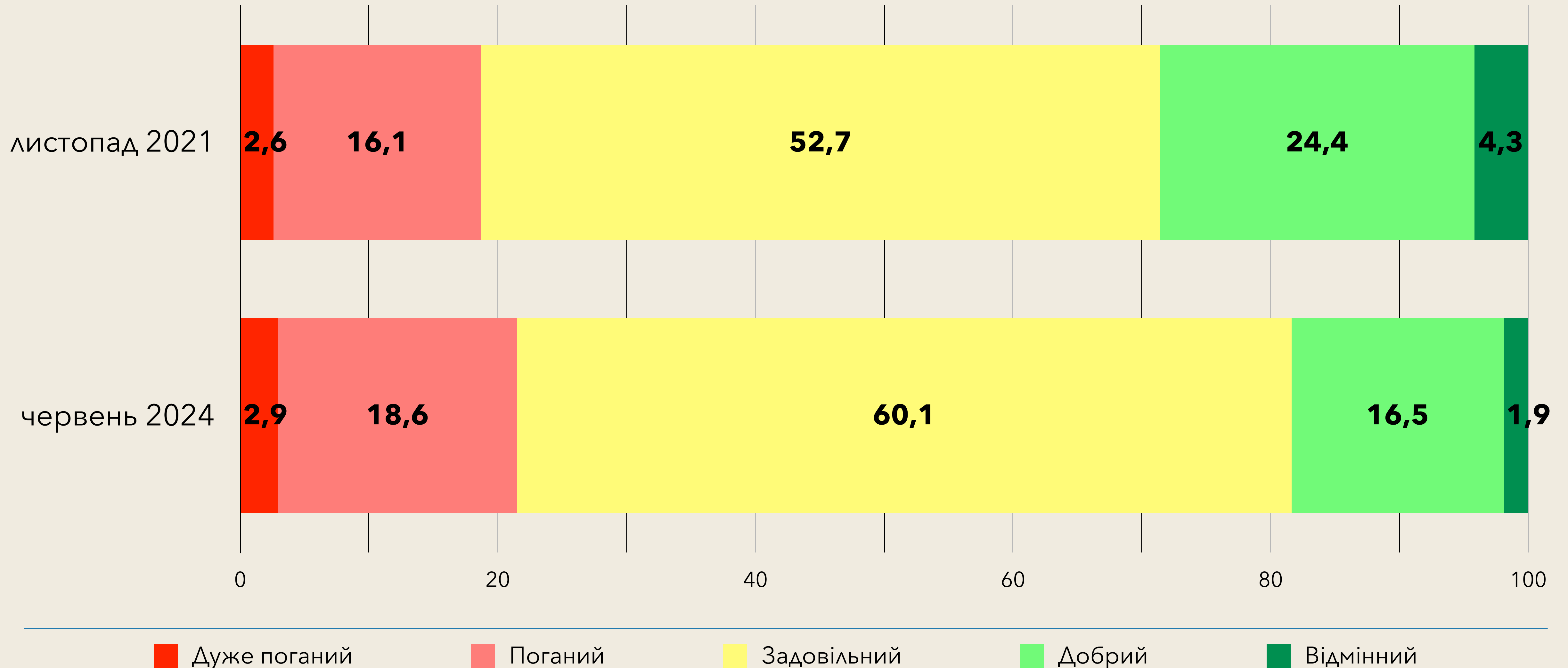

Як Ви вважаєте, від чого здебільшого залежить те, як складається Ваше життя? %

Як Ви загалом оцінюєте стан свого здоров'я? %

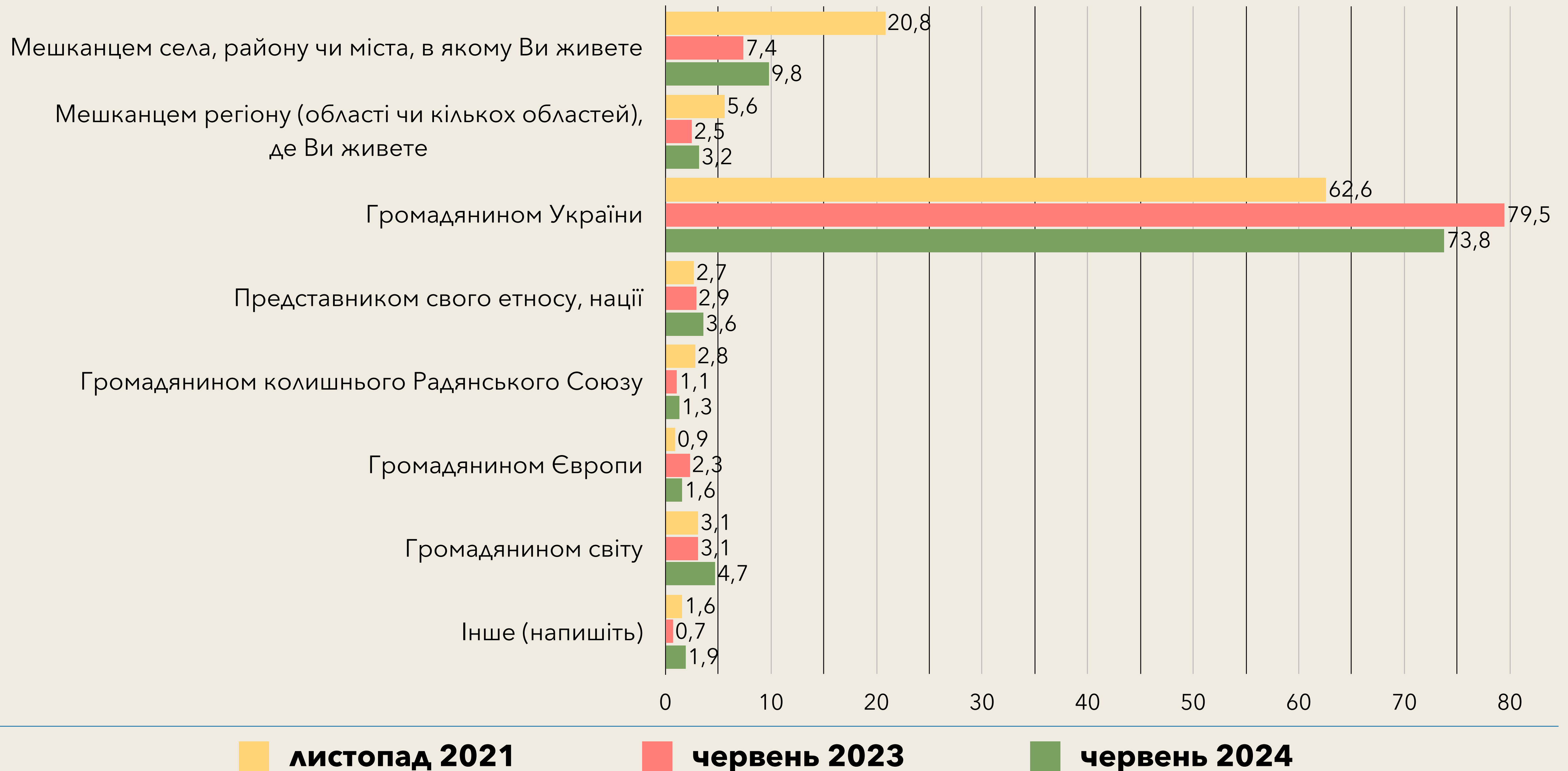
Динаміка громадянської ідентичності та мовні уподобання

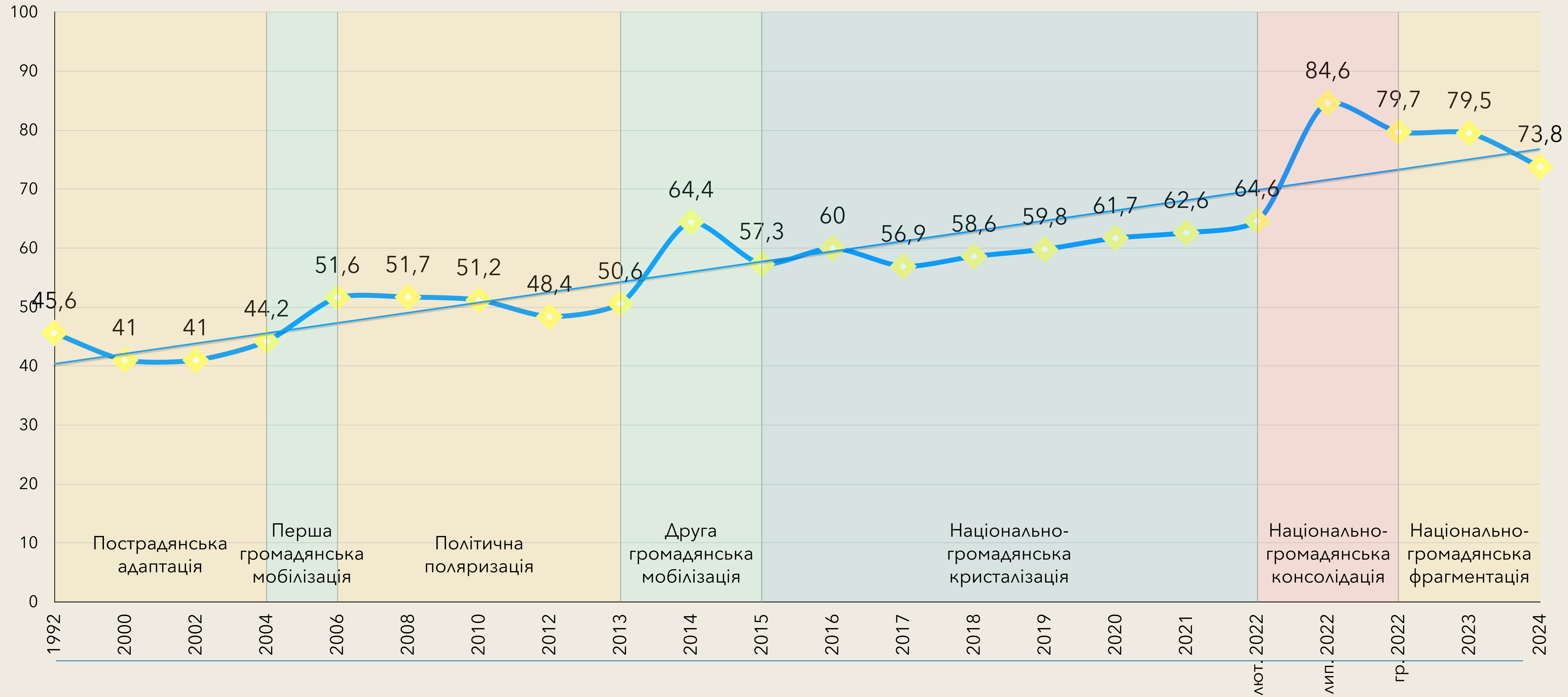
Ключові моменти

- У 2024 показник громадянської ідентичності дещо знизився щодо свого **рівноважного максимуму** (орієнтовно це 75%) – до позначки 73,8%. Помірне послаблення громадянської ідентичності підтверджує тезу знаходження українського суспільства на етапі національно-громадянської фрагментації.
- Частка тих, хто вважає неможливим надання російській мові статусу офіційної збільшився з 57% у 2021 році до 80% проти у 2024.
- У порівнянні з 2017 роком майже втричі (до двох третин) збільшилася частка тих, хто хотів би дивитися (слухати) по телебаченню передачі, які їх цікавлять, виключно українською мовою.
- В той же час частка родин, які дома спілкуються переважно українською мовою склала 55,5% у порівнянні з 51,6% у 2021 році. При цьому частка тих, хто спілкується переважно російською зменшилася у два рази.

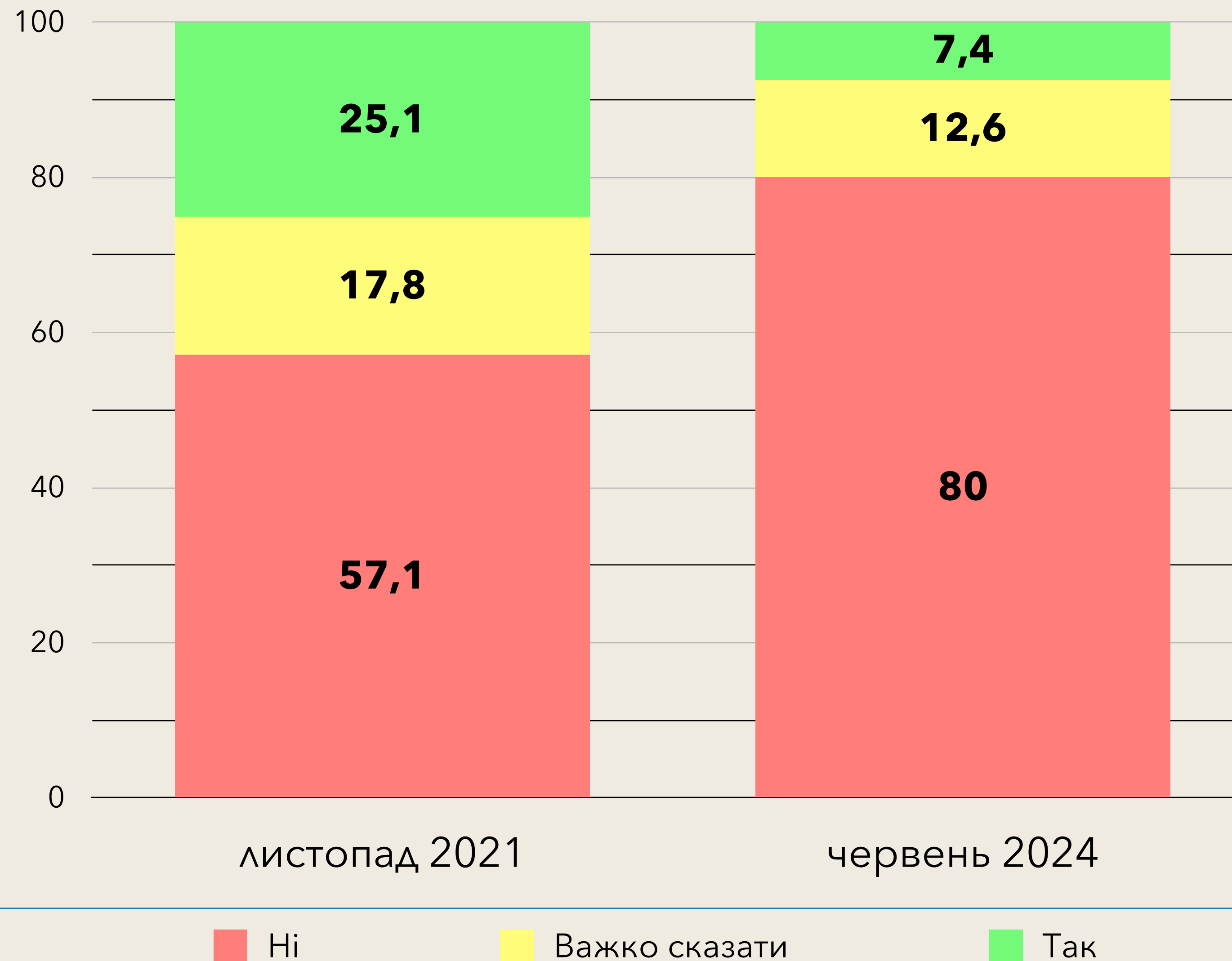
Ким Ви себе перш за все вважаєте? %

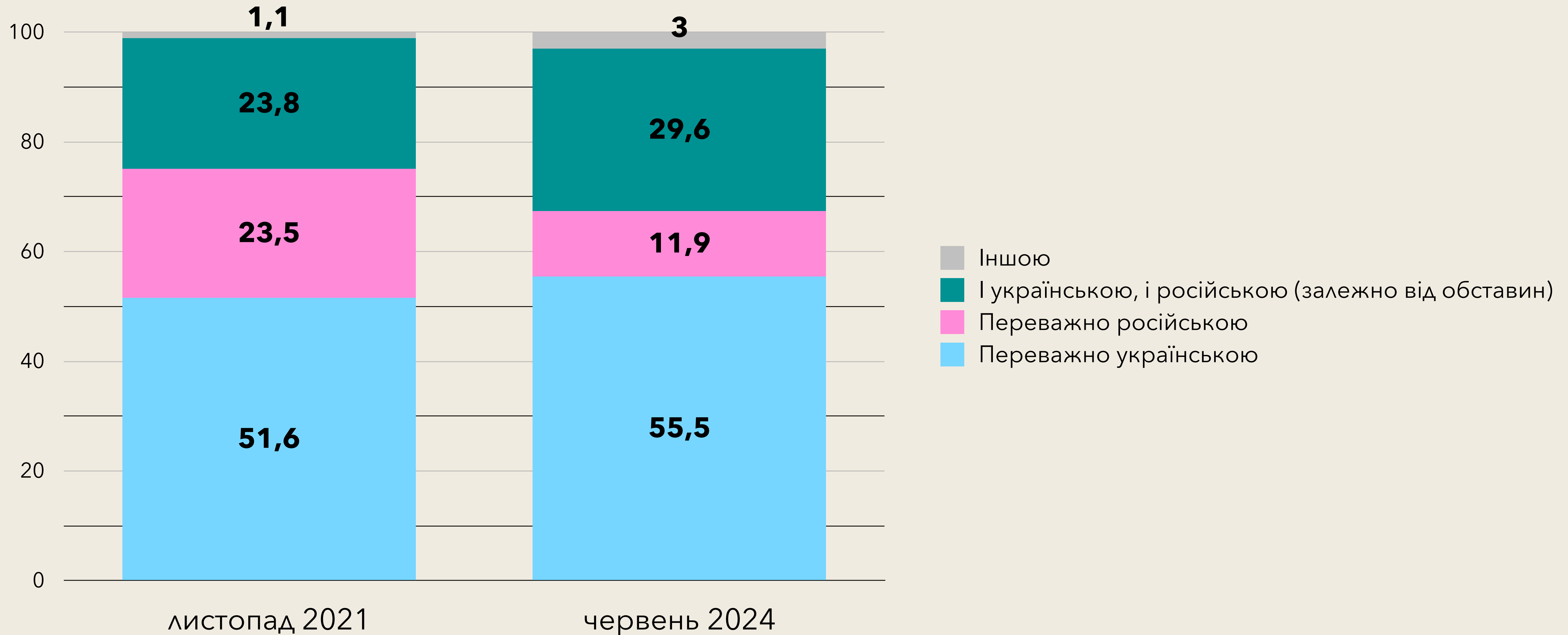
Динаміка громадянської ідентичності населення України, %

Чи вважаєте Ви за необхідне надати російській мові статусу офіційної в Україні? %

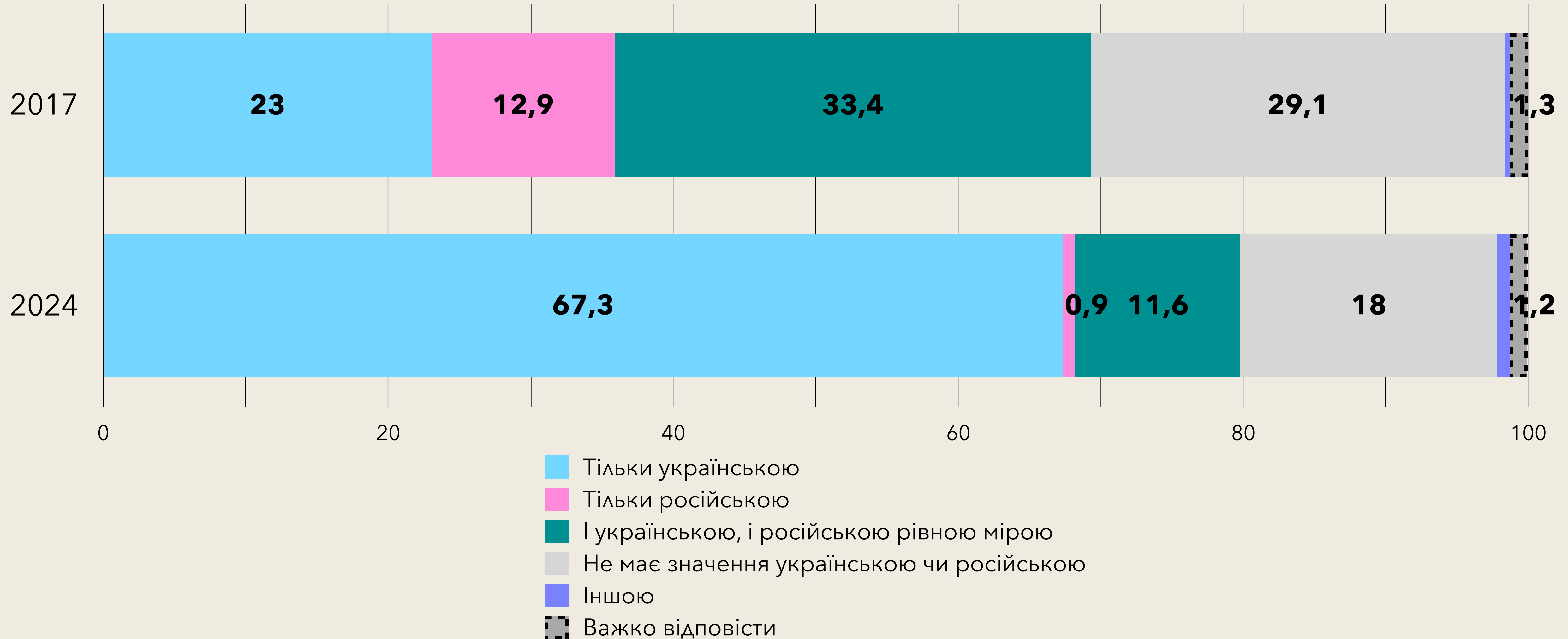

Якою мовою (мовами) Ви переважно спілкуєтеся у Вашій родині (вдома)? %

Якою мовою Ви хотіли б дивитись (слухати) по телебаченню передачі, які Вас цікавлять? %

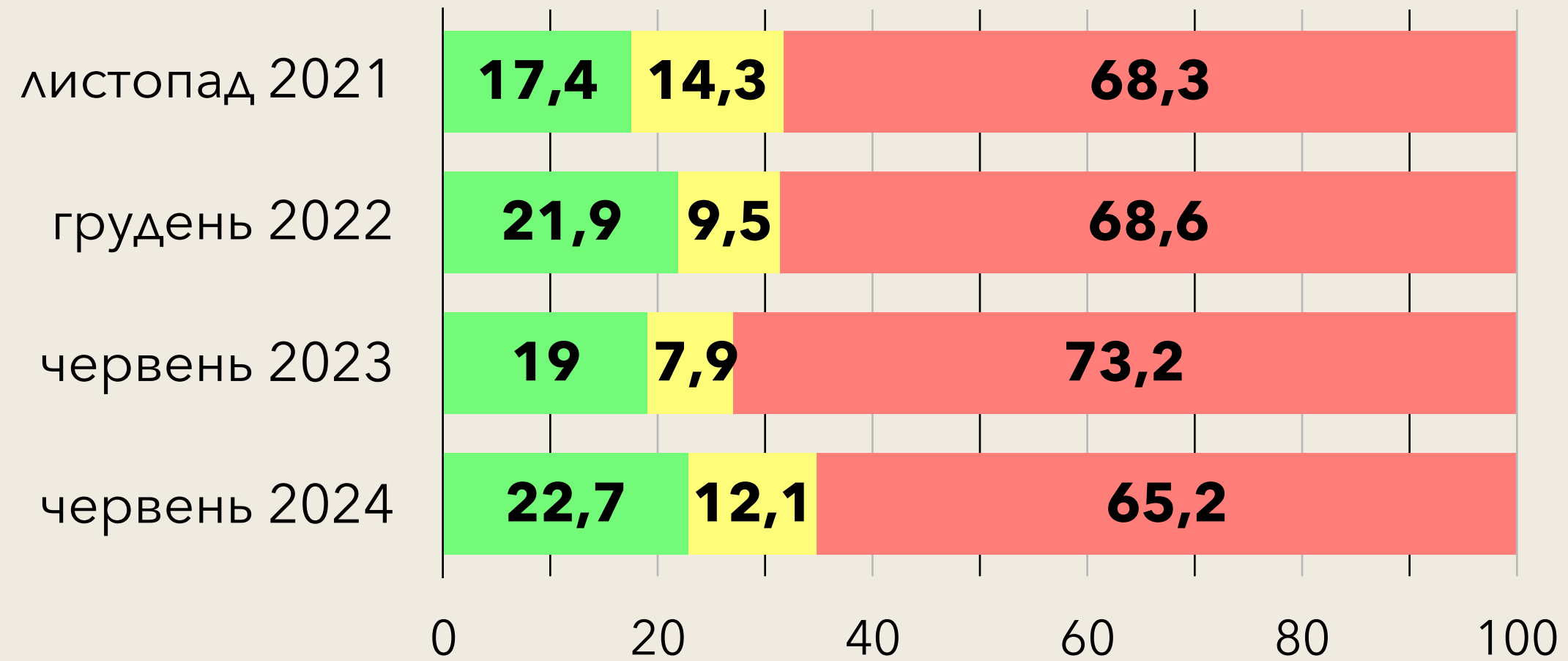
Морально-психологічний стан суспільства

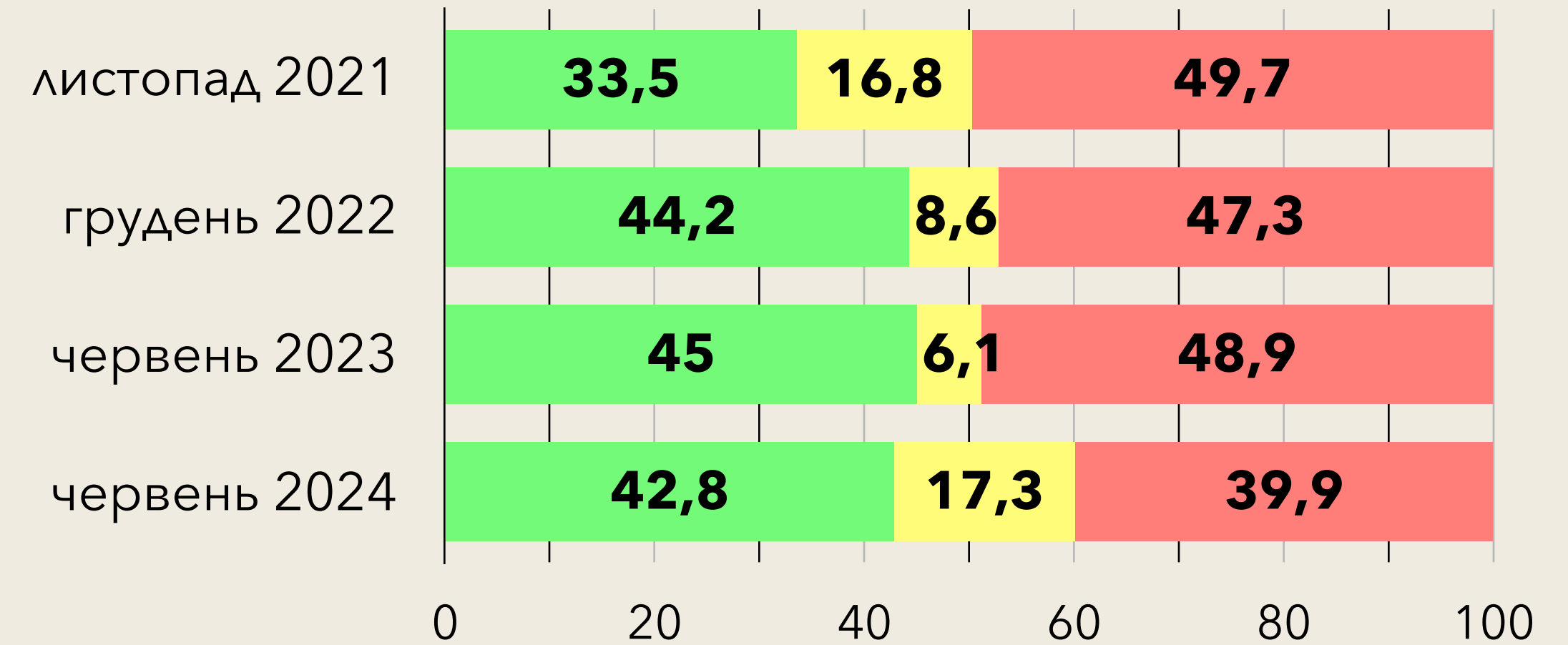
Ключові моменти

- Найбільші проблеми у сфері суспільної моралі фіксуються щодо порозуміння між людьми з різними поглядами та готовності до брехні задля просування по службі або уникнення неприємностей. Дещо парадоксально, але найкраща ситуація спостерігається за індикатором щирості. Умовно позитивною (трохи більше третини нецинічних оцінок) можна назвати ситуацію з довірою та небайдужістю.
- У більш тривалій історичній перспективі можна побачити, що за даними 2022 року показники цинізму були найнижчими. Останнього разу найнижчі показники були зафіксовані у 1992 році, тобто під час першого заміру. У 2023 вони збільшилися й залишилися приблизно на тому ж рівні у 2024.
- Щодо суспільних страхів, у порівнянні з 2021 роком відчутно поширилися страхи пов'язані з небезпеками війни, розпадом України як держави та встановленням диктатури. При цьому менш поширеними стали страхи, що пов'язані з економічною сферою життя суспільства, злочинністю та епідеміями.
- Коли респонденти думають про своє або майбутнє України, то домінуючими почуттями є надія (~50%), оптимізм (~35%) і тривога (~30%). В особистісному вимірі надія несуттєво послабилася, а оптимізм - посилюється, в той час як тривога майже не змінилася. Щодо країни надія та оптимізм суттєво зросли, а тривога – зменшилася. В результаті цих змін поширеність зазначених почуттів щодо власного життя та щодо країни майже зрівнялися.
- Віра в краще майбутнє є найбільш впливовим чинником, який на думку респондентів об'єднує людей в українському суспільстві. Його зазначило трохи більше половини опитаних. Суттєвими чинниками (з точки зору величини показника та приросту) також є орієнтири патріотизму: патріотичні почуття, прагнення спільно долати труднощі та національна ідея.
- Послабилася більшість орієнтирів єднання, що можна віднести до теми ідеології (політичні погляди, релігія, мова), а саме - політичні погляди та релігія (майже у два рази).

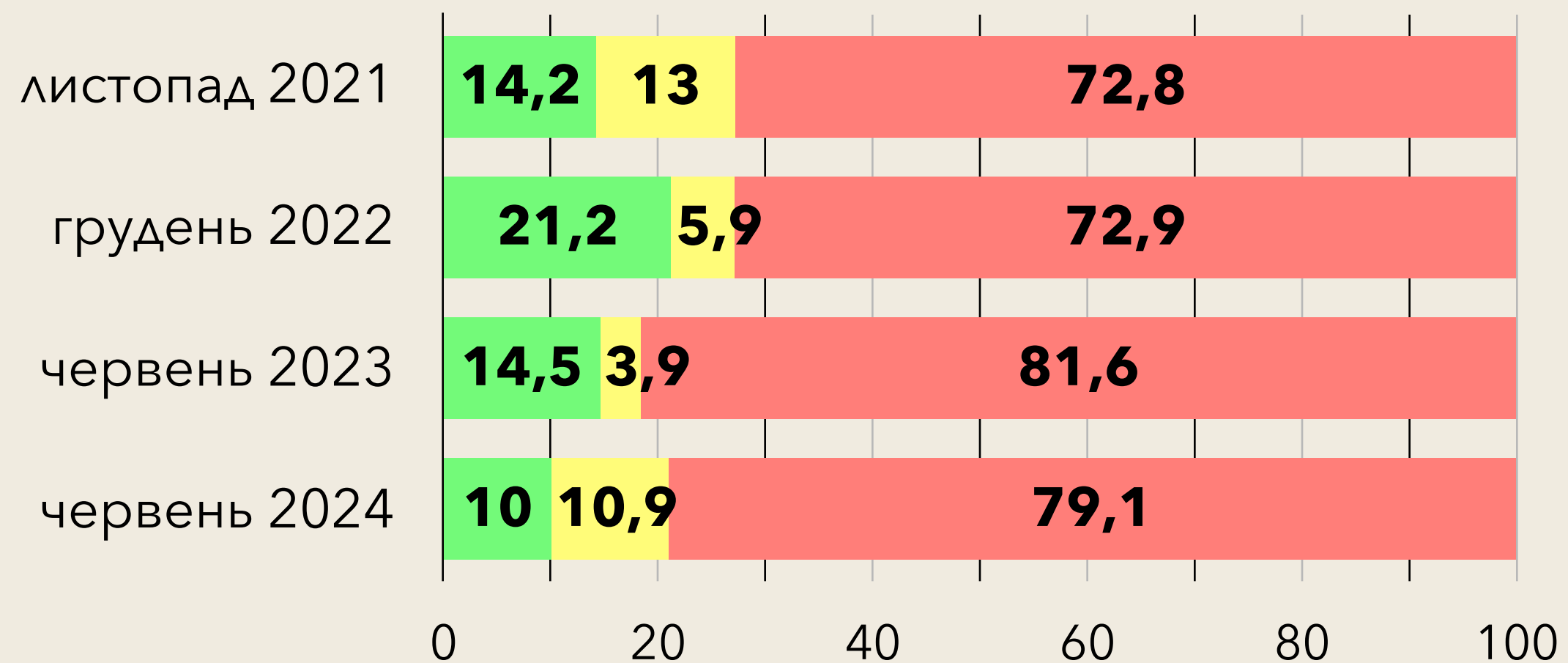
Потрібно дуже багато доказів, щоб переконати людей у будь-якій істині, %

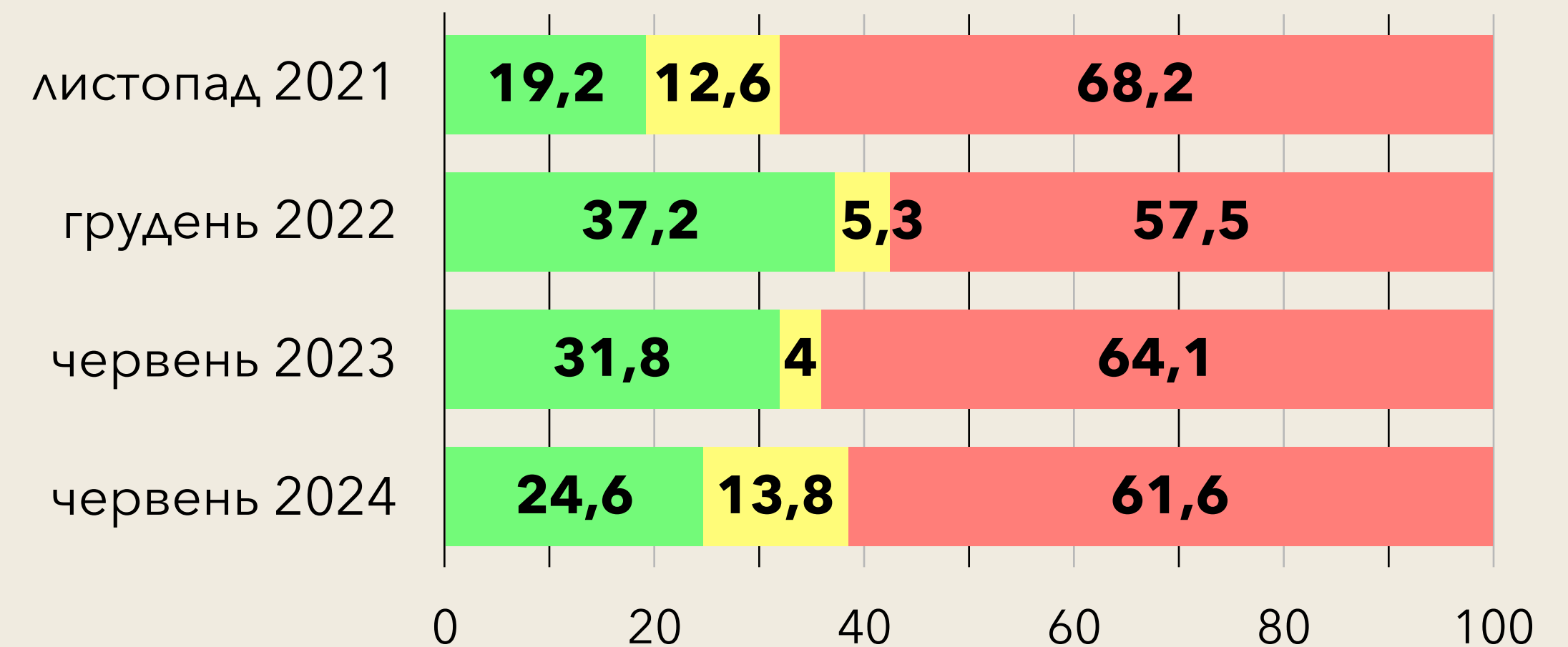
Більшість людей чесні лише тому, що бояться, що їх викриють на брехні, %

Я вважаю, що більшість людей здатна збрехати, щоб просунути по службі, %

Я думаю, що більшість людей здатна піти на нечесний вчинок заради вигоди, %

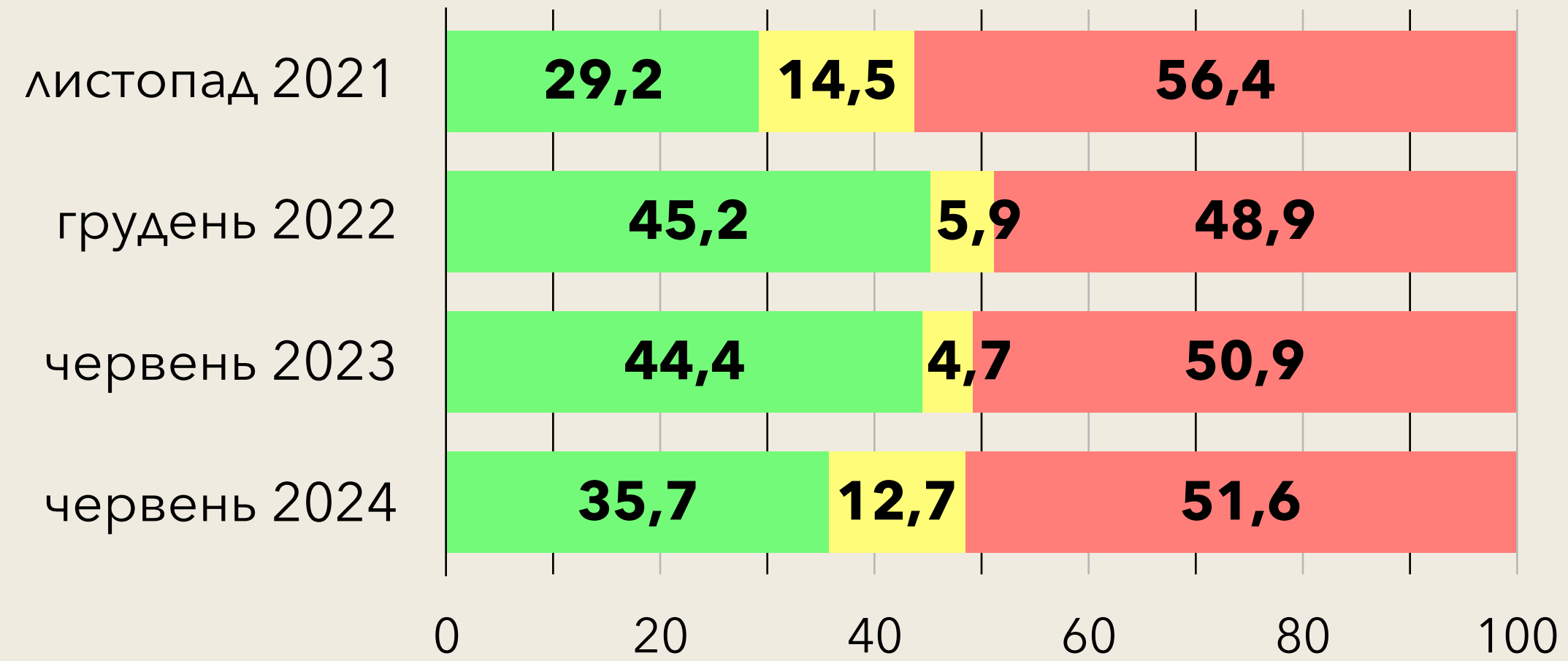

Не згоден(-на)

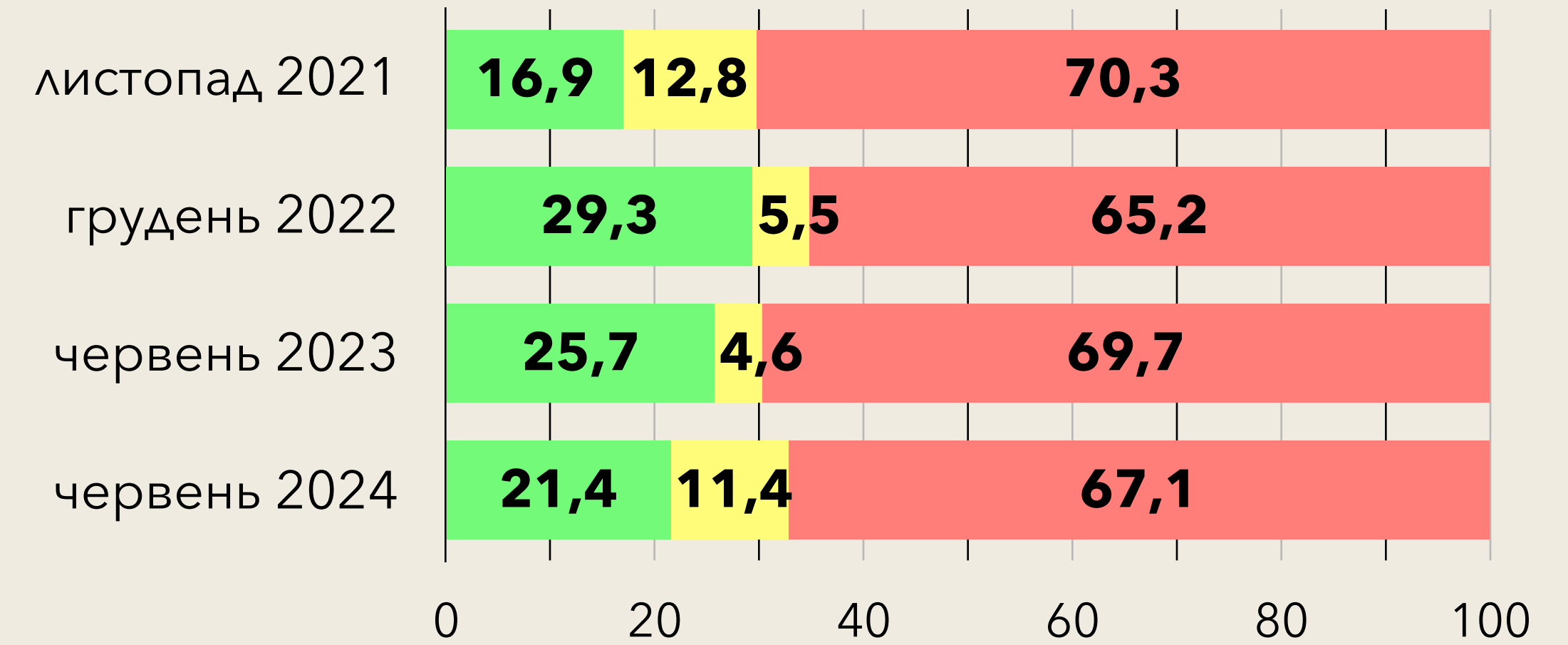
Не знаю

Згоден(-на)

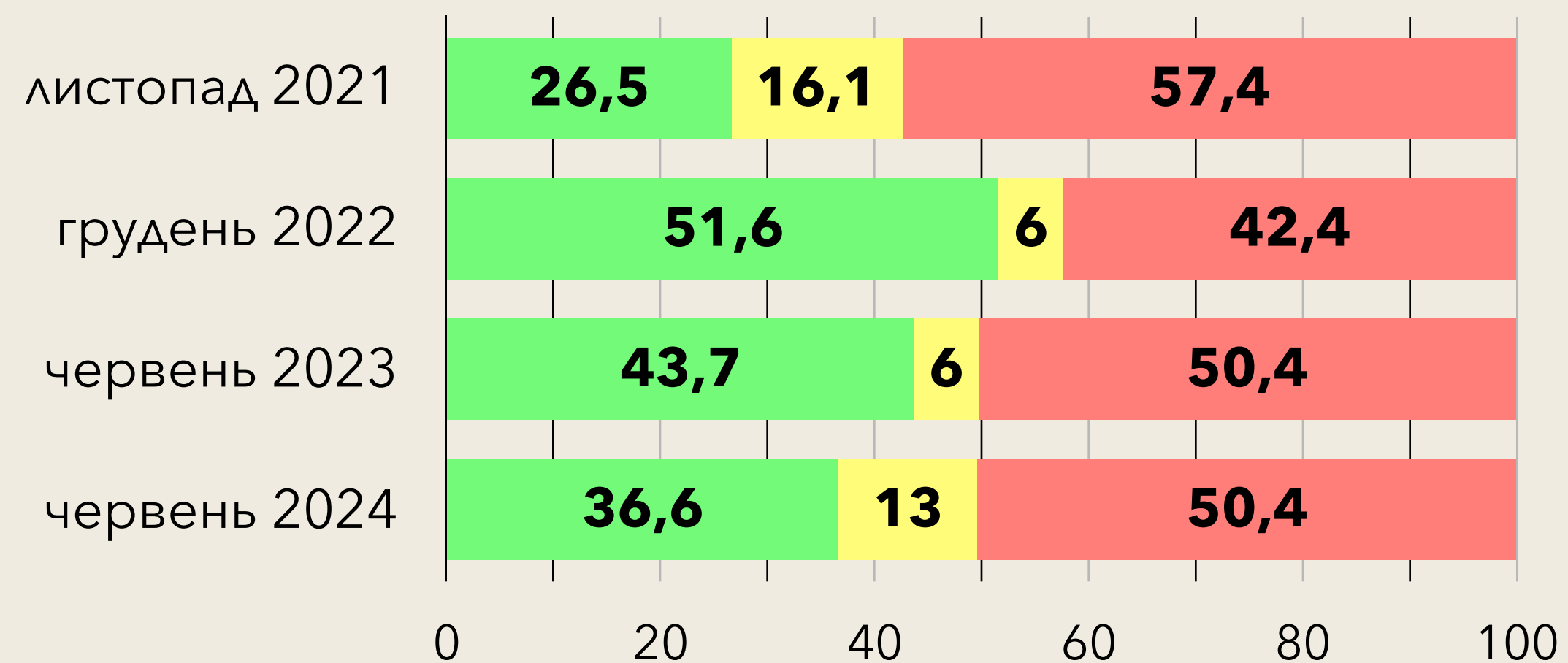
**Нікому не довіряти –
найбезпечніше, %**

**Думаю, що майже кожен може збрехати,
щоб уникнути неприємностей, %**

**Більшість людей в глибині душі не люблять
обтяжувати себе заради того, щоб допомогти іншим, %**

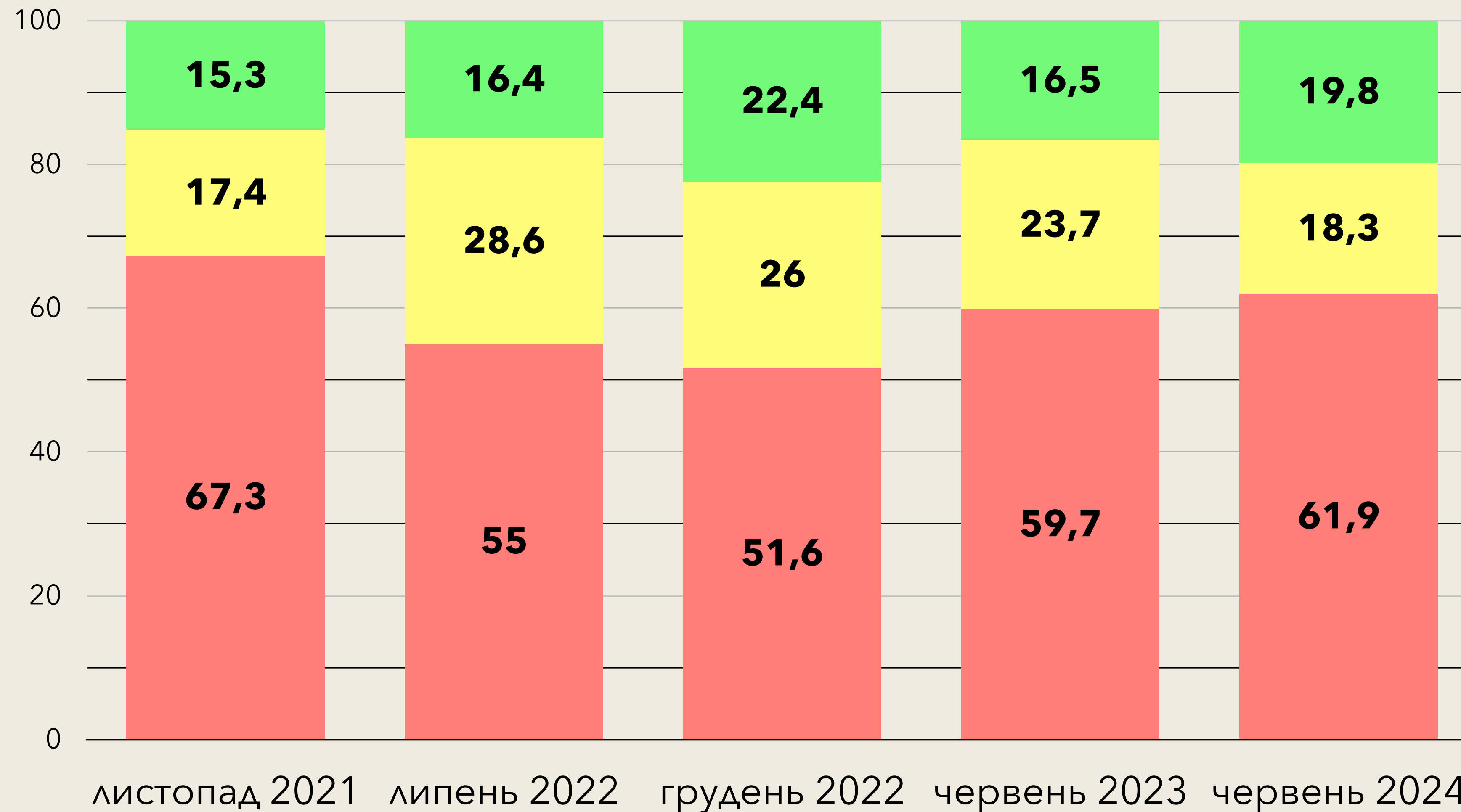

Не згоден(-на)

Не знаю

Згоден(-на)

Установки щодо цинізму, %

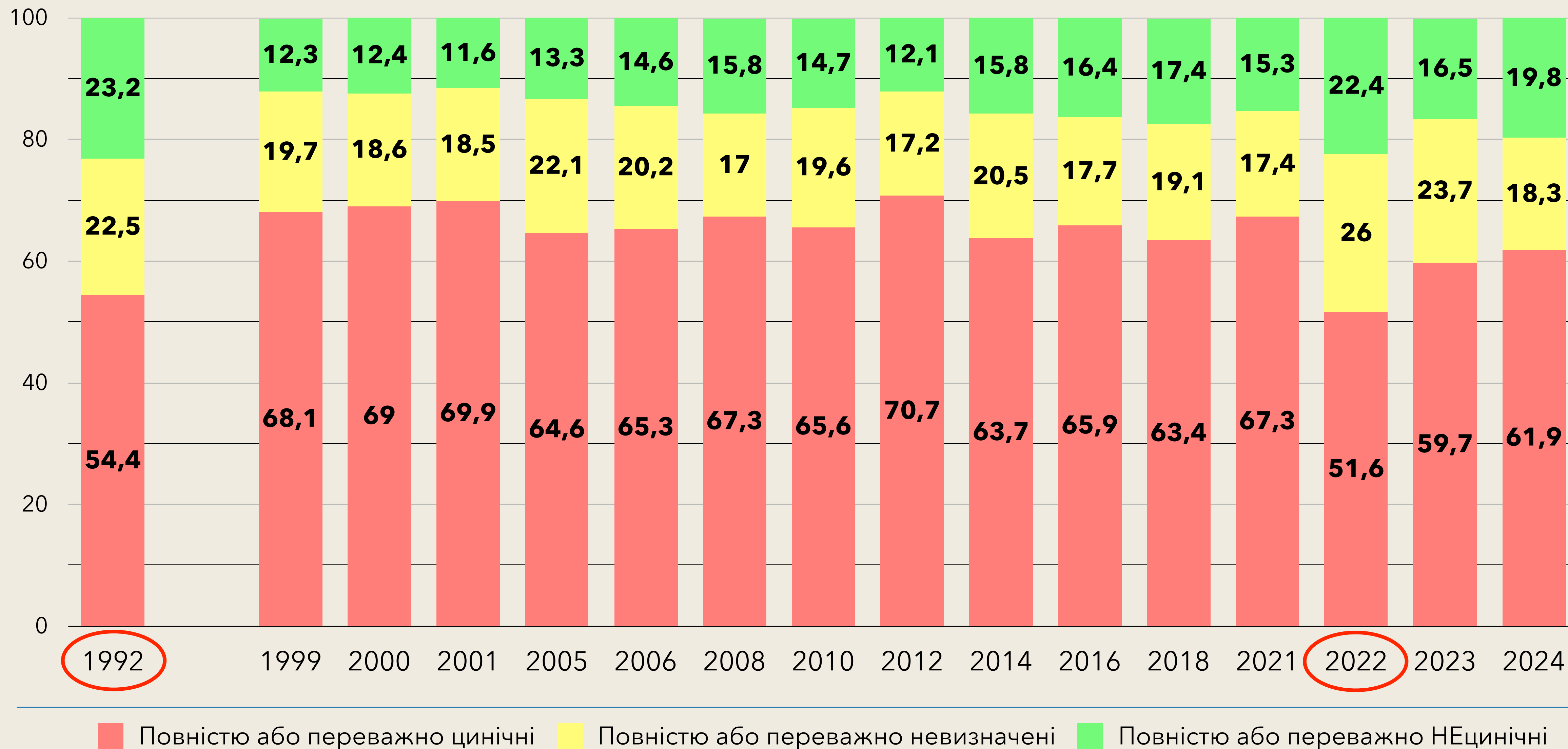

Повністю або переважно цинічні

Повністю або переважно невизначені

Повністю або переважно НЕцинічні

Установки щодо цинізму, %

Як Ви вважаєте, чого люди бояться зараз найбільше? %

* У 2021 році щодо військового протистояння з РФ були використані інші індикатори:
 1) нападу зовнішнього ворога на Україну (34,2%);
 2) війни на Сході України (46,6%).

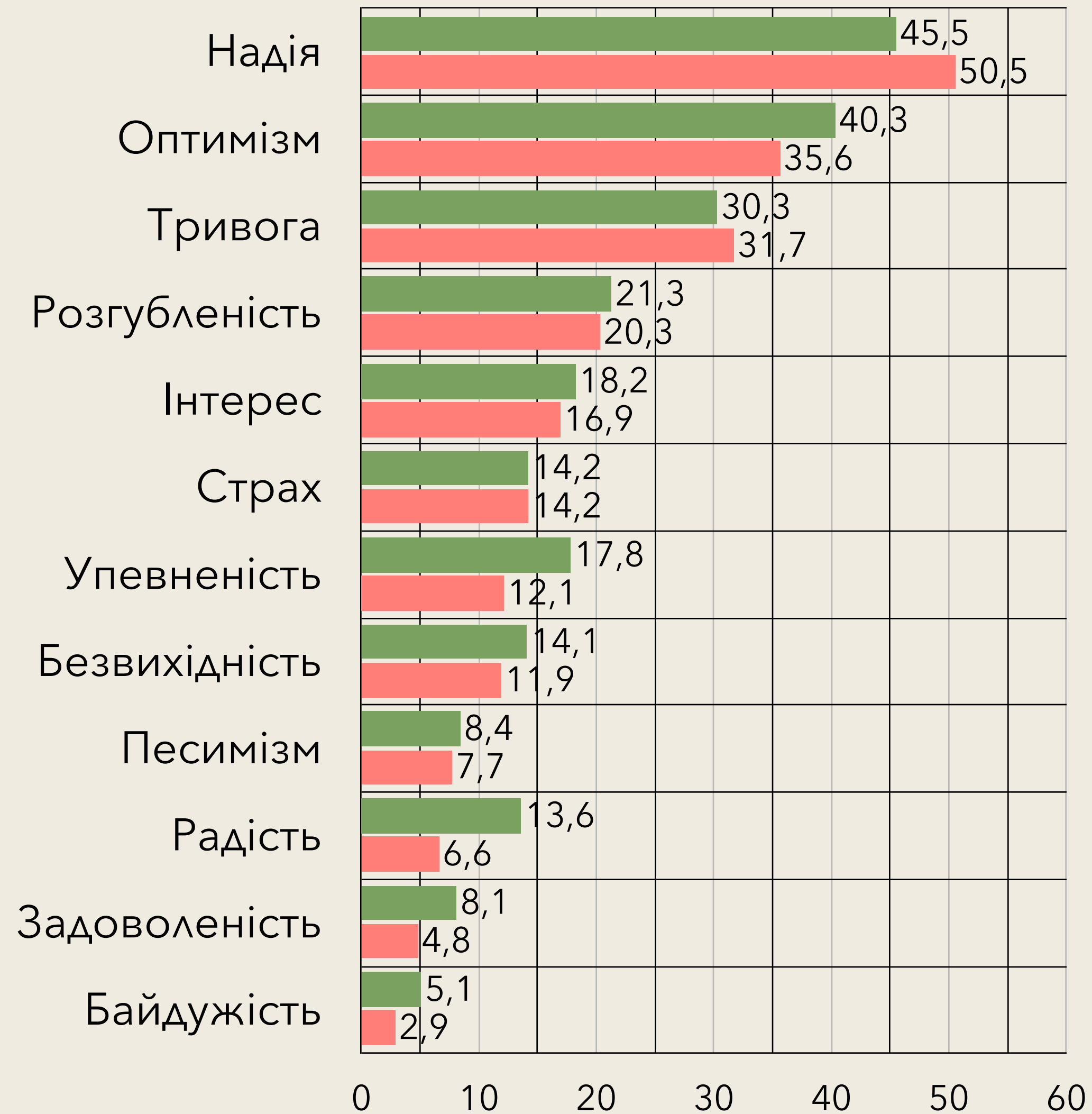

Як Ви вважаєте, чого люди бояться зараз найбільше?

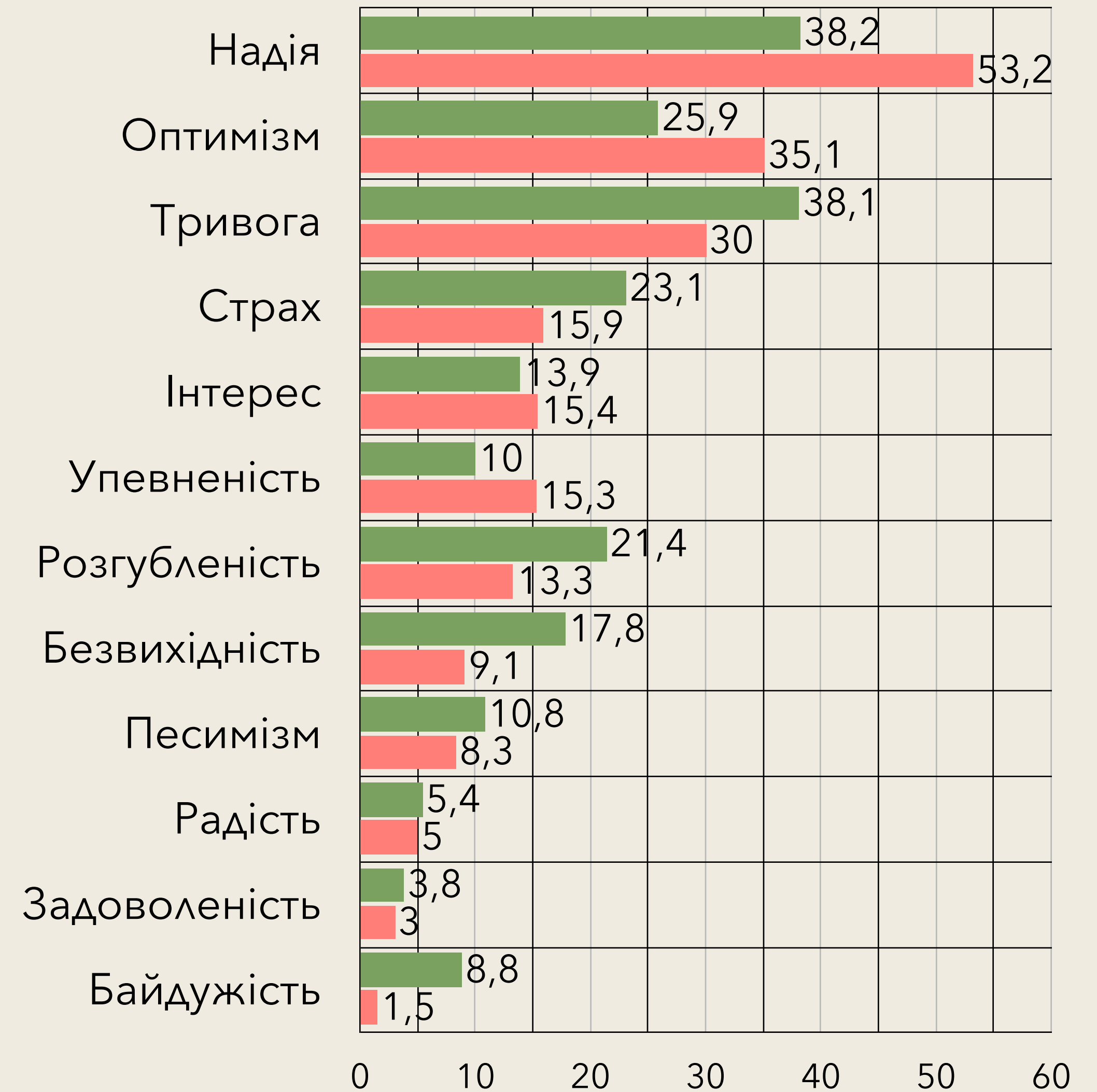
* У 2021 році щодо епідемій був використаний інший індикатор: пандемії коронавірусу (COVID-19) (41,7%).

Які почуття, виникають у Вас, коли Ви думаєте про СВОЄ МАЙБУТНЄ? %

■ листопад 2021

Які почуття, виникають у Вас, коли Ви думаєте про МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ? %

■ червень 2024

На Вашу думку, що сьогодні об'єднує людей в українському суспільстві? %

Зміни порівняно з 2021 роком, %

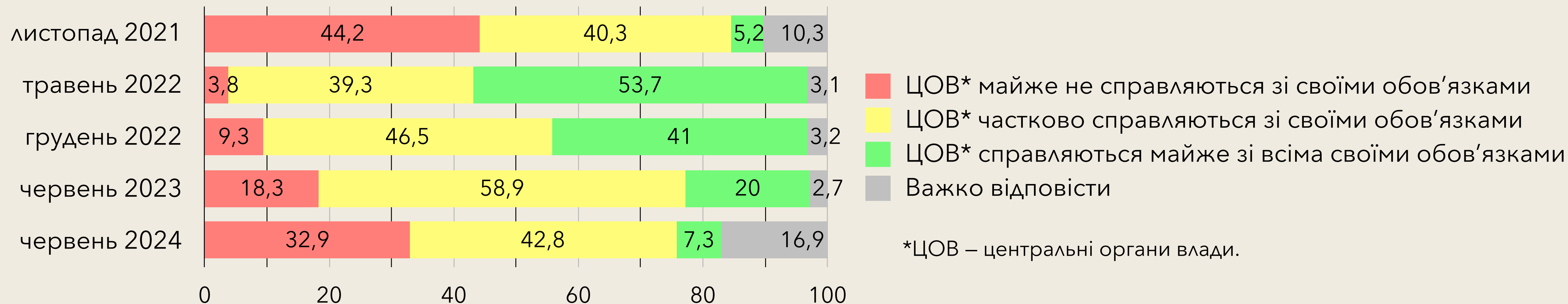

Ставлення до функціонування держави (GSR-5)

Ключові моменти

- Широкомасштабне вторгнення ознаменувалося суттєвою позитивною зміною установок щодо ефективності центральних органів влади та бачення майбутнього України (дані 2022). У 2024 обидва цих показники повернулися до стану 2021.
- Змінами на гірше у 2024 ознаменувалися і відповіді на питання про умови життя для більшості населення. Що стосується оцінки історичного шляху нашої держави, то даний показник виявився доволі стійким (але в даному випадку суттєво зросла кількість невизначених оцінок).
- Задоволеність поточними подіями також погіршилися, навіть опустившись нижче за показники 2021.
- Станом на листопад 2021 року був зафіксований у певному розумінні патологічний негативізм у сприйнятті функціонування держави, який поширювався на дві третини опитаних. Широкомасштабна війна зломилася його, консолідувавши суспільство та державу (більш як 80% давали позитивні або проміжні оцінки). Подальші зміни говорять про суттєве погіршення ситуації (кількість позитивних оцінок у 2023 впала більш ніж вдвічі, а у 2024 – більш ніж у тричі вже порівняно з 2023).
- В той же час цінність української державності залишається беззаперечною: 84,4% опитаних дали найвищу оцінку в питанні про важливість особисто для них існування незалежної української держави.

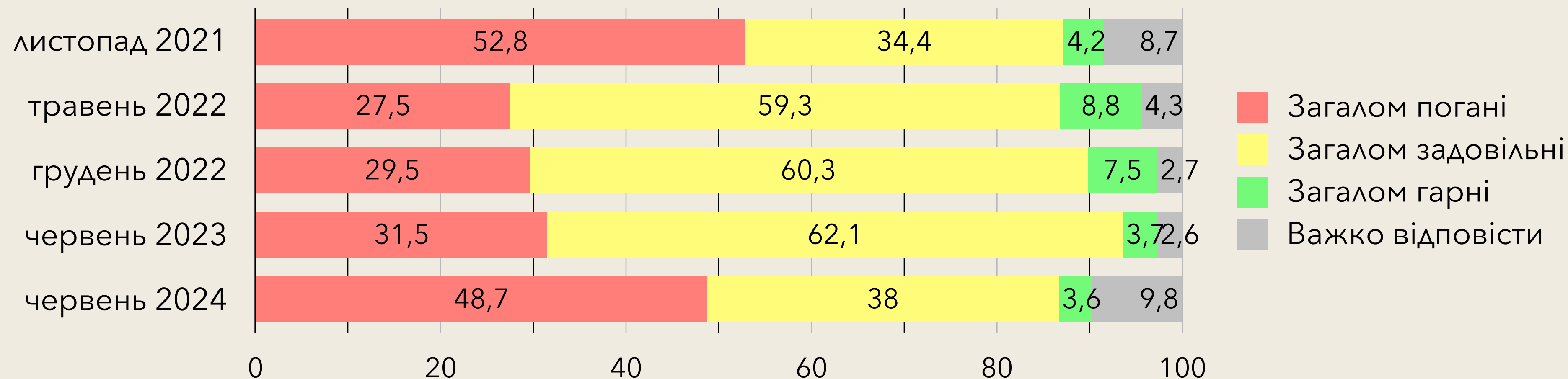
Як Ви оцінюєте ефективність української держави на даному етапі? %

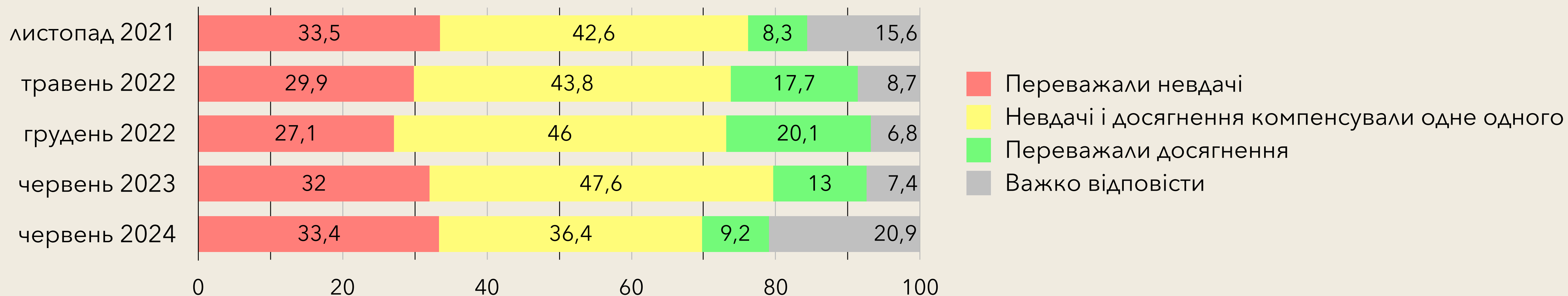
Що Ви думаєте про майбутнє України? %

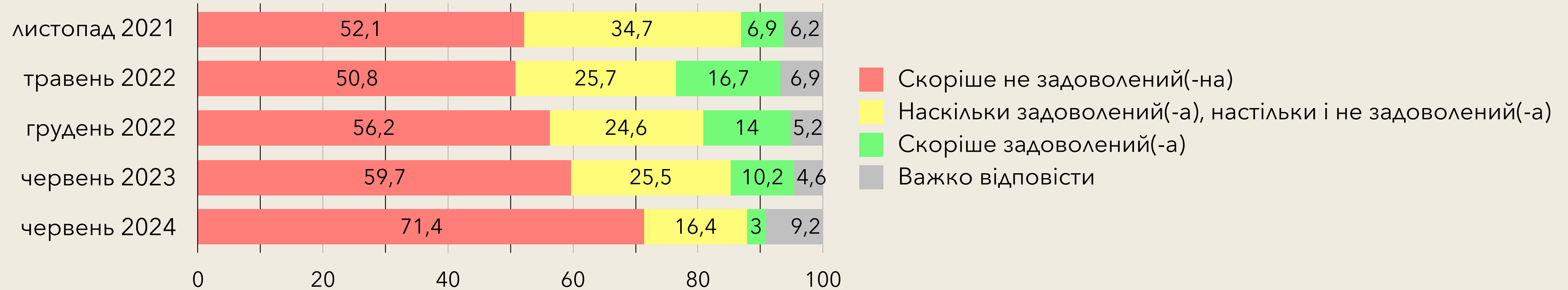
Якими, на Ваш погляд, є умови життя в Україні для більшості населення? %

Що Ви скажете про досягнення та невдачі України, починаючи з 1991 року і до сьогоднішнього дня? %

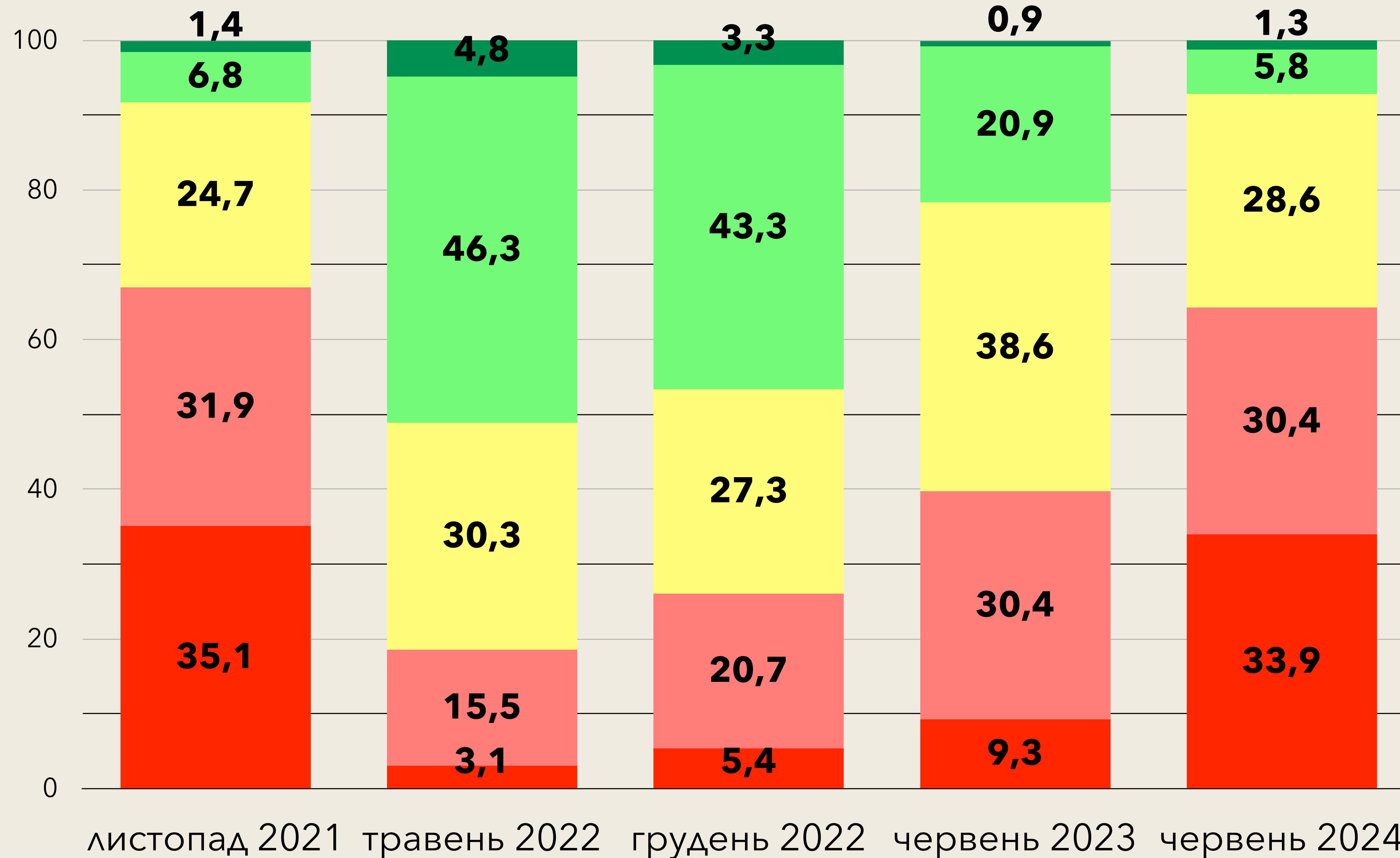

Якою мірою Ви задоволені подіями, які відбуваються в нашій країні зараз? %

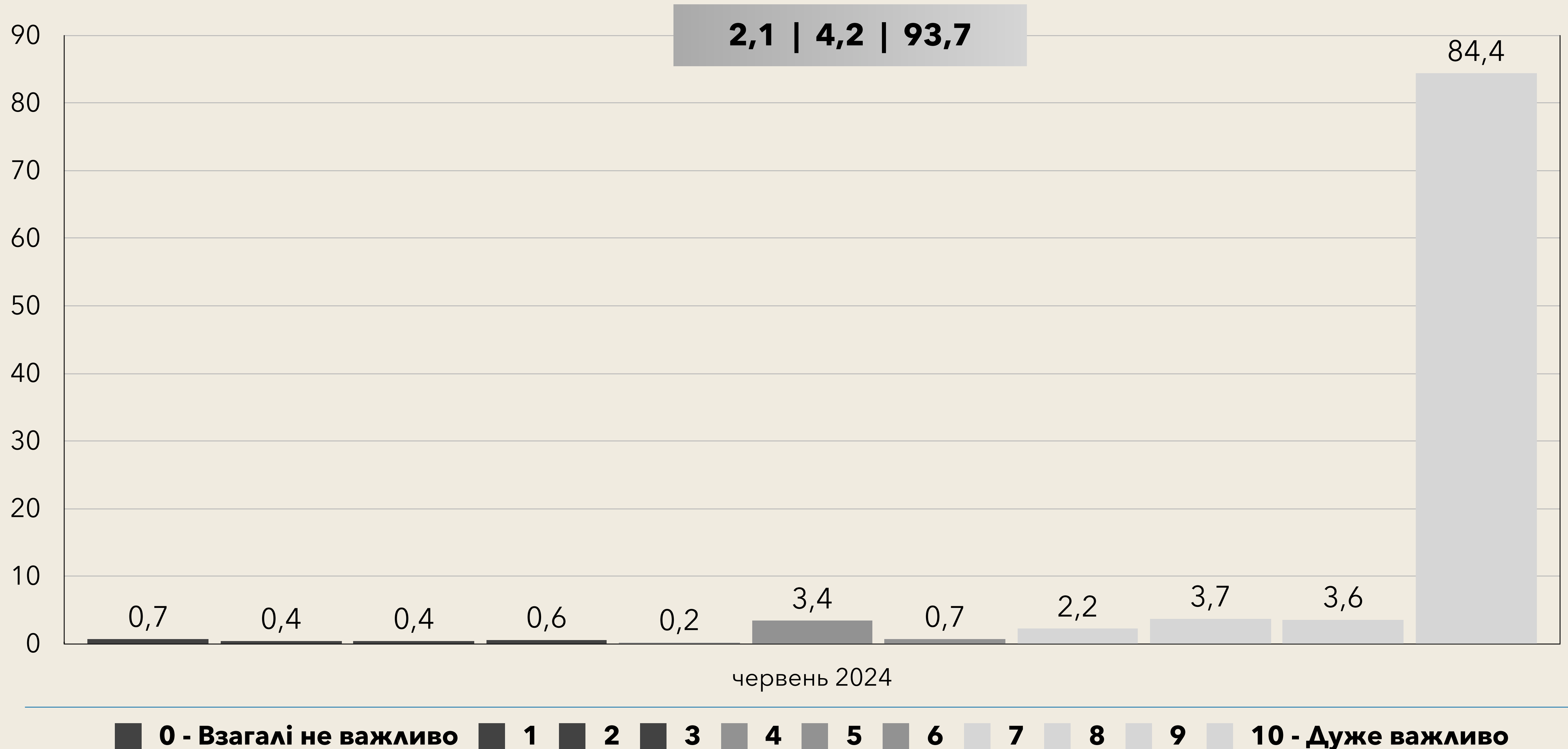

Загальні установки щодо функціонування держави, %

■ Виразно негативні ■ Помірно негативні ■ Проміжні ■ Помірно позитивні ■ Виразно позитивні

Наскільки важливим особисто для Вас є існування незалежної української держави? %

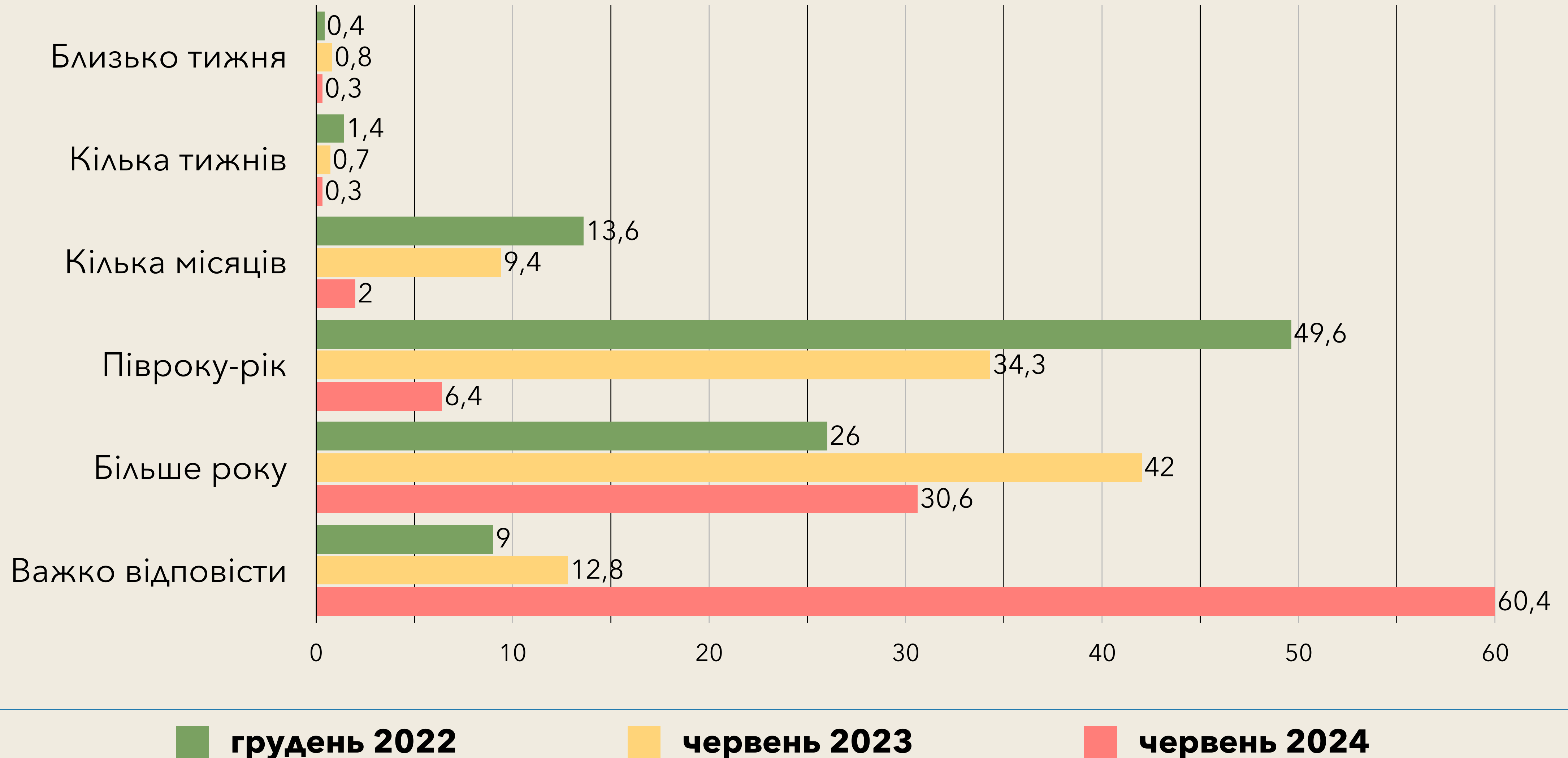

Війна у фокусі громадської думки

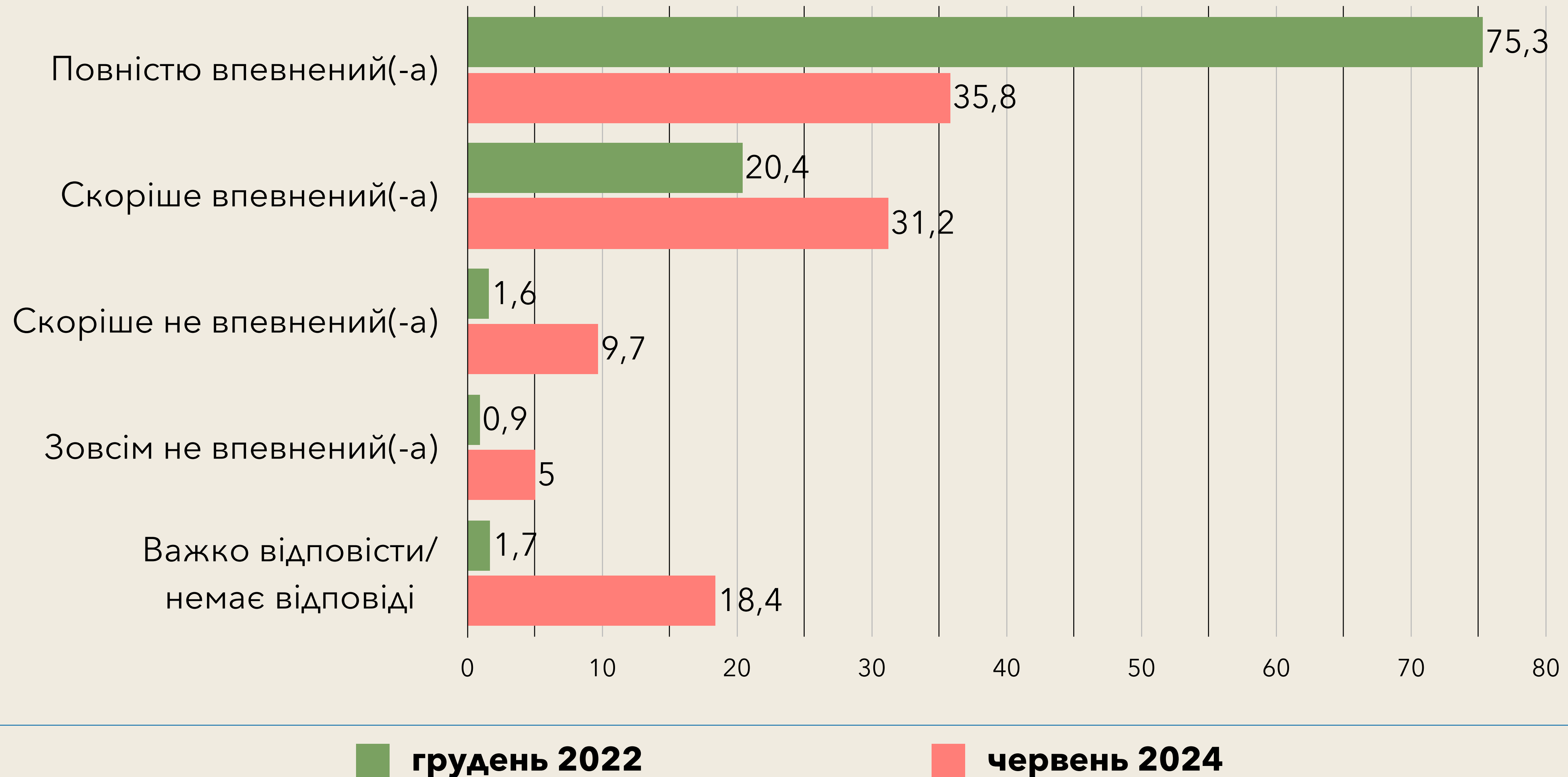
Ключові моменти

- Збільшення кількості респондентів у 2023, які орієнтуються на тривалу війну з агресором, змінилося на поширену розгубленість щодо термінів війни у 2024. 6 із 10 опитаних не мають конкретної думки з цього приводу.
  - В певному розумінні послабилася й упевненість у перемозі над ворогом. Хоча сумарно дві третини говорять про повну або часткову упевненість у цьому, але поширеність повної впевненості зменшилася більш, ніж у 2 рази.
  - Дещо погіршилися оцінки міжнародної допомоги Україні у війні. Але це падіння не можна назвати кардинальним – переважають передусім середні оцінки, за якими йдуть високі.
  - Морально-психологічна стійкість перед обличчям війни знизилася, але кількість тих, хто не готовий терпіти відповідні труднощі вже зараз збільшилася лише до 14,3%.
-

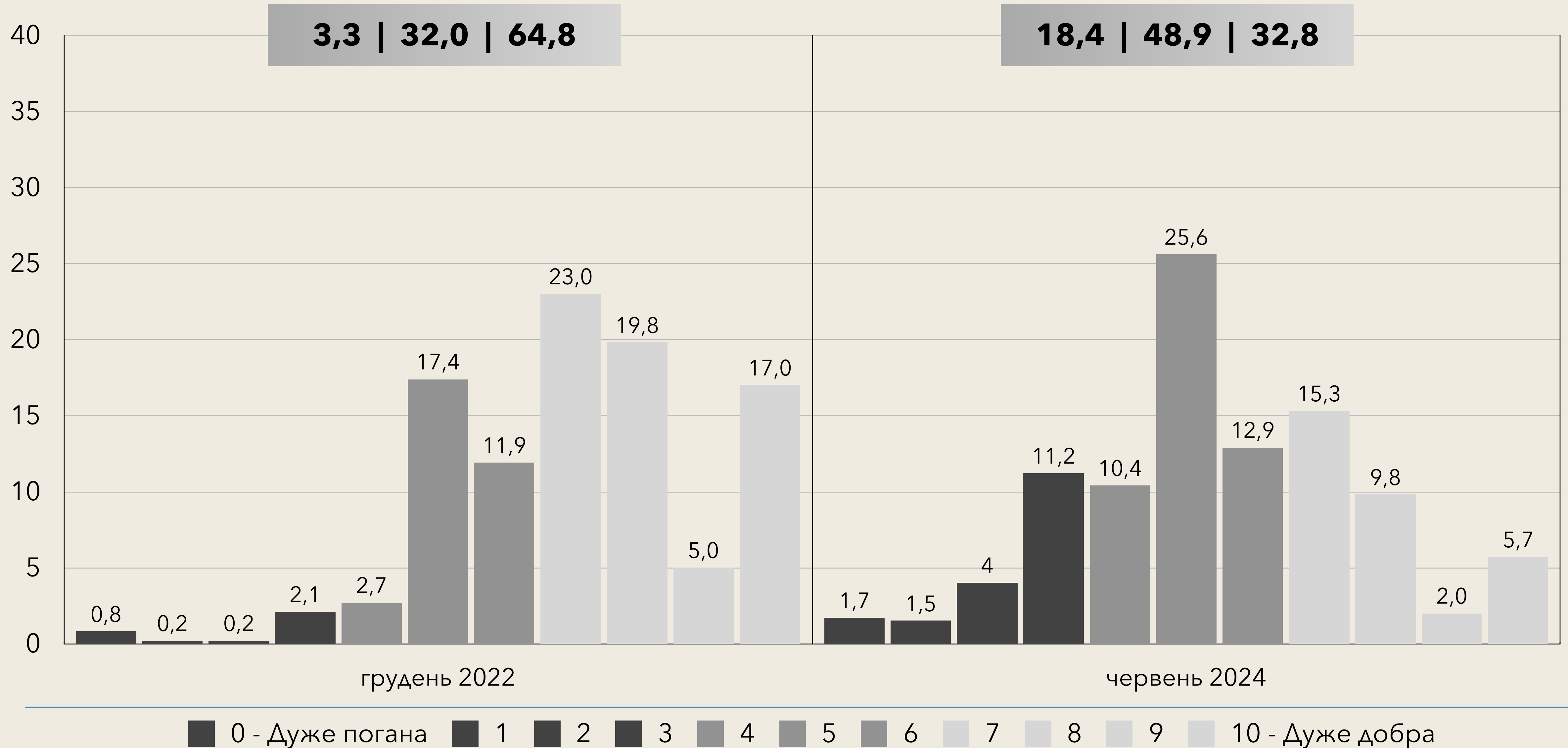
Як Ви вважаєте, скільки пройде часу поки закінчиться війна? %

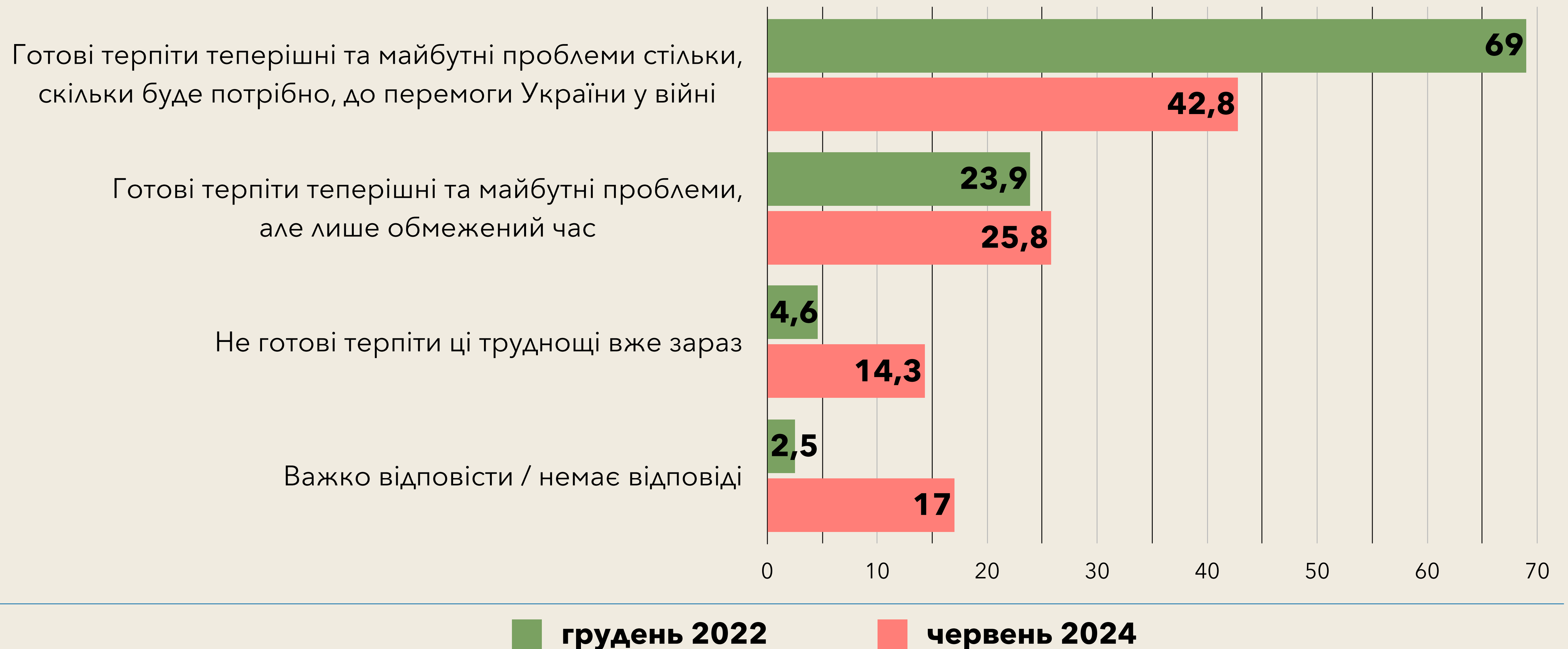
Наскільки Ви впевнені у перемозі України у війні з Росією? %

Як Ви оцінюєте міжнародну підтримку України для перемоги у війні з Росією? %

У зв'язку із війною в житті людей виникає багато проблем (зростають ціни на продукти та товари, виникають проблеми з електропостачанням та теплопостачанням, скорочуються робочі місця). На Вашу думку, більшість людей з Вашого оточення.. %

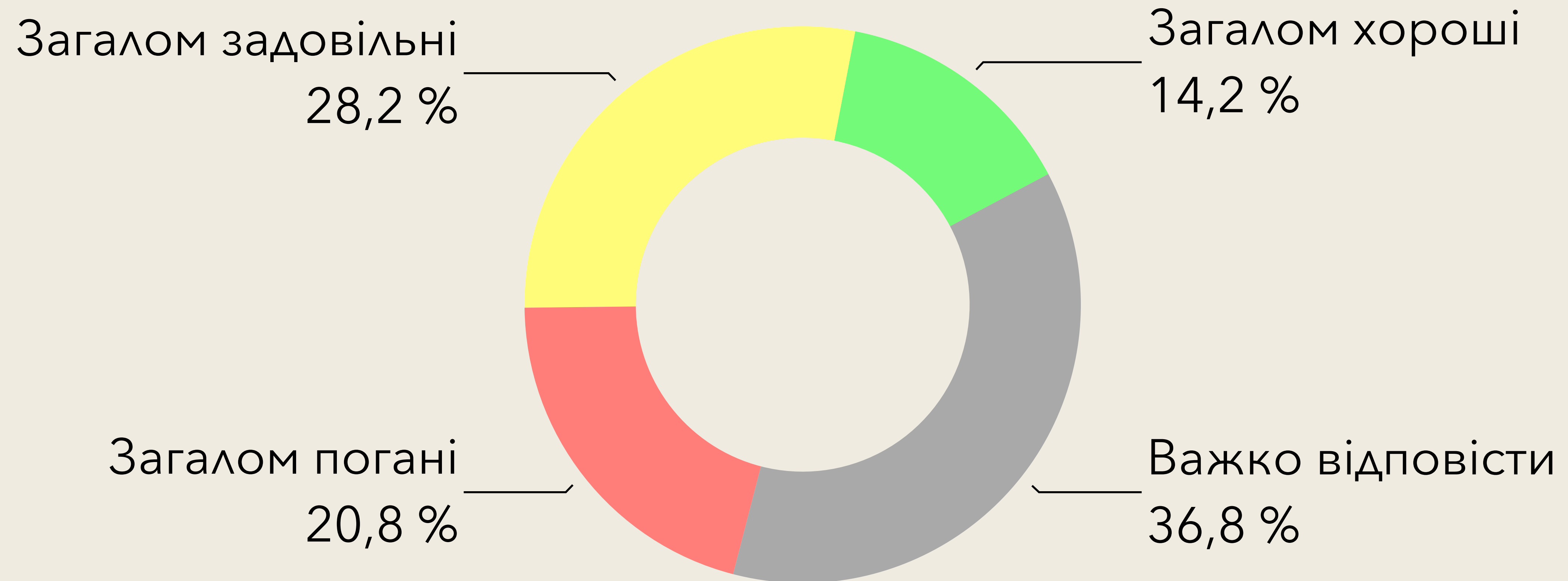
Додатковий блок №1 (шкала «СІ-WPA-5»): установки щодо позиції країни у війні

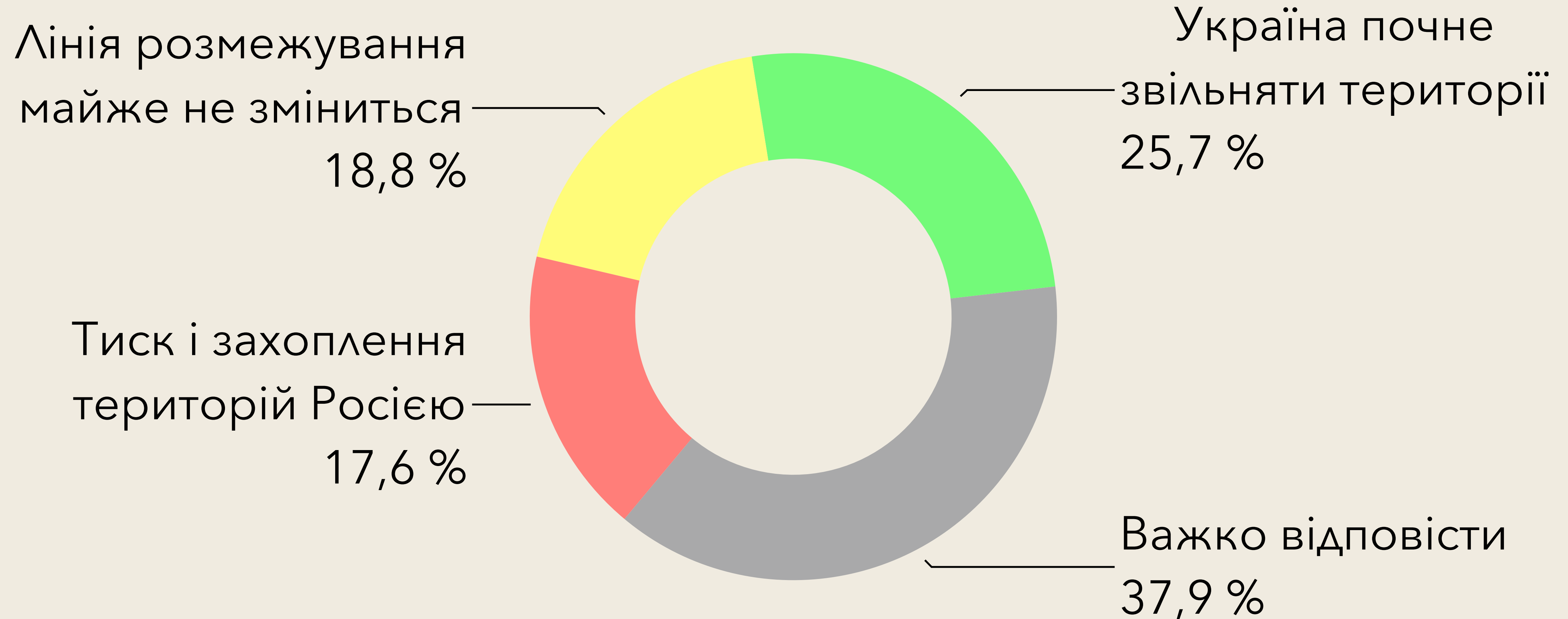
Ключові моменти

- В питаннях, що визначають позицію України у війні, значна частка респондентів (від 33,8% до 41,6%) вагається з відповіддю. Це цілком узгоджується з невижначеністю очікувань щодо тривалості війни з Російською Федерацією.
  - У групі визначених респондентів близько п'ятої частини дали відповіді, що фіксують погані позиції України, решта - проміжні або позитивні. Виключенням є питання щодо завершення війни, а саме: хто зі сторін буде у більшому виграші. Тут лише 7% вказало Росію, а 36% – Україну.
  - Узагальнені дані щодо позиції країни у війні вказують на переважання позитивних та проміжних установок (40,5%) над негативними (24%), за відчутної частки невизначених респондентів (35,6%).
-

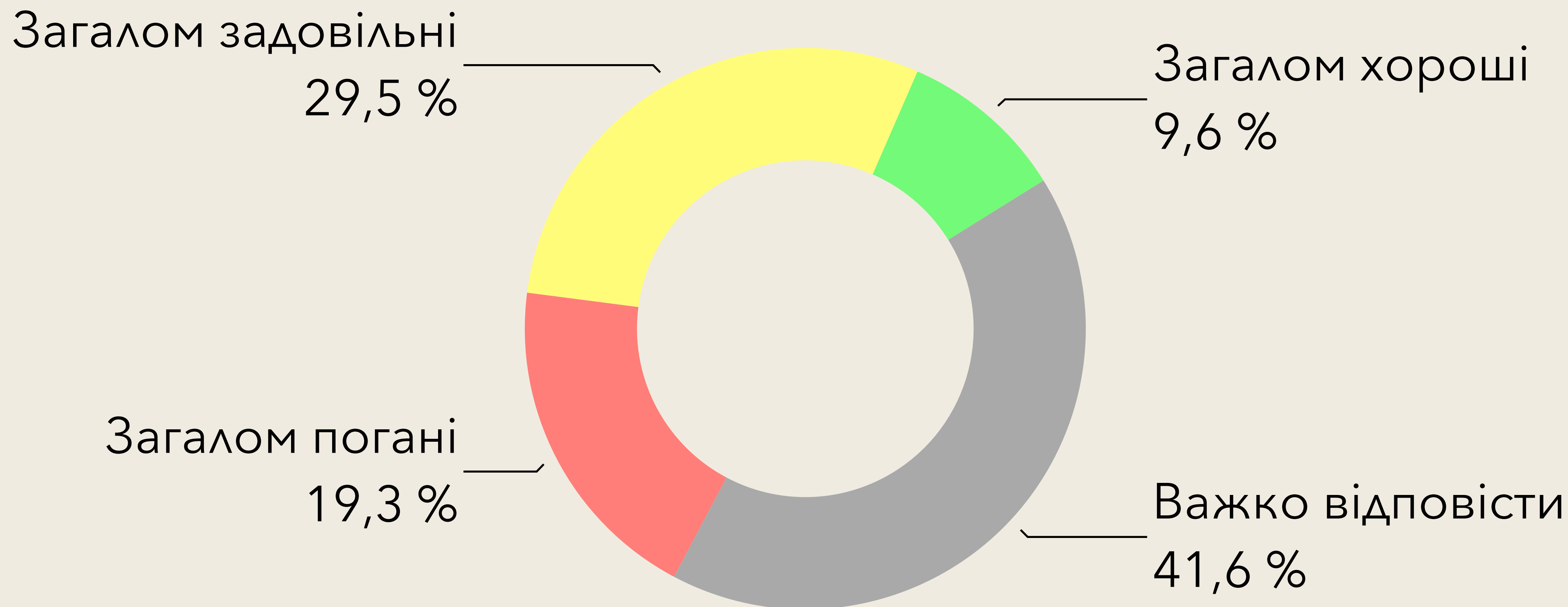
Як Ви оцінюєте для України результати її військового протистояння з Росією на даний момент? %

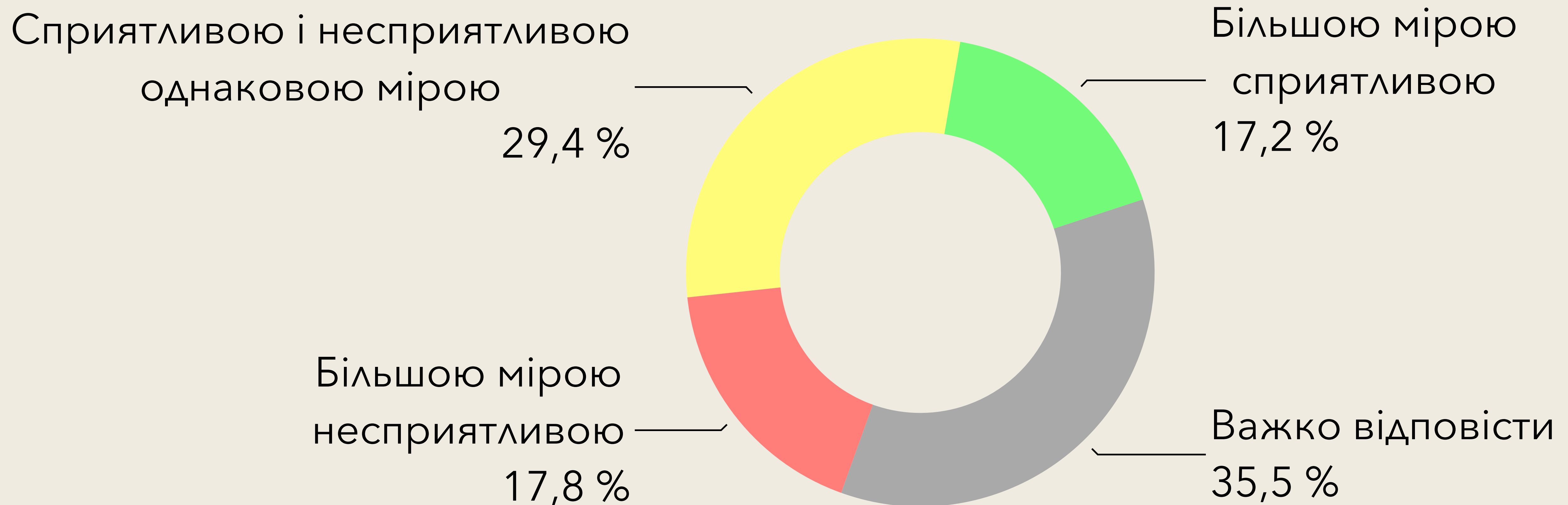
На Вашу думку, по якому сценарію найімовірніше піде війна в Україні у найближчий рік? %

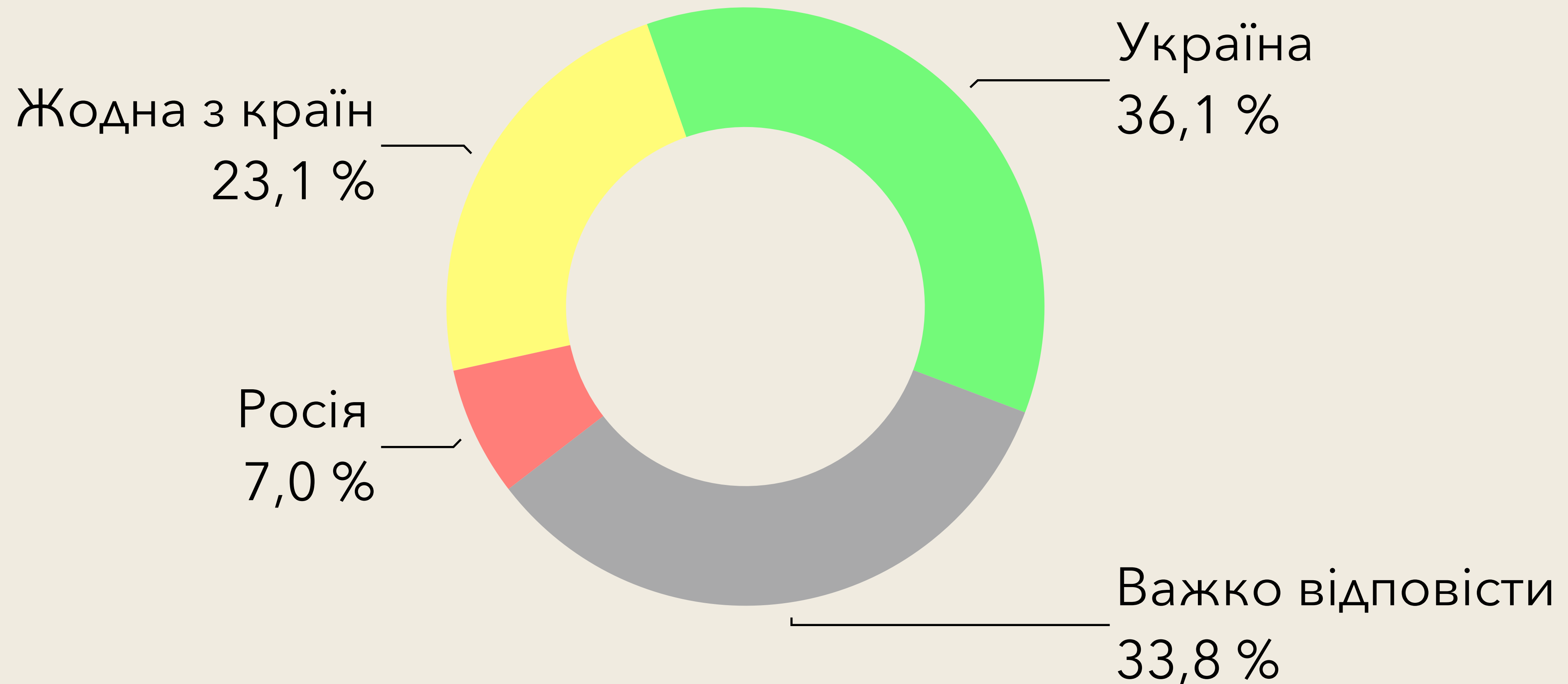
Як Ви оцінюєте актуальні можливості українського суспільства та держави у веденні війни? %

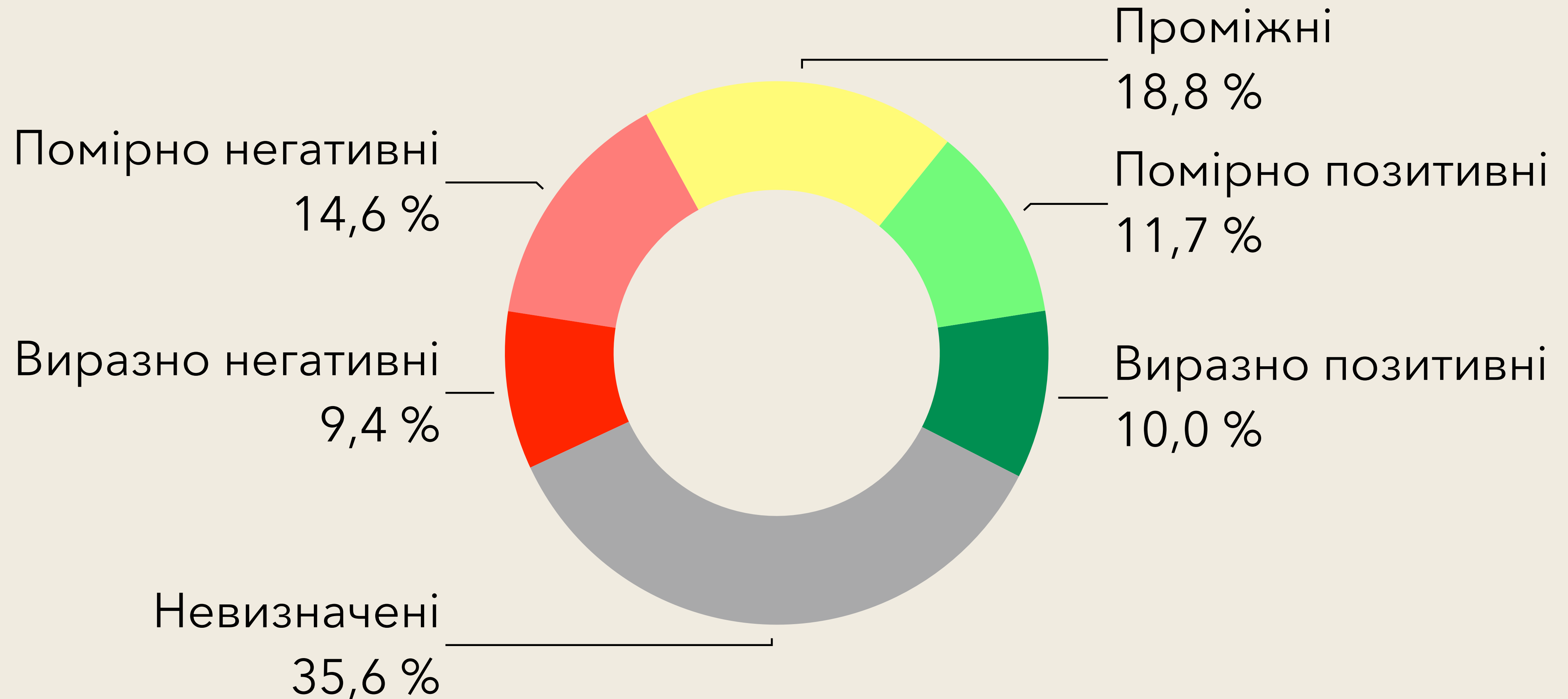
На Вашу думку, наскільки сприятливою для України є зараз міжнародна ситуація з точки зору ведення війни? %

Коли війна Росії проти України повністю завершиться, хто, на Вашу думку, опиниться у більш виграшному становищі? %

Установки щодо позиції країни у війні, %

Додатковий блок №2: індикатори популізму

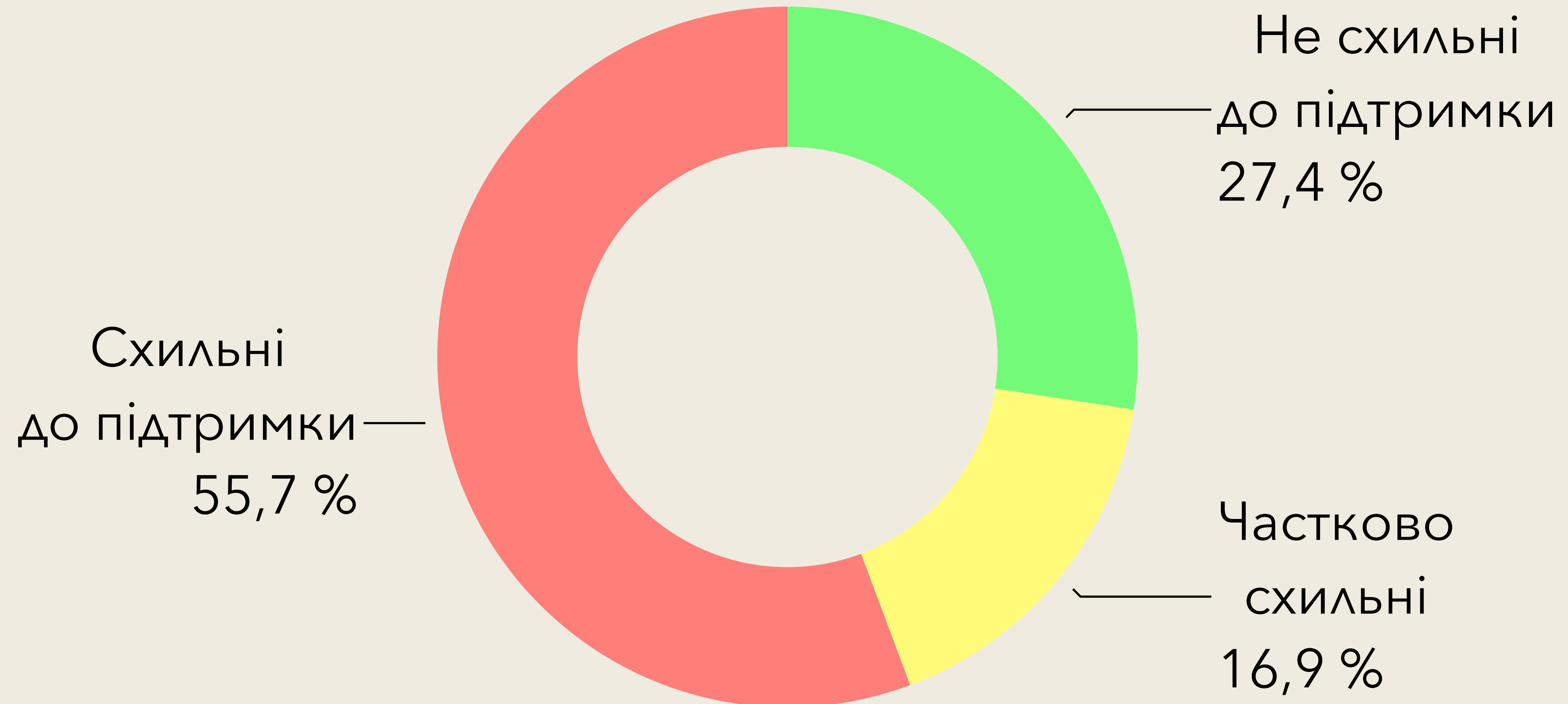
Ключові моменти

- За оцінки суджень, які фіксують популістські погляди щодо політики, респонденти переважно **не** поділяють їх в двох аспектах: щодо порушення законодавчих процедур заради результату (з відчутним переважанням – більш ніж у 3 рази) та бажання бути представленим пересічним громадянином замість професійного політика (переважання у 1,5 рази). Отже верховенство права та професіоналізм залишаються важливими орієнтирами для українських громадян.
- В той же час популістські погляди характерні для відносної більшості щодо неприйняття компромісів у політиці (характерні для 46%), а також для абсолютної більшості щодо більшої важливості думки простих людей у порівнянні з думкою політиків та експертів (55%), необхідності слідувати волі мудрого народу (58%), необхідності керівництва країною людьми з народу, а не правлячої еліти (60%), та, особливо, – визначального значення політичних розбіжностей між народом та елітами (74%).
- На основі цих даних можна зробити висновок, що загалом не схильними до підтримки популізму є 27,4% опитаних, частково схильними – 16,9% та схильними – 55,7%.

Оцініть, наскільки Ви згодні чи не згодні з наступними твердженнями, %

Схильність до підтримки популізму, %

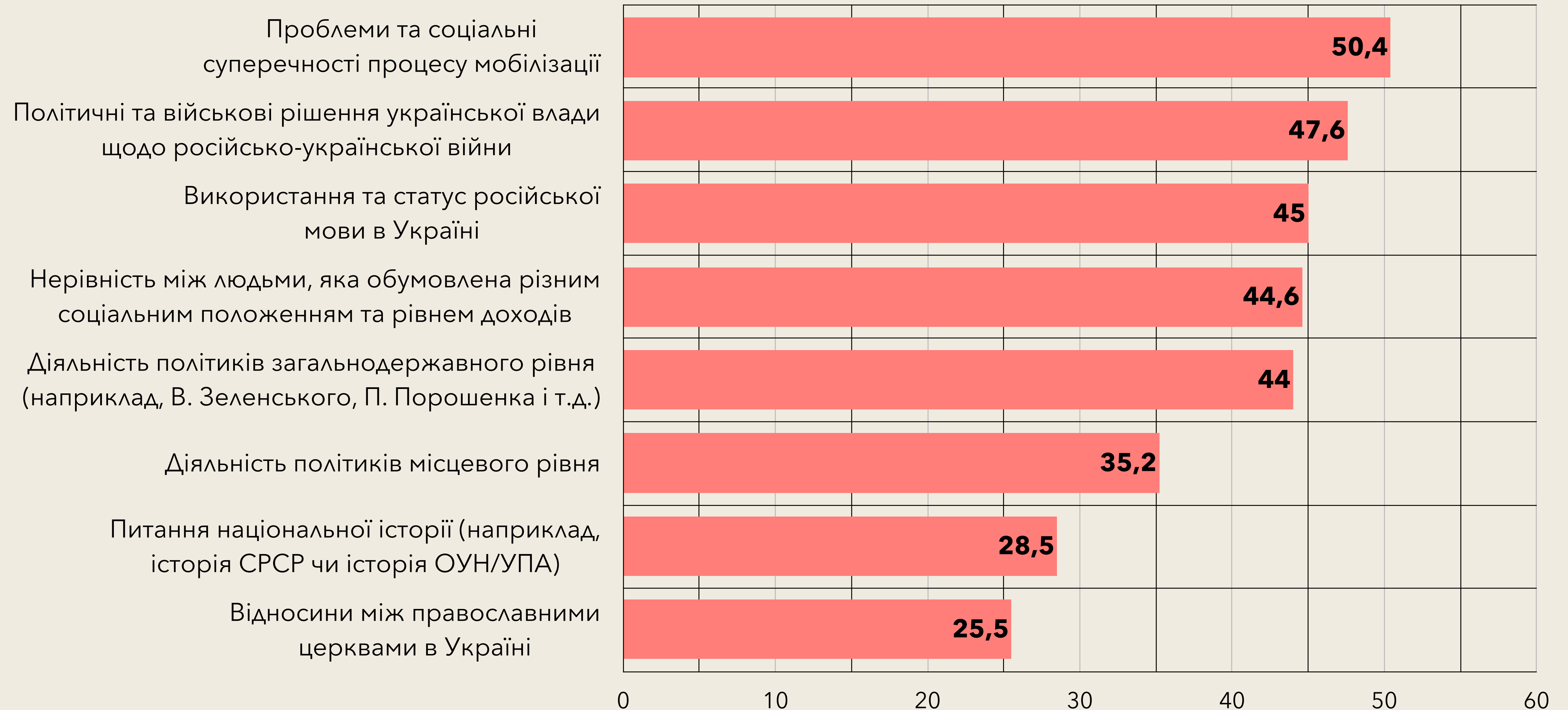
Додатковий блок №3: джерела конфлікту в суспільстві

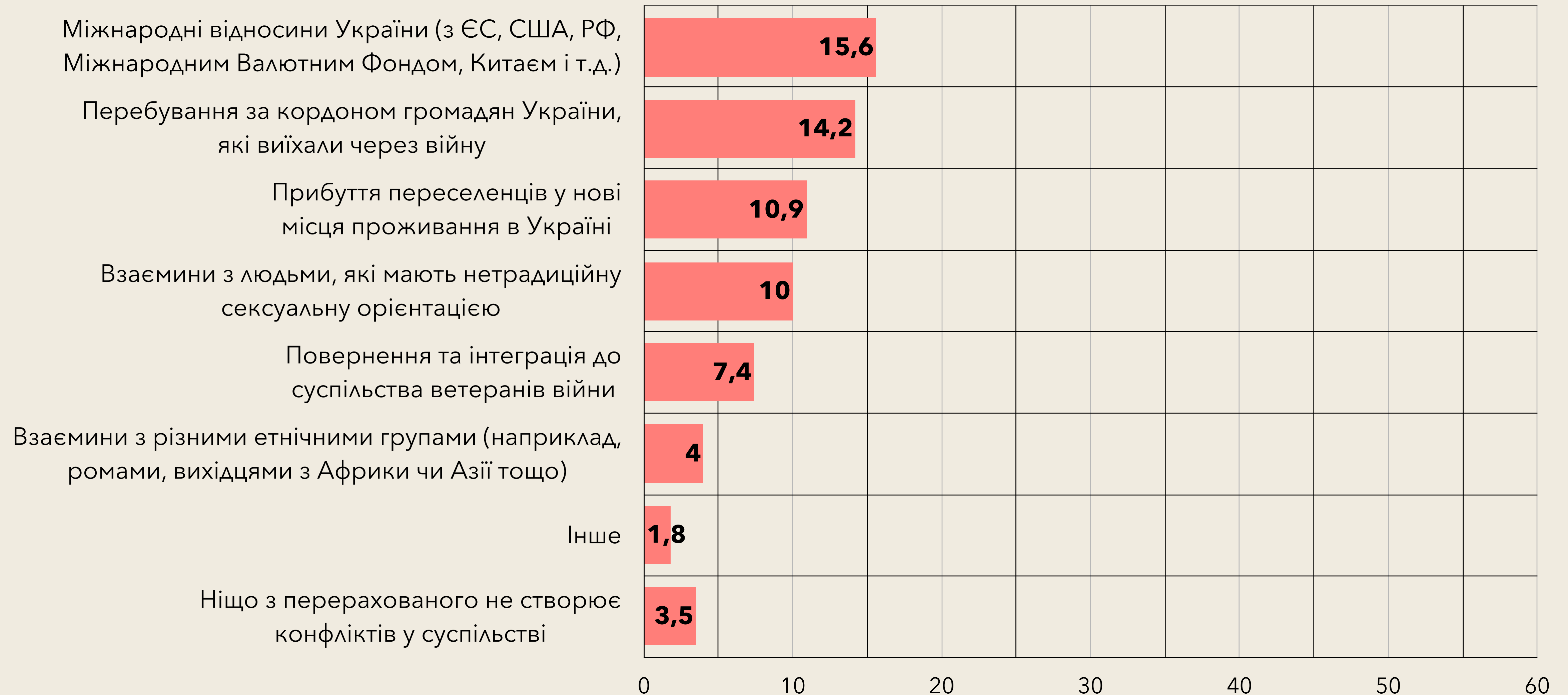
Ключові моменти

- Найвідчутнішим аспектом, що на думку більш як половини респондентів (50,4%) створює конфлікти між звичайними людьми в суспільстві є проблеми та соціальні суперечності процесу мобілізації.
  - Більше 40% також набрали такі варіанти як політичні та військові рішення влади щодо російсько-української війни, використання та статус російської мови, нерівність між людьми через соціальне положення та рівень доходів, діяльність політиків загальнодержавного рівня.
  - В той же час середній або високий рівень міжособистісної політико-психологічної напруженості є характерним лише для 27% опитаних.
-

Як Ви вважаєте, що насамперед створює конфлікти між звичайними людьми в українському суспільстві? %

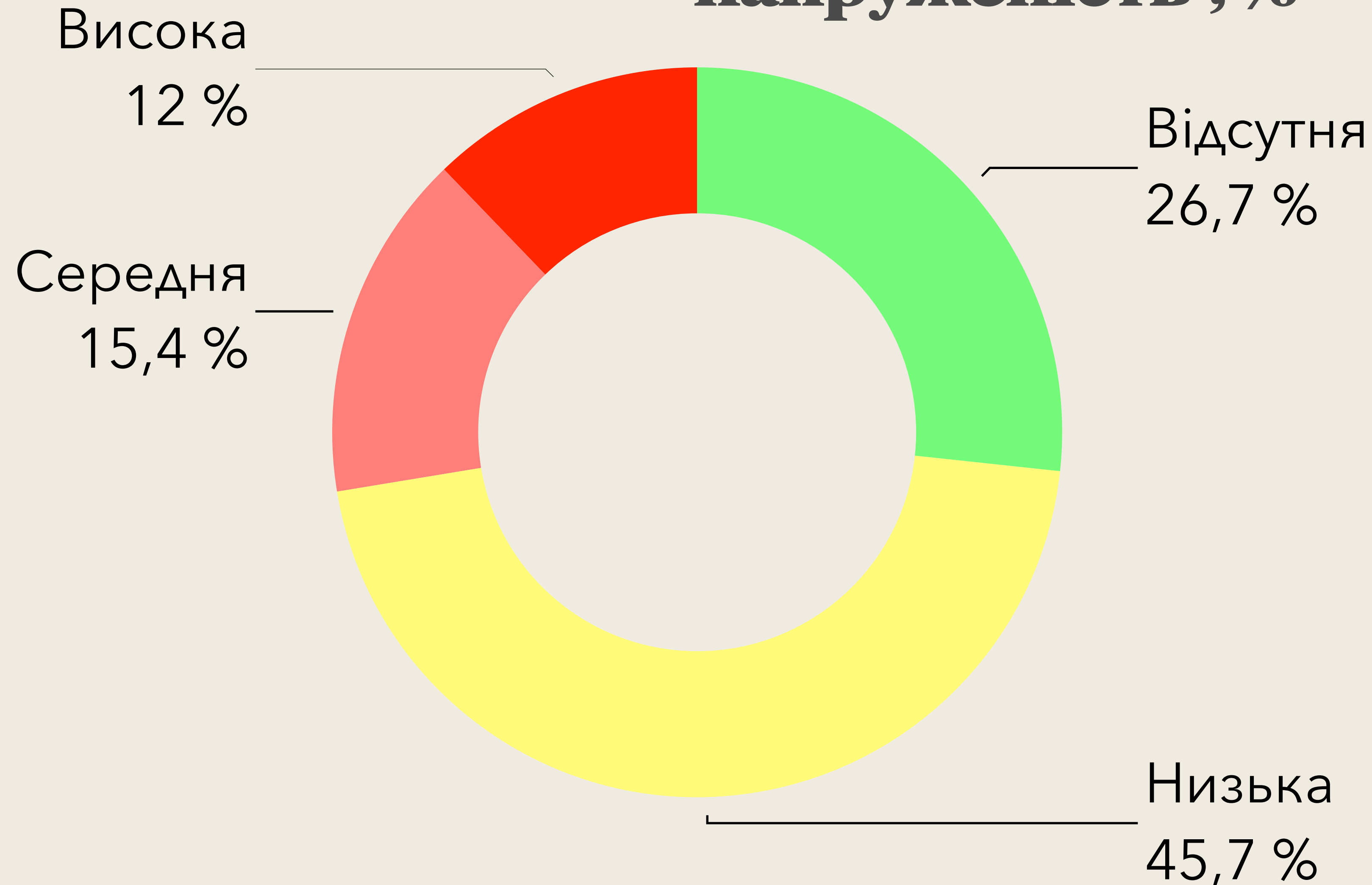

Як Ви вважаєте, що насамперед створює конфлікти між звичайними людьми в українському суспільстві? %

Міжособистісна політико-психологічна напруженість*, %

* На основі відповідей на такі питання:

- 1) Обговорення політиків та політичних подій з людьми, що відстоюють протилежну точку зору, може викликати негативні емоції і враження (наприклад, відчуття невдоволення співрозмовником, роздратування, імпульс висловлюватись на підвищених тонах тощо). Наскільки часто за останні 30 днів Ви мали подібні відчуття під час або відразу після такого спілкування (не важливо, в реальному житті або в мережі Інтернет)?
- 2) Як часто за останній місяць Ви стикались з тим, що під час такого спілкування Ваш співрозмовник вів себе неконструктивно (наприклад, порушував норми пристойності в спілкуванні, вперто не хотів Вас зрозуміти, був налаштований вороже тощо).

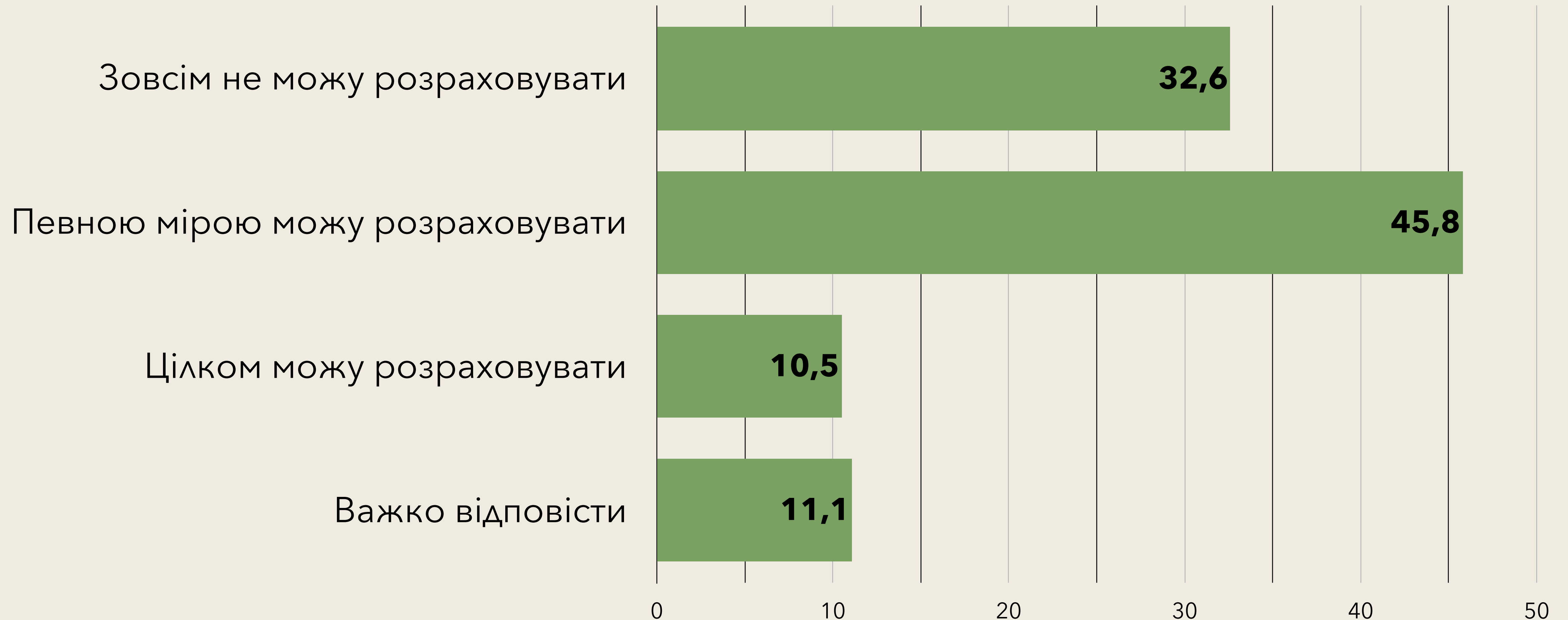
Додатковий блок №4: показники солідаризації

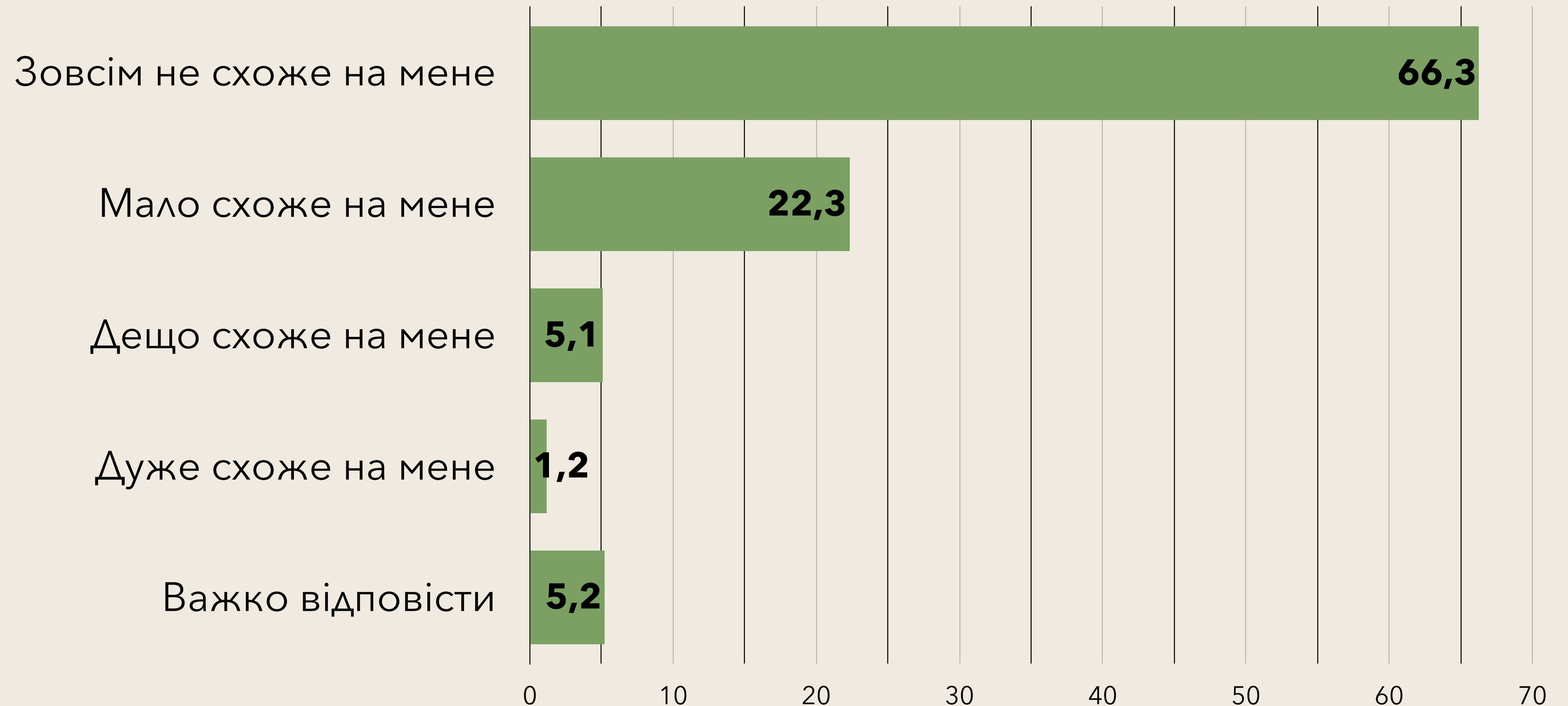
Ключові моменти

- До позитивних особливостей солідаризації в українському суспільстві перш за все слід віднести відчуття спорідненості з майбутнім країни (не демонструють сумнівів у цьому дві третини опитаних).
- Дещо гірша ситуація спостерігається з визнанням українцями тих, хто проживає в Україні, незалежно від походження чи віросповідання, та визнанням єдності народу, незалежно від існуючих конфліктів та історичних відмінностей. Однозначну згоду з цим висловило відповідно 45,4% та 40,3%.
- Найгірша картина спостерігається щодо очікування допомоги від сусідів або членів громади в разі виникнення серйозної проблеми. Цілком на це може розраховувати лише кожен десятий респондент.
- Не краще виглядає і ситуація з готовністю брати відповідальність за допомогу іншим людям. В цьому питанні про пріоритетну відповідальність людей один перед одним говорить лише близько 6%, а про пріоритетну відповідальність держави – майже 53%.

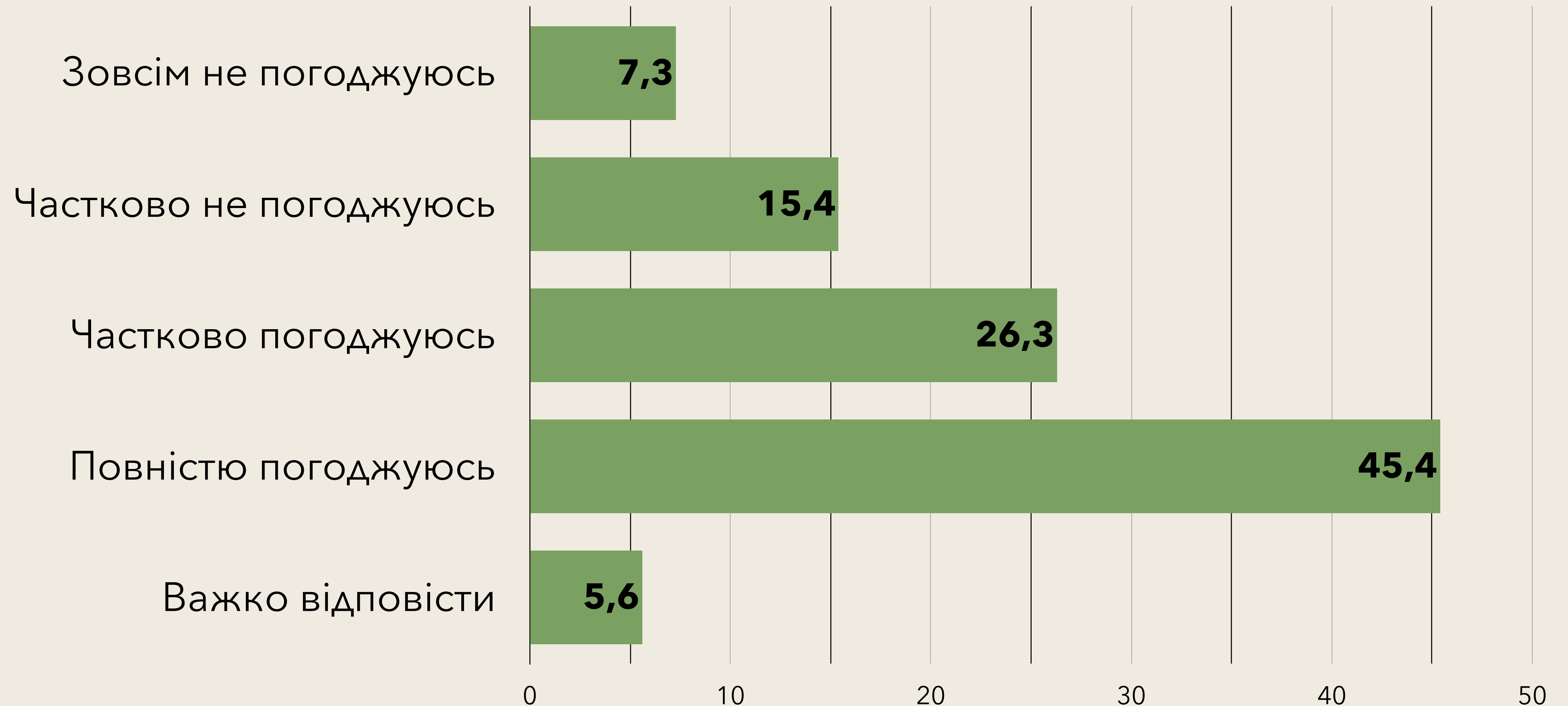
Якою мірою Ви могли б розраховувати на допомогу ваших сусідів або членів вашої громади у випадку коли у Вас станеться серйозна проблема? %

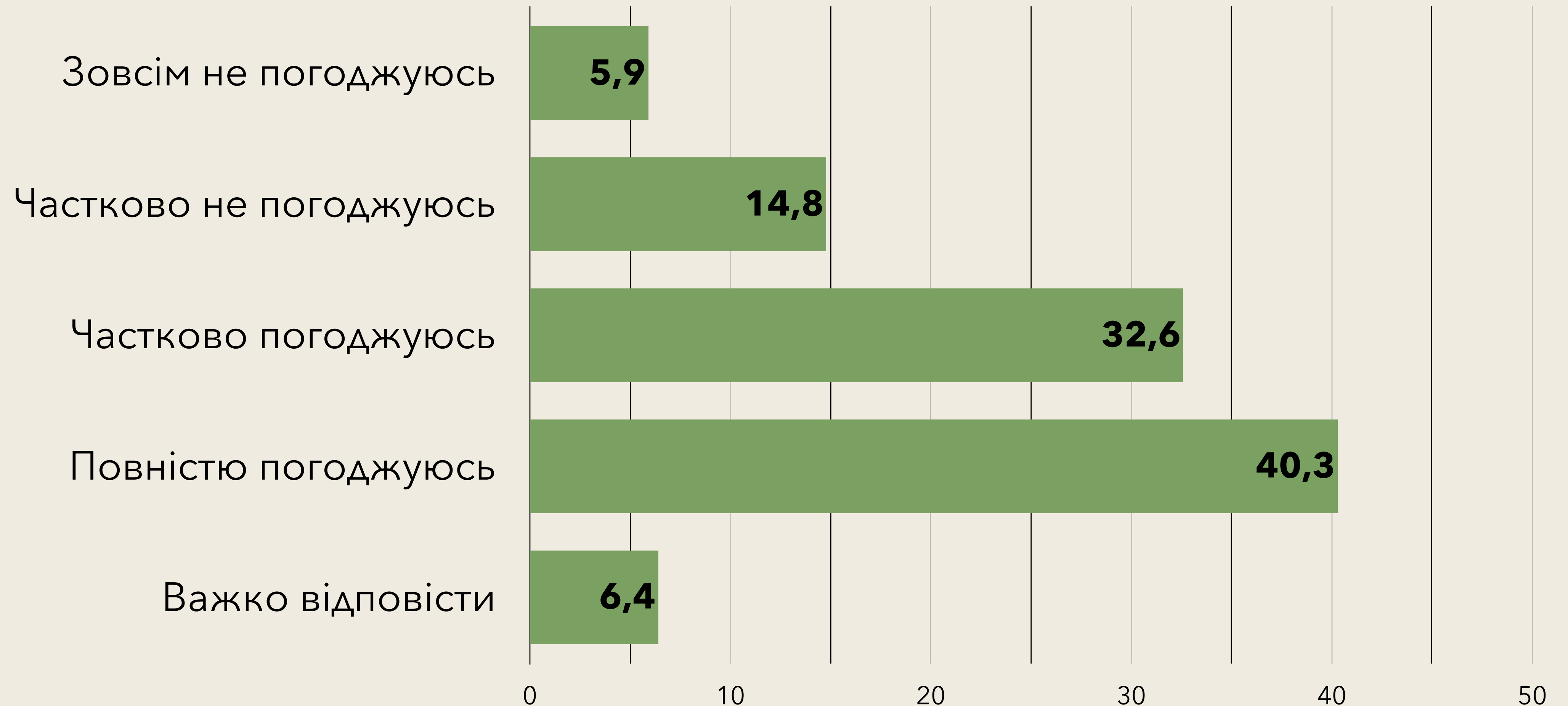
Коли хтось говорить «Те, що станеться з Україною у майбутньому - це не моя проблема, нехай інші хвилюються за це» - це схоже чи не схоже на Вас? %

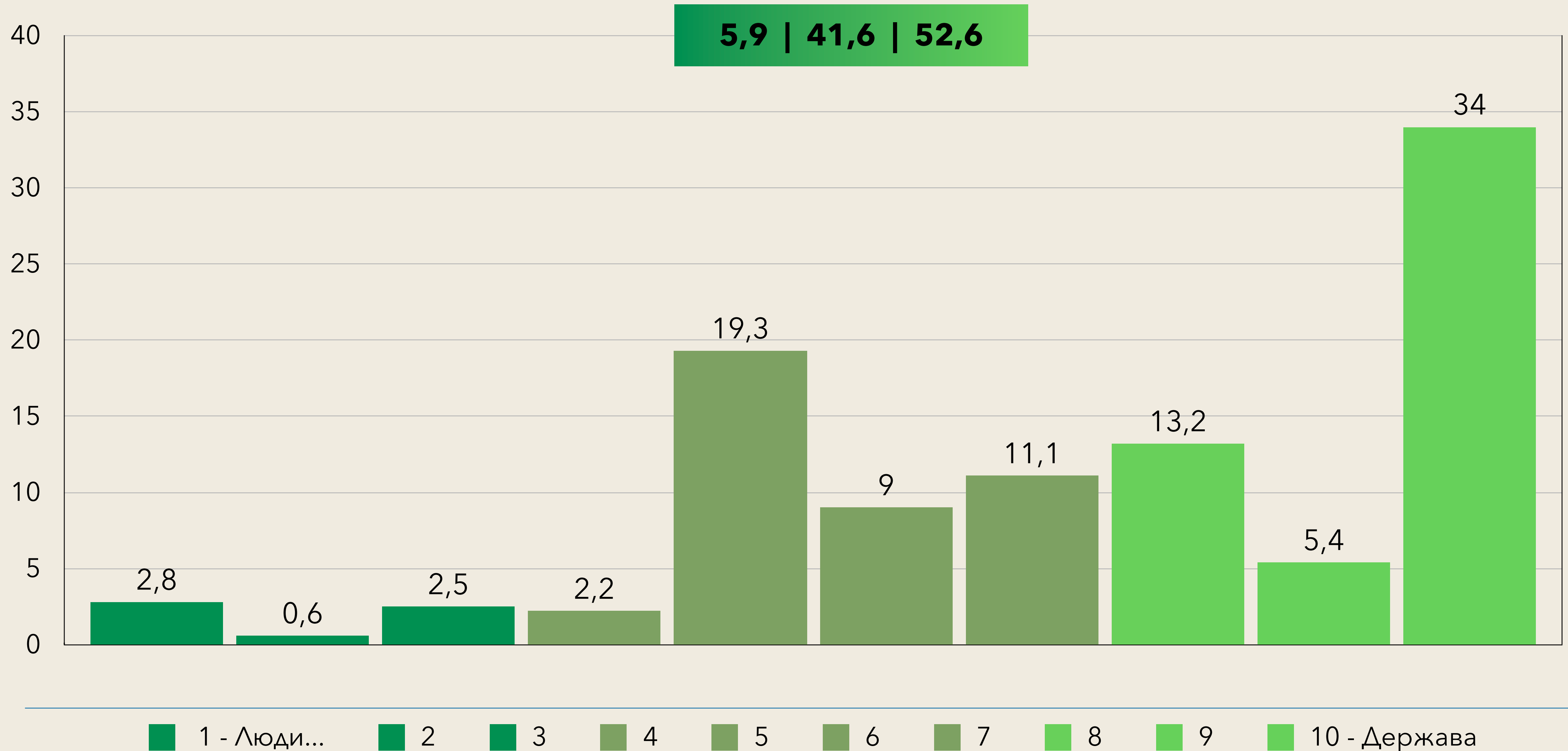
**Якою мірою Ви погоджуєтесь чи не погоджуєтесь із твердженням
«Я думаю, що всі люди, які проживають в Україні є українцями і
немає значення їх етнічне походження чи віросповідання»? %**

Якою мірою Ви погоджуєтесь чи не погоджуєтесь із твердженням «Я думаю, що в Україні ми завжди будемо єдиним народом, незважаючи на всі конфлікти та історичні відмінності»? %

Як би Ви оцінили хто повинен брати відповідальність за допомогу людям? %

Дякую за увагу!
